

Arbeidsnotat
2020:3

Stianalyser til rapport 2020:2

Utrykt vedlegg til rapporten *Fra 16 til 30. Om utdanning, jobb og inntekt for 9341 unge fra Østlandet, 14 år etter at de gikk ut av tiende klasse i 2002*

Stephan Daus og Eifred Markussen

Arbeidsnotat
2020:3

Stianalyser til rapport 2020:2

Utrykt vedlegg til rapporten *Fra 16 til 30. Om utdanning, jobb og inntekt for 9341 unge fra Østlandet, 14 år etter at de gikk ut av tiende klasse i 2002*

Stephan Daus og Eifred Markussen

Arbeidsnotat 2020:3

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 20941

Oppdragsgiver Fylkeskommunene Østfold, Akershus, Hedmark, Buskerud, Vestfold og Telemark

Foto Adobe Stock

ISBN 978-82-327-0468-2
ISSN 1894-8200 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

I perioden 2002-2016 har NIFU fulgt nesten 10 000 ungdommer på Østlandet ut av grunnskolen gjennom videregående og høyere utdanning og inn i arbeidslivet. Resultatene fra studien er formidlet i rapporten *Fra 16 til 30. Om utdanning, jobb og inntekt for 9341 unge fra Østlandet, 14 år etter at de gikk ut av tiende klasse i 2002* (Markussen, Daus, og Hovdhaugen, 2020).

Det foreliggende arbeidsnotatet er et uttrykt vedlegg til denne rapporten. I hovedrapporten er det presentert en rekke lineære og logistiske regresjonsanalyser. Dette arbeidsnotatet presenterer en rekke stianalyser som går mer i dybden og presenterer indirekte sammenhenger og påvirkninger som regresjonsanalysene ikke viser.

Studien er gjennomført på oppdrag for og finansiert av Østfold, Akershus, Hedmark, Buskerud, Vestfold og Telemark fylkeskommuner.

Forfatterne av notatet vil gjerne takke kollega Cay Gjerustad, forskningsleder Roger André Federici og direktør Vibeke Opheim for kvalitetssikring av notatet.

Arbeidsnotatet er i all hovedsak skrevet av prosjektmedarbeider Stephan Daus med bidrag fra prosjektleder for studien Eifred Markussen. Alle analysene er gjennomført av Stephan Daus.

Oslo, juni 2020

Vibeke Opheim
direktør

Roger André Federici
forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	11
1.1 Metode.....	12
2 Resultater fra stianalysene.....	15
2.1 Kompetanseoppnåelse fem år og 14 år etter	15
2.1.1 Om analysen.....	15
2.1.2 Bakgrunnsfaktorer	16
2.1.3 Kunnskapsgrunnlag.....	19
2.1.4 Skoleengasjement.....	19
2.1.5 Kontekstuelle faktorer	20
2.1.6 Variabler med signifikant, men ubetydelig påvirkning	20
2.2 Høyeste kompetansenivå etter 30 år	21
2.2.1 Om analysen.....	21
2.2.2 Bakgrunnsvariabler	21
2.2.3 Kunnskapsgrunnlag.....	23
2.2.4 Skoleengasjement.....	23
2.2.5 Kontekstuelle faktorer	23
2.2.6 Variabler med signifikant, men ubetydelig påvirkning.....	23
2.3 Posisjon i arbeidslivet ved 30 år – yrkesfagorienterte	24
2.3.1 Om analysen.....	24
2.3.2 Arbeidserfaring.....	25
2.3.3 Kontekstuelle faktorer	26
2.3.4 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status 2002-2007	26
2.3.5 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen.....	27
2.3.6 Bakgrunnsvariabler	30
2.4 Posisjon i arbeidslivet ved 30 år – studieorienterte	40
2.4.1 Arbeidserfaring.....	40
2.4.2 Kontekstuelle faktorer.....	41
2.4.3 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007	42
2.4.4 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen.....	42

2.4.5	Bakgrunnsvariabler	44
2.5	Inntekt ved 30 år – yrkesfagorienterte.....	54
2.5.1	Om analysen.....	54
2.5.2	Yrkesgrupper	55
2.5.3	Arbeidserfaring.....	56
2.5.4	Kontekstuelle faktorer	57
2.5.5	Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007	57
2.5.6	Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen	57
2.5.7	Bakgrunnsvariabler	59
2.6	Inntekt ved 30 år – studieorienterte	66
2.6.1	Yrkesgrupper	66
2.6.2	Arbeidserfaring.....	66
2.6.3	Kontekstuelle faktorer.....	66
2.6.4	Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007	67
2.6.5	Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen.....	68
2.6.6	Bakgrunnsvariabler	70
	Vedleggstabeller	80
	Estimater	80
	Referanser.....	102

Sammendrag

Dette arbeidsnotatet presenterer detaljerte *stianalyser* til studien hvis hovedfunn er formidlet i rapporten *Fra 16 til 30* (Markussen, Daus, og Hovdhaugen, 2020). Stianalyser hjelper oss å se hvordan variabler sammen forklarer komplekse sammenhenger mellom bakenforliggende forhold og utdanning, posisjon i arbeidslivet eller inntekt. Hovedfunnene fra stianalysene i dette arbeidsnotatet samsvarer med funnene i rapporten, men går dypere inn på hvordan bakenforliggende forhold som kjønn, foreldres utdanning og andre forhold formidles gjennom mellomliggende forhold, som for eksempel karaktersnittet fra grunnskolen, på utfallsvariabelen. Utfallsvariablene er de samme som i rapporten, altså kompetanseoppnåelse, posisjon i arbeidslivet og inntekt. Selv om heller ikke stianalysene kan konkludere om faktiske årsaker er en overordnet lærdom fra dette notatet at der regresjonsanalysene finner ubetydelige funn vil stianalysene vise at dette kan skyldes to eller flere forhold som utligner hverandre. Nedenfor oppsummerer vi hovedfunnene for de bakenforliggende forholdene: kjønn, bosituasjon, foreldrenes arbeidssituasjon, foreldrenes utdanning og innvandrerbakgrunn.

Gutters svakere karakterer veies opp av mer heltidserfaring

Resultatene viser at gutter hadde lavere sannsynlighet for kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring etter fem og 14 år enn jenter, alt annet likt. Denne forskjellen kan forklares med at gutter hadde høyere fravær. En annen forklaring, som også forklarer guttenes lavere forventet høyeste utdanningsnivå, er at de hadde lavere karaktersnitt. Kjønn hadde altså indirekte betydning på kompetanseoppnåelse gjennom fravær og karakterer.

Gutters sjans for å være i jobb og forventet inntekt etter 14 år var preget av to forhold. For det første førte guttenes lavere karaktersnitt til lavere forventet antall år med arbeidserfaring, som reduserte sjansene for suksess i utdanningssystemet. Samtidig, om vi utelukker dette, så hadde guttene mer heltidserfaring enn jentene, som veide opp for deres dårligere utgangspunkt.

Bosituasjon har betydning for flere områder av livet

Hovedrapporten viste at de som bodde sammen med begge foreldrene i 2002 hadde høyere sannsynlighet for kompetanseoppnåelse etter fem år enn de som bodde med bare én eller ingen av dem. Dette notatet viser at forskjellen kan forklares med at ungdom som bodde med begge foreldre i gjennomsnitt hadde høyere karakterer og høyere sannsynlighet for å komme inn på sitt førsteønske. 14 år etter var betydningen av bosituasjonen gjennom karakterene svakere, mens den gjennom førsteønsket forsvant helt. Høyeste utdanningsnivå var høyere for elever som bodde med begge foreldrene enn for de som ikke gjorde det, alt annet likt, til dels fordi de hadde høyere karaktersnitt. Men for både kompetanseoppnåelse og utdanningsnivå var det tegn til andre formidlervariabler enn det studien kunne identifisere.

Det at yrkesorienterte elever som bodde med begge foreldrene hadde høyere arbeidslivdeltakelse kunne forklares med mer arbeidserfaring, mindre erfaring med offentlig støtte og særlig redusert risiko for å slutte i videregående, uavhengig av karaktersnittet. Karaktersnittet var en enda viktigere formidler som forklaring av inntektsforskjeller enn det var i forklaring av arbeidslivdeltakelse.

Det at studieorienterte som bodde med begge foreldrene hadde høyere arbeidslivdeltakelse kunne forklares med mindre erfaring med offentlig støtte, redusert risiko for å slutte på videregående, og høyere utdanningsnivå fordi de hadde lavere sannsynlighet for å stryke eller slutte. For disse var det høyere karaktersnittet av spesiell betydning for både arbeidserfaring og utdanningsløpet. Som forklaring på inntektsforskjeller var karaktersnittet igjen viktig for redusert sannsynlighet for å slutte eller stryke, og for økt forventet utdanningsnivå. Men de skoleflinke studieorienterte som bodde med begge foreldrene hadde mer utdanning på bekostning av mindre arbeidserfaring, og det var kun førstnevnte som ga høyere inntekt.

Vi understreker at bosituasjonen er vanligvis utenfor elevens kontroll, og det å ikke bo med begge foreldrene kan først og fremst betraktes som en statistisk risikofaktor.

Foreldre i arbeid er viktig gjennom bedre karakterer

Hovedrapporten viste at å ha enten mor eller far i arbeid hadde en liten positiv betydning for kompetanseoppnåelsen etter fem år, alt annet likt. Stianalysene viser at dette kunne hovedsakelig forklares med at disse elevene hadde lavere fravær og høyere karaktersnitt. Sammenhengen var derimot ikke synlig 14 år etter, bortsett fra betydningen av å ha mor i arbeid gjennom et økt karaktersnitt. Å ha enten mor eller far i arbeid hadde en liten positiv betydning for høyeste oppnådde utdanningsnivå. Dette kunne forklares med at disse elevene hadde høyere karaktersnitt enn de som ikke hadde mor eller far i arbeid, alt annet likt.

De som hadde far eller mor i arbeid hadde høyere sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet og høyere forventet inntekt. Dette kan i stor grad forklares med at disse elevene hadde mer heltidserfaring og mindre erfaring med offentlig støtte. For studieorienterte var det i tillegg tydelige fordeler av et høyere karaktersnitt på arbeidslivdeltakelse og inntekt.

Samlet synes det som at de som hadde foreldre i arbeid i 2016 hadde fordeler hovedsakelig gjennom et høyere karaktersnitt fra grunnskolen. Foreldre i arbeid fungerer altså som en beskyttelsesfaktor da det har positiv betydning for de unges vei gjennom utdanning og arbeidslivet på ulik vis, og barn av arbeidsløse er følgelig i en risikoposisjon i utdanningsløpet.

Når foreldrene har høyere utdanning velger barna utdanning fremfor arbeidserfaring

Å ha foreldre med høyere utdanning gir privilegier i utdanningsløpet. Det at elever som hadde foreldre med høyere utdanning hadde større sjanse for kompetanseoppnåelse etter fem år kan til dels forklares med at disse hadde høyere karaktersnitt, og større sjanse for å få førsteønsket i Vg1. Etter 14 år forsvant derimot betydningen av førsteønsket. Å ha foreldre med kun grunnskole var uheldig for karaktersnittet og fraværet. For elevens høyeste oppnådde utdanning var kun karaktersnittet en formidler av betydningen av foreldrenes utdanning på kompetanseoppnåelse.

I hovedrapportens del 4.2.4 vises det at foreldrenes utdanning har betydning for barnas arbeidslivdeltakelse, men funnene er ikke konsekvente i de ulike regresjonsanalysene. I stianalysene ser vi hvorfor: Noen av stiene veier opp for hverandre. Barn av foreldre med høyere utdanning hadde i gjennomsnitt mindre arbeidserfaring, alt annet likt, og derfor redusert sannsynlighet for arbeidslivdeltakelse, fordi de heller brukte tyveårene på høyere utdanning. Samtidig hadde disse elevene i gjennomsnitt bedre gjennomsnittskarakter og derfor økt sannsynlighet for arbeidslivdeltakelse gjennom utdanningen. For barn av foreldre med kun grunnskoleutdanning var det derimot hovedsakelig negative påvirkninger gjennom karaktersnittet.

Som med foreldre i arbeid er også foreldrenes høyere utdanning en slags beskyttelsesfaktor, men da ved at disse barna selv velger høyere utdanning.

Ikke-vestlige innvandrere mer fornøyd med undervisningen

I hovedrapporten (3.2.5) viser vi at det var ingen betydelige forskjeller mellom ikke-vestlige etterkommere og majoritetsbefolkningen. Stianalysene i dette notatet går dypere inn på innvandrerbakgrunn og viser at mangelen på funn til dels skyldes at ulike forhold veier opp mot hverandre.

Elevene som var vestlige innvandrere eller etterkommere hadde lavere sannsynlighet for kompetanseoppnåelse etter fem år sammenlignet med elever med majoritetsbakgrunn. Dette skyldes til dels at de med vestlig innvandrerbakgrunn hadde litt lavere sjanse for å komme inn på førstevalget i Vg1, og dette veies ikke helt opp av at de i gjennomsnitt har høyere karaktersnitt, alt annet likt. Ved 14 år etter finner vi ikke lenger dette. Ikke-vestlige innvandrere og etterkommere hadde lavere sannsynlighet for å fullføre og bestå. Dette kan forklares med at de hadde lavere karaktersnitt.

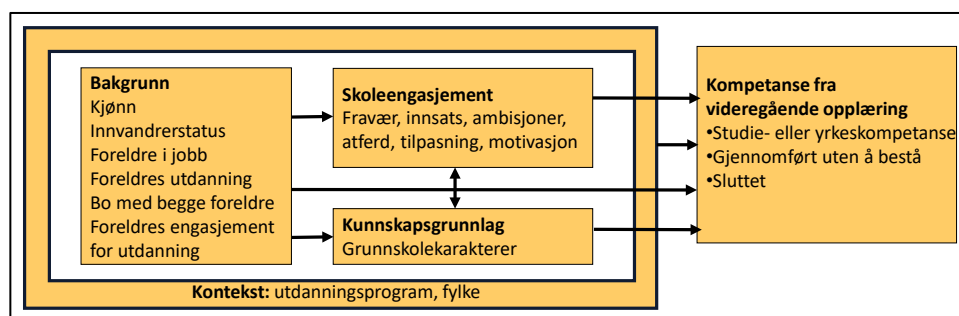
Et overraskende og positivt funn er at ikke-vestlige innvandrere var mer tilfredse med undervisningen, selv om dette ikke oppveide for deres lavere karaktersnittet. Også ved analysen av høyeste oppnådde utdanning ser vi to motstridende påvirkninger som veier opp for hverandre. Vi finner tegn til at ikke-vestlige etterkommere har tegn til driv mot høyere utdanning og at utdanning brukes som springbrett. Samtidig veide det lavere karaktersnittet ned, særlig for ikke-vestlige innvandrere. Dette nyanserer derfor bildet basert på regresjonsanalysene i hovedrapporten.

Vi gjenfinner dette drivet for studieorienterte ikke-vestlige etterkommere i sannsynligheten for arbeidslivdeltakelse og for forventet inntektsnivå. Å tilhøre denne elevgruppen signaliserer en liten positiv betydning for forventet utdanningsnivå, men det lavere karaktersnittet reduserer samlet sett sannsynligheten for å være innenfor. For øvrig er det hovedsakelig negative forhold for ikke-vestlige innvandrere og etterkommere.

1 Innledning

I NIFU-rapport 2020:2 *Fra 16 til 30* (kap. 3.2, 3.4, 4.2, og 5.2) viste vi hvilke forhold som har betydning for utfall som kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring, høyeste utdanningsnivå, posisjon i arbeidslivet og inntekt ved 30 års alder. Til dette benyttet vi enkle regresjonsanalyser som kun viste uavhengige variabler med en statistisk signifikant og betydelig justert påvirkning, kontrollert for andre uavhengige variabler. Gjennom stegvise regresjonsanalyser med tillagte variabler viste hovedrapporten at noen påvirkninger tilsynelatende mister sin direkte betydning over tid, men i realiteten kan noe av dette forklares med et annet perspektiv: direkte og indirekte påvirkninger.

For å grave dypere i de direkte og indirekte påvirkningene, har vi i dette notatet benyttet en annen analysemetode: stianalyse. Med stianalysen kan vi teste om påvirkninger av noen variabler formidles via påvirkninger gjennom andre variabler, dvs. at man åpner for at de uavhengige variablene påvirker hverandre og den avhengige variabelen. Disse sistnevnte variablene kan derfor kalles formidlervariabler da de formidler påvirkningen av ett forhold på et annet forhold. På denne måten kan vi for eksempel avdekke om kjønn hadde direkte betydning for kompetanseoppnåelse, og/eller om kjønn hadde indirekte betydning gjennom karaktersnittet som så hadde betydning for kompetanseoppnåelse. Der analysetilnærmingen i rapporten, lineær eller logistisk regresjon, kun kan forutsi utfallet basert på de uavhengige variablenes direkte påvirkninger, så vil analysetilnærmingens antagelser i dette notatet i større grad testes opp mot en teoretisk modell. For kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring ser denne ut som figur 2.1 i rapporten *Fra 16 til 30*, her gjengitt i figur 1. Alle stimodellene vi presenterer i dette arbeidsnotatet viser at antagelsene er plausible. Dette notatet gir dermed både et mer detaljert bilde av virkeligheten, og det er også mer testbart. Nettopp fordi det er mer detaljerte funn er analysene utskilt fra hovedrapporten til dette notatet.

Figur 1. Rammeverk for å forklare kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring. Utviklet i prosjektet *Bortvalg og kompetanse*

Resultatene av stianalysen viser vi i stidiagrammer. I disse figurene benytter vi rød for negativ påvirkning og grønn for positiv påvirkning. En direkte påvirkning er en stiplet linje. En indirekte påvirkning er tegnet som hel strek går gjennom formidlervariablene. I kap 2.3 og utover er disse indirekte påvirkningene tegnet som kurver for økt leservennlighet.

1.1 Metode

Stianalysene gjøres som strukturelle ligningsmodeller. I disse håndteres elevens svar på påstander om f.eks. foreldrenes akademiske og sosiale engasjement håndteres som ett samlet mål, tilsvarende faktoranalyse med kategoriske indikatorer. Samtidig modelleres disse målene med utfallsvariabelen i fokus. Vi antar derfor at de bakenforliggende variablene som foreldrenes utdanning, kjønn, innvandringsstatus, osv. kan ha direkte betydning for utfallsvariabelen, men også indirekte betydning gjennom for eksempel skole-engasjement, kunnskapsgrunnlag og foreldrenes akademiske og sosiale engasjement.

Vi understreker at påvirkning ikke må forstås som bastante konklusjoner om årsak-og-virkning sammenhenger for de innehar en viss usikkerhet. Dessuten må funnene i studien sees som indikatorer som signaliserer risikofaktorer eller beskyttelsesfaktorer, fremfor anbefalinger, for studien tar for seg komplekse sosiale forhold som vi ikke kan forklare fullt ut.

I stianalysene benytter vi tre begreper for å forklare funnene: direkte påvirkninger, indirekte påvirkninger og totale påvirkninger. Den indirekte påvirkningen skyldes at bakgrunnsvariabelen påvirker en annen variabel, kalt formidlende variabel, som så påvirker den avhengige variabelen i fokus. For eksempel kan gutter ha lavere karaktersnitt (en negativ direkte påvirkning), og karaktersnittet påvirker sannsynligheten for å fullføre og bestå (en positiv direkte påvirkning). Produktet av disse blir en indirekte negativ påvirkning av å være gutt på fullføring, gjennom karakterene. Den direkte påvirkningen skyldes da ingen av de andre stiene i analysen og går derfor direkte på den avhengige variabelen. I realiteten bør slike

direkte påvirkninger oppfattes som fortsatt uforklarte påvirkningsstier, for det er ofte teoretisk vanskelig å se et direkte årsaksforhold mellom to variabler.

Totale påvirkninger er summen av de direkte og indirekte påvirkningene. Merk at en total påvirkning kan være ubetydelig, til tross for at den direkte og/eller indirekte påvirkningen er betydelig. Det kan for eksempel skyldes at den direkte påvirkningen er positiv og den indirekte påvirkningen negativ, slik at disse «nuller hverandre ut», et fenomen som vi skal se senere i rapporten.

Samspillsledd, dvs. interaksjonseffekter, ble kun i begrenset grad utprøvd, men for å holde regresjonsanalysene i hovedrapporten og de mer komplekse stianalysene forholdsvis sammenlignbare og kompakte utforsket vi ikke dette videre. Kurvilinear forhold ble undersøkt i ett tilfelle: Fødselsmåned, men ga ikke mer forklaringskraft.

I notatet omtaler vi funn som ubetydelig, liten, middels eller stor. Fremfor å referere til statistiske estimater og kun statistisk signifikans velger vi å benytte Cohens klassifisering av betydningsfulle påvirkningsstørrelser (Cohen 1988). Vi definerer absolutte standardiserte regresjonsestimater over 0,1 som «liten», over 0,3 som «middels», og over 0,5 som «stor». Dette er relativt konservative grenseverdier fordi våre analyser involverer mange variabler og stier mellom dem. I tillegg benytter vi også definisjonen «ubetydelig» om estimater som er statistisk signifikante, men som er under «liten». Dette gir derfor «ubetydelig», «liten», «middels» og «stor» i våre beskrivelser.¹ I grafene for de enkle regresjonsanalysene og i diagrammene for stianalysene inkluderer vi alle påvirkninger som er betydelige (dvs. «liten», «middels» eller «stor»). Denne bruken av påvirkningsstørrelser betyr at vi kan vurdere om den uavhengige variabelen yter et betydelig bidrag i forklaringen av den avhengige variabelen. *Merk at i realiteten kan en liten påvirkning være viktigere enn en stor påvirkning, avhengig av hva som man kan enklere påvirke politisk og sosialt sett.*

Vi har ikke påført koeffisienter i figurene, da det ville gjøre dem svært uoversiktlige. Detaljerte resultater/koeffisienter er presentert i vedlegget. Fordi alle de multivariate analysene benytter de samme variablene på de samme respondentene og fordi det mangler data for noen respondenter for noen av de uavhengige variablene, er det totale antallet elever i disse analysene redusert fra 9341 til 8690.

Vi bedømmer om stimodellene totalt sett er gode eller dårlige ut fra velkjente modellfit-indikatorer. Alle stimodellene for kompetanseoppnåelse har akseptabel-til-god fit (CFI=0,95; TLI=0,93; RMSEA=0,029; SRMR=0,04; kjikvadrat/df=8,3) og måleinstrumentene synes å ha relativt høy validitet og reliabilitet. I stianalysene av posisjon i arbeidslivet og inntekt ved 30 år synker modellfit betraktelig når

¹ Ved beregning av indirekte påvirkninger multipliseres påvirkningene i stien og vi følger derfor Kenyons (2018) forslag om å justere Cohens påvirkningsstørrelser ved å ta kvadratet av 0,1, 0,3 og 0,5 som grenser for indirekte påvirkninger.

faktorvariablene for skolemotivasjon og foreldrenes akademiske og sosiale engasjement tas ut.² En faktorvariabel kan beskrives som den felles variasjonen i responsene på sammensatte påstander om et samlet mål.

Analysene ble gjort med WLSMV-estimatoren i Mplus 8.4 (Muthén & Muthén, 1998-2017) gjennom MplusAutomation (Hallquist & Wiley, 2018) i det statistiske programmiljøet R (R Core Team, 2018).

² Høyere fit er mulig med enda mer realistiske antagelser som f.eks. korrelerte uavhengige variabler, men vi prioriterte presentasjon fremfor perfektjon.

2 Resultater fra stianalysene

2.1 Kompetanseoppnåelse fem år og 14 år etter

2.1.1 Om analysen

Vi har gjort stianalyser for kompetanseoppnåelse fem år og 14 år etter separat, men fordi funnene er så like på tvers av analysene beskriver vi disse sammen, og kommenterer kun kort der funnene ved 14 år skiller seg ut. Avhengig variabel i analysene var kompetanseoppnåelse etter fem og 14 år. Variabelen er, som i hovedrapporten, todelt, 1) fullført og bestått videregående etter henholdsvis fem og 14 år eller 2) ikke. Vi har altså slått sammen alle som har oppnådd studie-, yrkes- eller dobbelkompetanse og sammenligner med de som har strøket eller sluttet.

Både regresjonsanalysene og stianalysene er i overensstemmelse med rammeverket vi har utarbeidet (jf. figur 1). I tabell 1 har vi sammenfattet de logistiske regresjonsanalysene fra hovedrapporten og stianalysene fra dette arbeidsnotatet. Stianalysene forklarer henholdsvis 51% og 42% av variasjonen i kompetanseoppnåelse fem år og 14 år etter, med de inkluderte variablene. Dette er ganske høyt. Tabellen viser også tydelig at funnene er i det store og hele like mellom regresjonsanalysene og stianalysene, men at stianalysene gir et rikere bilde.

Referansegruppen for disse modellene er nøyaktig de samme som for regresjonsanalysene i hovedrapporten. Det vil si: Jenter, født i starten av året, fra Oslo, gikk på studieforbereidende, fikk ikke førstevalget ved oppstart første året, hadde ikke fravær i tiende klasse, bodde ikke med begge foreldre som 16-åring, ingen av foreldrene jobbet, foreldrene hadde videregående opplæring som sin høyeste utdanning, elevene tilhørte majoritetsbefolkningen, og de skåret gjennomsnittlig på alle faktorvariablene.

Tabell 1. Sammenfattende oversikt over resultatene av de logistiske regresjonsanalyserne (Log) fra rapporten og stianalysene (Sti) i dette notatet, for kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring etter fem og 14 år

	Etter fem år		Etter 14 år	
	Log	Sti	Log	Sti
Gutter	-	- ind fra, - ind kar, -T		- ind fra, - ind kar, -T
Født måned	-			
Foreldre utd: grunnskole		- ind fra, - ind kar, -T		- ind fra, - ind kar, -T
Foreldre kort HU	+	+ ind 1.ønske, + ind kar, + dir, +T	+	+ ind fra, + ind kar, + dir, +T
Foreldre lang HU	+	+ ind 1.ønske, + ind kar, + dir, +T	+	+ ind fra, + ind kar, + dir, +T
Mor i jobb resp 16 år		- ind fra, + ind kar, +T	+	+ ind kar, + dir, +T
Far i jobb resp 16 år	+	- ind fra, + ind kar, + dir, +T		
Bodde med mor og far 16 år	+	+ ind kar, + ind 1.ønske, + dir, +T	+	+ ind kar, + ind fra, + dir, +T
Ikke-vestlig innvandrer		- ind kar, + ind tilf, -T		- ind kar, + ind tilf, -T
Ikke-vestlig etterkommer		- ind kar, -T		- ind kar, -T
Vestlig etterk. og innv.		- ind 1.ønske, + ind kar, - dir, -T		
Snitt fravær tiende klasse	-	- dir	-	- dir
Snitt karakterer tiende klasse	+	+ dir	+	+ dir
Var elev på yrkesfag	-	- dir	-	- dir
Var elev på påbygg		- dir		- dir
Var elev i Telemark	+			+ dir
Var elev i Østfold	+	+ dir	+	
Var elev i Vestfold		- dir		- dir

Tekstboks 1. Tabellforklaring til tabell 1

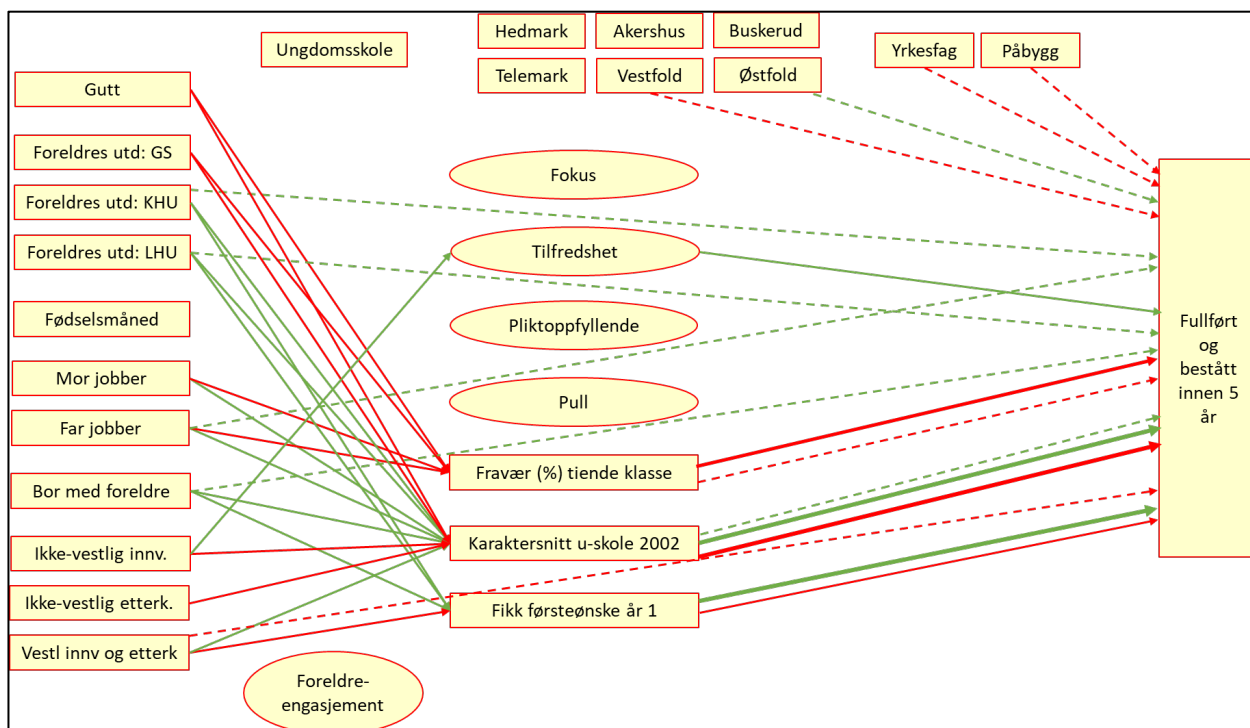
Variabelens påvirkning, fem til 14 år	Forkortelser
Konstant negativ påvirkning	Ind.: indirekte påvirkning
Konstant positiv påvirkning	Dir.: direkte påvirkning
Påvirkningen forsterkes	T: total påvirkning
Påvirkningen svekkes	-/+ : negativ/positiv påvirkning
Rød tekst: Stor direkte påvirkning	Fra: fravær fra tiende klasse
Uthevet tekst: Middels total/direkte påvirkning	Kar: karakterer fra tiende klasse
Vanlig tekst: Liten total/direkte påvirkning	Tilf: tilfredshet med undervisningen

2.1.2 Bakgrunnsfaktorer

Figur 2 illustrerer hvilke variabler som hadde direkte og indirekte signifikant betydning for sannsynligheten for å ha fullført og bestått videregående opplæring fem år etter oppstart. Pilene i figuren sier ikke noe om styrken på påvirkningen. For en ytterligere forklaring av pilenes betydning, se tekstboks 2.

Kjønn hadde betydning for kompetanseoppnåelse. Den totale påvirkningen av å være gutt var liten og negativ, dvs. at guttene hadde lavere sannsynlighet for å fullføre enn jentene, alt annet likt. Dette skyldes en middels, negativ, indirekte påvirkning gjennom karakterene fra tiende klasse, og en liten, negativ, indirekte

påvirkning gjennom fraværet i tiende klasse³. Dette er illustrert med røde piler fra *gutt* til *fravær* og *karaktersnitt*, som videreføres til *fullført*.

Figur 2. Forhold som har betydning for å ha fullført og bestått videregående opplæring fem år etter opstart. Dette er veldig likt for 14 år etter. N=8690

- Rød pil: Negativ påvirkning
- Grønn pil: Positiv påvirkning
- Stiplet pil: Direkte påvirkning.
- Heltrukken pil: Indirekte påvirkning. Pilen peker fra en bakgrunnsvariabel til én engasjement/kunnskap-variabel (de sju midt i figuren), og videre til avhengig variabel. Når det kun er en variabel som virker indirekte er pilen ut fra engasjement/kunnskap tynn. Når flere variabler virker indirekte gjennom en og samme variabel, er pilen ut fra engasjement/kunnskap tykk, og representerer alle inngående piler i samme farge.

Tekstboks 2. Figurforklaring for stidiagrammene for kompetanseoppnåelse fem år og 14 år etter.

Bosituasjon hadde betydning for kompetanseoppnåelse. Den totale påvirkningen av å bo sammen med begge foreldrene var middels og positiv, dvs. at de som bodde

³ Strengt tatt var påvirkningen av *gutt* på fraværet positiv, dvs. at gutter hadde høyere fravær enn jentene. Men høyt fravær har negativ betydning for å fullføre. Dvs at produktet av kjønn på fravær og fravær på kompetanseoppnåelse er negativ. Derfor har vi tegnet begge de aktuelle pilene røde, selv om pilen fra *gutt* til fravær strengt tatt skulle vært grønn.

med begge foreldrene hadde høyere sannsynlighet for å fullføre enn de som ikke gjorde det, alt annet likt. Dette skyldes en liten og positiv direkte påvirkning (illustrert med grønn pil fra *bor med foreldre* til *fullført*), og middels, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene og en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom inntak til sitt førsteønske i Vg1 (illustrert med grønne piler fra *bor med foreldre* til *karaktersnitt* og *førsteønske*, som videreføres til *fullført*). Den indirekte påvirkningen gjennom karakterene ble svekket til en liten påvirkning, og den indirekte påvirkningen gjennom førsteønske fant vi ikke lenger ved 14 år etter.

At mor var i arbeid da respondenten var 16 år hadde betydning for kompetanseoppnåelse. Den totale påvirkningen av at mor var i arbeid var liten og positiv, dvs. at sannsynligheten for å fullføre var litt større enn for andre barn, alt annet likt. Dette skyldes en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene og en liten, negativ, indirekte påvirkning gjennom fraværet⁴. 14 år etter var det en liten og positiv direkte påvirkning, og en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene, mens indirekte påvirkning gjennom fraværet var ikke lenger synlig. Stiene for 14 år etter er ikke illustrert i figuren.

Vi finner det samme mønsteret for når far var i arbeid, men i tillegg finner vi en liten, positiv, direkte påvirkning. Disse påvirkningene er illustrert med grønne piler fra *mor/far jobber* til *fravær* og *karaktersnitt*, videreført til *fullført*, samt grønn pil direkte fra *far jobber* til *fullført*. Alle disse stiene fra fars arbeid forsvant 14 år etter.

Foreldrenes utdanningsnivå hadde betydning for kompetanseoppnåelse. Å ha foreldre med lang høyere utdanning hadde totalt middels og positiv påvirkning, dvs. at sannsynligheten for å fullføre var høyere enn når foreldrene hadde videregående opplæring som sin høyeste utdanning, alt annet likt. Denne totale påvirkningen skyldes en liten, positiv, direkte påvirkning og en middels, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene, og en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom å få førsteønske i Vg1. Vi finner et lignende mønster for elever med foreldre med kort høyere utdanning, men den totale positive påvirkningen for disse var liten, som skyldes en liten direkte og positiv påvirkning, en middels, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene og en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom førsteønsket. Disse påvirkningene er illustrert med grønne piler direkte fra *foreldre LHU/KHU* til *fullført*, og fra *foreldre LHU/KHU* gjennom *karaktersnitt* og *førsteønske*, videreført til *fullført*. Foreldrenes arbeidssituasjon og utdanning er antakeligvis relatert til hverandre, men vi ser altså noe ulike mønstre for disse i figur 2. Vi fant ikke disse påvirkningene gjennom førsteønske, 14 år etter.

Når foreldrene hadde grunnskolen som høyeste utdanning, var påvirkningene motsatte. Den totale påvirkningen var liten og negativ, dvs. at sannsynligheten for å fullføre var lavere enn når foreldrene hadde videregående opplæring som sin

⁴ Jf. forrige fotnote

høyeste utdanning, alt annet likt. Denne totale påvirkningen kan til dels forklares med en middels, negativ, direkte påvirkning gjennom karakterene og en liten, negativ, indirekte påvirkning gjennom fraværet. Disse påvirkningene er illustrert med røde piler gjennom *karaktersnitt* og *fravær*, videreført til *fullført*.

Innvandringsbakgrunn hadde betydning for kompetanseoppnåelsen. At elevene var vestlige innvandrere eller etterkommere hadde totalt en liten og negativ påvirkning, dvs. at de hadde lavere sannsynlighet for å fullføre og bestå enn majoritetsungdom, alt annet likt. Dette skyldes en liten, negativ direkte påvirkning, og en liten, negativ, indirekte påvirkning gjennom det å komme inn på førsteønske i Vg1, samt en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom karakterene. Dette er illustrert ved en rød pil direkte fra *vestlig innvandrer og etterkommer* til *fullført*, og ved rød pil gjennom *førsteønske* videreført til *fullført* og en grønn pil gjennom *karaktersnitt* videreført til *fullført*. Vi fant ikke disse påvirkningene av å være vestlig innvandrer- eller etterkommer 14 år etter.

At elevene var ikke-vestlige innvandrere eller etterkommere hadde totalt en liten og negativ påvirkning, dvs. at de hadde lavere sannsynlighet for å fullføre og bestå enn majoritetsungdommen, alt annet likt. Dette kan forklares med en middels, negativ indirekte påvirkning gjennom karakterene, og for ikke-vestlige innvandrere også en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom tilfredshet med undervisningen. Dette er illustrert ved rød pil gjennom *karaktersnitt*, videreført til *fullført*, samt grønn pil gjennom *tilfredshet med undervisningen*, videreført til *fullført*. Det er kun for denne gruppen vi har observert en slik sammenheng med tilfredshet med undervisningen. Bildet var likt i 2016, 14 år etter.

Blant bakgrunnsvariablene fant vi ingen påvirkning av elevenes fødselsmåned. Heller ikke foreldreengasjement hadde betydning.

2.1.3 Kunnskapsgrunnlag

Karaktersnitt fra tiende klasse hadde middels, positiv, direkte, betydning for kompetanseoppnåelse. Det betyr at jo bedre karakterer fra tiende klasse, jo større sannsynlighet for å fullføre og bestå. Denne påvirkningen er illustrert med stiplet, grønn pil fra *karaktersnitt* til *fullført*. I tillegg kommer flere separate indirekte påvirkninger som formidles gjennom karaktersnittet. Altså må vi kunne allerede her fastslå at kunnskapsgrunnlaget er svært viktig for kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring, slik vi også så med regresjonsanalysene i hovedrapporten.

2.1.4 Skoleengasjement

Fravær fra tiende klasse hadde liten, negativ direkte betydning for kompetanseoppnåelse. Det betyr at jo lavere fravær fra tiende klasse, jo større sannsynlighet

for å fullføre og bestå, alt annet likt. Dette er illustrert med stiplet rød pil fra *fravær* til *fullført*. Vi finner ellers ingen andre tydelige sammenhenger mellom ulike mål på skoleengasjement og kompetanseoppnåelse. Vi fant imidlertid signifikant, men ubetydelig, positiv påvirkning av tilfredshet med undervisningen og høyere pull mot utdanning, alt annet likt, slik at vi identifiserer faktisk at skoleengasjement har betydning, om enn i svært liten grad.

2.1.5 Kontekstuelle faktorer

Blant de kontekstuelle faktorene ser vi at det å være elev i Østfold hadde en liten, positiv, direkte betydning for sannsynligheten for å fullføre og bestå sammenlignet med elever i Oslo, mens å være elev i Vestfold hadde liten, negativ, direkte påvirkning, alt annet likt. Dette betyr at elever i Østfold hadde høyere og elever i Vestfold hadde lavere sannsynlighet for å fullføre og bestå enn i Oslo. Dette er illustrert med grønn og rød stiplet pil fra henholdsvis *Østfold* og *Vestfold* til *fullført*. Å være elev i de øvrige fire fylkene hadde ingen påvirkning. Interessant nok så bytter Østfold og Telemark «rolle» med å ha en liten positiv direkte påvirkning ved 14 år etter. Ellers finner vi ingen andre forskjeller.

Å ha vært elev på yrkesfag hadde stor, negativ, direkte betydning, og det å ha vært påbyggelev hadde liten negativ betydning for å fullføre og bestå sammenlignet med å ha vært elev på studieforberedende. Dette er illustrert med røde stiplede linjer fra *yrkesfag* og *påbygg* til *fullført*.

2.1.6 Variabler med signifikant, men ubetydelig påvirkning

Som vi har redegjort i del 1.1, viser vi ikke alle signifikante påvirkninger i figurene. Vi opererer med fire påvirkningsnivåer, «ubetydelig», «liten», «middels» og «stor», og viser ikke de «ubetydelige» påvirkningene. Dette betyr at noen variabler hvor vi forventer påvirkning, ikke synes i figurene. For at disse ikke skal forsvinne for oss, og for at de skal inngå i totalbildet når vi til slutt skal oppsummere hva som påvirker bl.a. kompetanseoppnåelse, lister vi i neste avsnitt variablene som stianalysen identifiserte med signifikant, men ubetydelig betydning.

Vi fant signifikant, men ubetydelig, negativ direkte og/eller total påvirkning av å være gutt, å være født en måned seinere på året, og at foreldrene kun hadde grunnskole. Vi fant signifikant, men ubetydelig, positiv direkte og/eller total påvirkning av tilfredshet med undervisningen, høyere pull mot utdanning, mer foreldreengasjement, å ha kommet inn på Vg1-førstevalget, og at mor arbeidet i 2002. Ved 14 år etter fant vi heller ikke noen indirekte påvirkninger av bakgrunnsvariabler gjennom det å ha fått førstevalget sitt ved oppstart i Vg1.

2.2 Høyeste kompetansenivå etter 30 år

2.2.1 Om analysen

Avhengig variabel, kompetanseoppnåelse fra all utdanning ved 30 års alder, har en skala fra 0-18, altså 19 kompetansenivåer. Dette er altså samme variabel som er benyttet i hovedrapportens regresjonsanalyser. Vi har anvendt denne 19-delte variabelen som en kontinuerlig variabel, selv om den strengt tatt ikke er det, hvor grunnskole har verdien 0 og mastergrad har verdien 18.

Stianalysen for høyeste kompetansenivå etter 30 år forklarer 53% av variasjonen i høyeste kompetansenivå. I tabell 2 har vi sammenfattet den lineære regresjonsanalysen fra rapporten og denne stianalysen. Tabellen viser at regresjonsanalysen og stianalysen samsvarer, men at stianalysen gir et rikere bilde.

Tabell 2. Sammenfattende oversikt over resultatene av den lineære regresjonsanalysen i rapporten (Lin) og stianalysen i dette notatet (Sti), for kompetanseoppnåelse fra all utdanning ved 30 års alder

Uavhengig variabel	Lin	Sti
Gutter		- ind kar, -T
Foreldre utd: grunnskole	-	- dir, ind kar, -T
Foreldre kort høyere utdanning	+	+ dir, + ind kar, +T
Foreldre lang høyere utdanning	+	+ dir, + ind kar, +T
Mor i jobb resp 16 år		+ ind kar
Far i jobb resp 16 år		+ ind kar
Bodde med mor og far 16 år	+	+ dir, + ind kar, +T
Ikke-vestlig innvandrer		- ind kar,
Ikke-vestlig etterkommer	+	+ dir, - ind kar
Vestlig etterk. og innv.		
Snitt karakterer tiende klasse	+	+ dir

Tekstboks 2. Tabellforklaring tabell V.14

Variabelens påvirkning, fem til 14 år	Forkortelser
Uthevet tekst: Middels total/direkte påvirkning	Ind.: indirekte påvirkning
Rød tekst: Stor total/direkte påvirkning	Dir.: direkte påvirkning
Vanlig tekst: Liten total/direkte påvirkning	T: total påvirkning
	-/+ : negativ/positiv påvirkning
	Kar: karakterer fra tiende klasse

2.2.2 Bakgrunnsvariabler

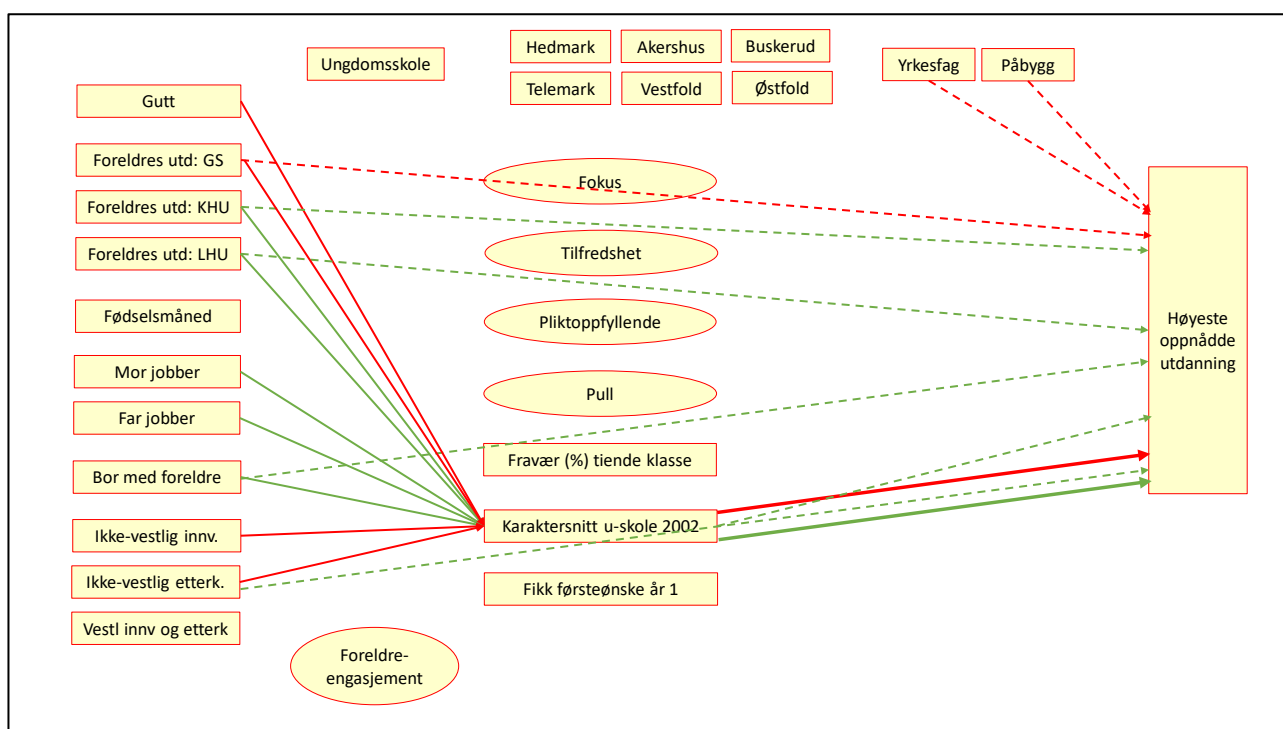
Stianalysen viser at det å være gutt totalt sett hadde en liten og negativ betydning for utdanningsnivå ved 30 års alder. Dvs. at gutter samlet sett hadde litt lavere utdanningsnivå enn jenter. Den totale påvirkningen skyldes en middels, negativ, indirekte betydning for utdanningsnivået gjennom karaktersnittet.

Elever som bodde med begge foreldrene i 2002 hadde en litt høyere utdanningsnivå enn elever som ikke gjorde det. Dette skyldes en liten, positiv, direkte

betydning for utdanningsnivået, samt en liten positiv indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet.

Selv om det ikke var noen betydelig totale eller direkte påvirkninger av at mor eller far var i arbeid, så var det en liten, positiv, indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet, alt annet likt.

Foreldrenes utdanningsnivå spilte en rolle. Det var en middels og positiv total påvirkning av å ha foreldre med lang høyere utdanning. Dette skyldtes en middels, direkte, påvirkning og en liten, positiv indirekte, påvirkning gjennom karaktersnittet. For elever med foreldre som har kort høyere utdanning, var også den totale påvirkningen middels og positiv, men den direkte påvirkningen var liten og positiv, og den indirekte påvirkningen gjennom karaktersnittet var middels og positiv. For elever der foreldrene kun hadde grunnskoleutdanning var det en liten og negativ total betydning for utdanningsnivået, som skyldes en liten, negativ, direkte betydning for utdanningsnivå og en middels, negativ indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet. Disse funnene for foreldrenes utdanning reflekterer det vi har sett i hovedrapportens regresjonsanalyser av kompetanseoppnåelse.

Figur 3. Forhold som har betydning for oppnådd kompetanse fra all utdanning ved 30 års alder. N=7021.

Vi fant ingen betydelige totale påvirkninger på høyeste utdanning av å være ikke-vestlig etterkommer. Men her viser stianalysen at dette skyldes at en negativ og positiv påvirkning utjevnet hverandre. Det var altså en liten, positiv, direkte betydning for høyeste oppnådde utdanningsnivå, noe som kan tolkes som et tegn på

at disse har driv mot høyere utdanning og at utdanning brukes for å klatre i det norske samfunnet. Samtidig ble dette utjevnet av den lille negative, indirekte, påvirkningen gjennom karaktersnittet. Altså hadde disse elevene lavere karaktersnitt som reduserte det forventete utdanningsnivået. Blant ikke-vestlige innvandrere var den totale påvirkningen ubetydelig, slik som med de ikke-vestlige etterkommerne. Men den negative indirekte påvirkningen gjennom karaktersnittet var av middels størrelse, så kunnskapsgrunnlaget var en mer begrensende faktor for de ikke-vestlige innvandrerne. Og vi finner nå ingen direkte påvirkning.

2.2.3 Kunnskapsgrunnlag

Det var en middels, positiv, direkte påvirkning av karaktersnittet fra tiende klasse i ungdomsskolen på utdanningsnivået. Altså ser vi også i stianalysen at karaktersnittet er en viktig faktor for høyeste oppnådde kompetansenivå, både direkte og gjennom at andre bakgrunnsvariabler påvirker høyeste utdanningsnivå indirekte gjennom karaktersnittet.

2.2.4 Skoleengasjement

Vi finner ingen sammenhenger mellom de ulike målene for skoleengasjement og høyeste utdanningsnivå.

2.2.5 Kontekstuelle faktorer

Vi finner ingen forskjeller mellom fylkene. Vi ser derimot det samme som ved kompetanseoppnåelse fra videregående: En svært stor negativ påvirkning for yrkesfagelevne og en middels negativ påvirkning for påbyggelevne. Men ettersom den avhengige variabelen, utfallsvariabelen, i denne analysen er høyeste oppnådde utdanning så vil yrkesfagelever naturligvis få et dårligere utfall ettersom utdanningssystemet har flere høyere nivåer for elever med studiekompetanse. Dette funnet bør derfor ikke vektlegges.

2.2.6 Variabler med signifikant, men ubetydelig påvirkning

Vi fant signifikant, men ubetydelig, negativ direkte påvirkning av høyt fravær i tiende klasse, av å være gutt og av å ha gått i videregående opplæring i Akershus eller Vestfold. Videre fant vi signifikant, men ubetydelig, negativ direkte/total påvirkning av tilfredshet med undervisningen, økt foreldreengasjement, at far var i jobb, at mor var i jobb og at respondenten var født en måned seinere på året.

2.3 Posisjon i arbeidslivet ved 30 år – yrkesfagorienterte

2.3.1 Om analysen

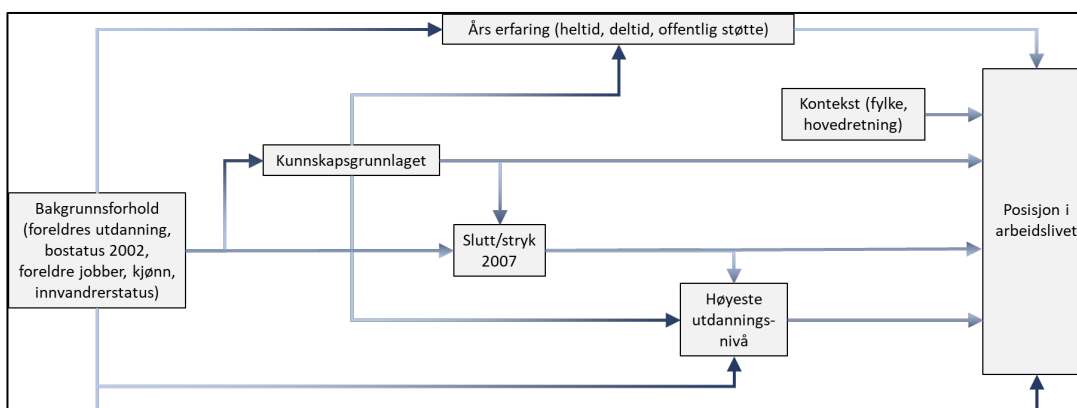
Som i hovedrapporten gjør vi separate analyser av de yrkesfagorienterte og de studieorienterte. De yrkesfagorienterte er de som ved 30 års alder hadde som sin høyeste kompetanse et påbegynt eller fullført yrkesfaglig løp: Vg1, Vg2, Vg3, grunnkompetanse/ lærekandidat, fagbrev, yrkeskompetanse, dobbelkompetanse eller fagskole. Vi inkluderte også de som hadde grunnskole som sin høyeste formelle kompetanse.

De studieorienterte er respondenter som ved 30 års alder hadde som sin høyeste kompetanse et påbegynt eller fullført studieforberedende løp eller løp i høyere utdanning: Vg1, Vg2, Vg3 samt minst ett studiepoeng i høyere utdanning.

Den avhengige variabelen er todelt: Innenfor (i heltidsarbeid/deltidsarbeid/utdanning), eller utenfor (mottaker av offentlig støtte).

Figur 4 viser en forenklet presentasjon av alle potensielle påvirkninger som utprøves samtidig i denne stianalysen. Bakgrunnsvariablene er de samme som var inkludert i steg 1 i regresjonsanalysen i rapporten. Det vil si foreldres utdanning, om eleven bodde hjemme i 2016, om foreldrene var i arbeid, kjønn og innvandrersstatus. Disse variablene kan potensielt påvirke posisjon i arbeidslivet direkte (nederste pil), og/eller indirekte gjennom kunnskapsgrunlaget som så påvirket arbeidslivsdeltakelse. Kunnskapsgrunlaget antas også å påvirke utdanningsnivået, stryker/slutter, og års arbeidserfaring/NAV, som i sin tur potensielt påvirket posisjon i arbeidslivet. Fylke og utdanningsretning kan potensielt påvirke posisjon i arbeidslivet, ettersom noen fylker og utdanningsretninger åpner opp for, eller reduserte arbeidsmulighetene. Andre påvirkninger er hypotetisk sett mulige, men vi fokuserer her på de vi forventer vil være de viktigste påvirkningene – stiene – for disse variablene. Det finnes i denne analysen stier som går fra bakgrunnsforholdene gjennom to eller tre formidlervariabler. For eksempel kan kjønn påvirke karaktersnittet, som kan påvirke slutterstatus i 2007, som kan påvirke høyeste utdanningsnivå, som kan så påvirke posisjon i arbeidslivet.

Referansegruppa er fra Oslo, de er jenter, bodde ikke med begge foreldrene i 2002, mor og far var ikke i arbeid i 2002, de var fra majoritetsbefolkningen, hadde foreldre hvor minst én hadde videregående utdanning, var studieforberedende elev, hadde et gjennomsnitt fra tiende klasse på 3,2, de har aldri sluttet eller strøket og høyeste utdanning er grunnskole (de yrkesorienterte) eller videregående opplæring (de studieorienterte), og de hadde ikke noen års erfaring med heltidsarbeid, deltidsarbeid eller å motta offentlig støtte. Som før er referansegruppen urealistisk men gir fortsatt gyldige tolkninger da vi ser på forskjeller.

Figur 4. Forenklet presentasjon av potensielle direkte og indirekte påvirkninger som utprøves i analysen av posisjon i arbeidslivet

For å øke leservennligheten endrer vi rekkefølgen på omtalen av de ulike forholdene sammenlignet med foregående stianalyser. Vi begynner med forhold til høyre i figuren og avslutter med bakgrunnsforhold. Vi deler opp analysen i flere diagrammer for å lette leservennligheten ytterligere⁵. I disse figurene benytter vi, som før, rød for negativ påvirkning og grønn for positiv påvirkning. En direkte påvirkning er en stiplet linje. En indirekte påvirkning vises som heltrukken kurve som går gjennom de aktuelle formidlervariablene.

Denne stianalysen kan forklare tre av fire respondenters posisjon i arbeidslivet ved 30 års alder, som er svært uvanlig i utdanningsforskning ($R^2=76\%$). Dette er mye høyere enn den i steg 3 i regresjonsanalysen (se rapportens kapittel 4.2) og skyldes at vi nå inkluderer indirekte påvirkninger. Merk at ytterligere sammenligninger med regresjonsanalysene ikke kan gjøres.

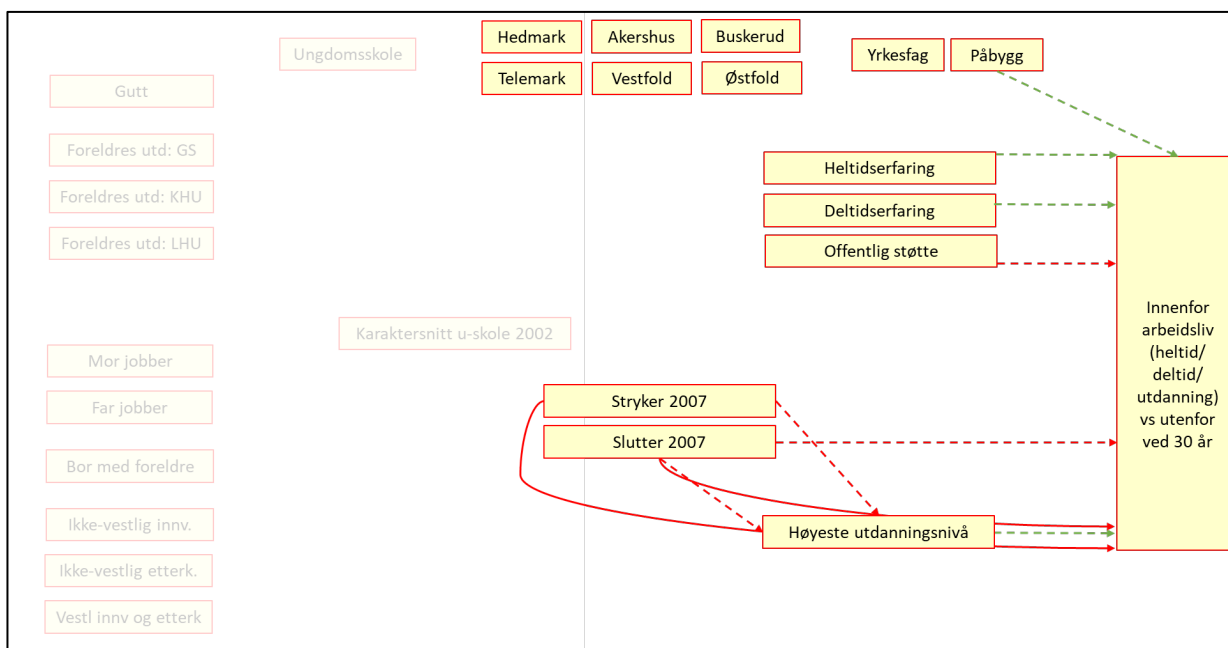
2.3.2 Arbeidserfaring

Øverst til høyre i figur 5 går det en grønn stiplet pil fra heltidserfaring til å være innenfor arbeidslivet ved 30 års alder - heretter kalt arbeidslivdeltakelse. Den illustrerer at det var en direkte påvirkning av heltidserfaring på arbeidslivdeltakelsen, og denne var positiv (grønn farge) og stor. Som i regresjonsanalysene er også dette under betingelsen at alle andre forhold i analysen holdes fast. Det var en liten og positiv direkte påvirkning av antall år med deltidserfaring på arbeidslivdeltakelse (grønn stiplet pil). Under denne pilen finner vi en rød stiplet pil fra antall år med offentlig støtte til arbeidslivdeltakelse, som var stor og negativ. Det gir mening at heltidserfaring teller mer enn deltidserfaring, og at offentlig støtte teller negativt.

⁵ Merk at analysen ble gjort med alle variablene inkludert samtidig.

2.3.3 Kontekstuelle faktorer

Kontekstvariablene våre er fylke og hovedretning (yrkesfag eller påbygg, der referansegruppen tilhører studieforberedende). Kun ett av disse forholdene hadde betydning. Det var en liten positiv direkte betydning av å ha vært påbyggelev på arbeidslivsdeltakelsen. Det betyr at påbyggelever hadde litt større sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet enn studieforberedendelever som 30-åringer.

Figur 5. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Direkte påvirkninger i siste ledd (arbeids/NAV-erfaring, kontekstvariabler og utdanning). N=2934.

- Rød pil: Negativ påvirkning
- Grønn pil: Positiv påvirkning
- Stiplet pil: Direkte påvirkning.
- Heltrukket pil: Indirekte påvirkning. Pilen peker fra en bakgrunnsvariabel gjennom en eller flere formidlende variabler (f.eks. fra stryker gjennom høyeste utdanningsnivå) og ender ved en avhengig variabel (innenfor arbeidslivet).

Tekstboks 3. Figurforklaring for alle stidiagrammene for posisjon i arbeidslivet og for inntekt.

2.3.4 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status 2002-2007

Utdanningsnivået ved 30-års alder hadde en liten og positiv direkte betydning for å være innenfor arbeidslivet, som vist med en grønn stiplet linje fra

utdanningsnivå til arbeidslivdeltakelse i figur 5. Det stemmer med den gjengse oppfatningen av at utdanning leder til bedre jobbmuligheter. I tillegg inkluderer også det å være «innenfor» å være under utdanning, så det kan til dels forklare deler av denne positive påvirkningen.

Vi ser også at det å ha sluttet i videregående i 2002 - 2007, sammenlignet med å ha fullført og bestått, hadde en middels sterk negativ betydning for forventet utdanningsnivå, som vist med en rød stiplet linje fra slutter til utdanningsnivå. Derfor var det en liten negativ indirekte betydning for sannsynligheten for å være innenfor, gjennom utdanningsnivået. Dette er illustrert med en heltrukken rød kurve fra slutter, gjennom utdanningsnivå, til arbeidslivdeltakelse. Det var også en middels negativ direkte påvirkning av å slutte på arbeidslivdeltakelsen, illustrert med en rød stiplet linje fra slutter til arbeidslivdeltakelse. Sistnevnte påvirkning skyldes altså ikke at de hadde lavere utdanning, eller at de fikk erfaring med NAV, men andre (uforklarte) forhold som ikke er med i analysen.

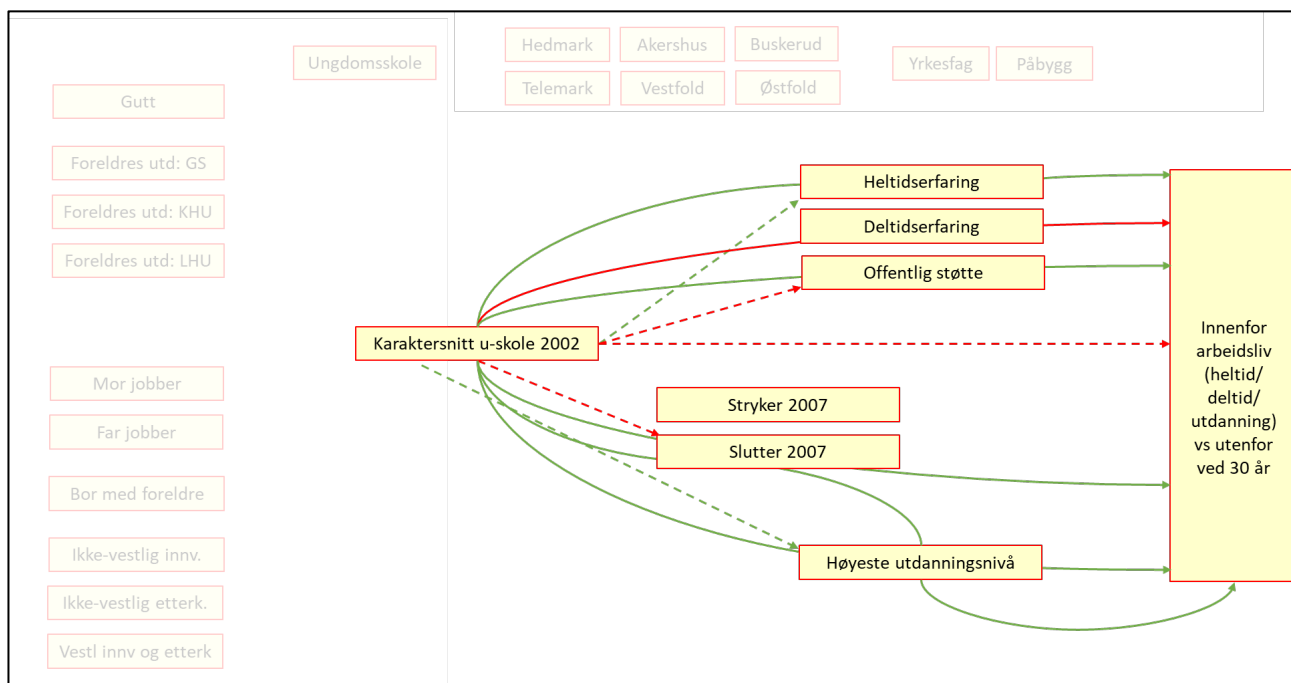
Totalt sett var det ingen signifikant påvirkning av å stryke i videregående i perioden 2002-2007. Men dette skyldes en direkte påvirkning og en indirekte påvirkning som balanserer hverandre ut. Det var en liten negativ indirekte betydning for arbeidslivdeltakelsen av være tidligere stryker, gjennom utdanningsnivået. Dette er illustrert som en rød kurve fra stryker, gjennom utdanningsnivå og til arbeidslivdeltakelse. Dette oppsto fordi det å være tidligere stryker hadde en liten og negativ betydning for utdanningsnivået (rød stiplet pil), og utdanningsnivået hadde som nevnt en liten positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen. At å stryke er ufordelaktig er som forventet.

2.3.5 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen

Det var både en direkte påvirkning og flere indirekte påvirkninger av høyere karaktersnitt fra tiende klasse på sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet. Totalt sett summeres disse opp til en liten positiv påvirkning. Det var seks indirekte påvirkninger, som samlet summerte til en stor positiv påvirkning.

Figur 6 viser stianalysen med fokus på karakterenes rolle, gjennom ulike formidlervariabler. Karaktersnittet hadde en middels stor positiv betydning for antall år med heltidserfaring, alt annet likt. Dette er til dels som forventet, ettersom evnen til å få gode karakterer skaper grunnlaget for en god CV som kommer godt med i arbeidsmarkedet. Antall år med heltidserfaring hadde så en svært sterk positiv betydning for å være innenfor arbeidsmarkedet ved fylte 30 år. Derfor var den indirekte stien mellom karaktersnitt, gjennom antall år med heltidserfaring og så til arbeidslivdeltakelse av stor og positiv betydning. Et viktig poeng i denne og påfølgende stianalyser er at når heltidserfaring – som en formidlende variabel – hadde så sterk betydning på arbeidslivdeltakelsen, så vil også andre

bakenforliggende forhold (f.eks. karaktersnitt) ha betydelig betydning for arbeidslivdeltakelsen gjennom heltidserfaring, selv om det bakenforliggende forholdet kun har en liten eller ubetydelig betydning for heltidsdeltakelsen.

Figur 6. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på karaktersnittets betydning. N=2934.

Det var også påvirkning gjennom deltidserfaring. Det var en ubetydelig, men signifikant, negativ påvirkning av karaktersnittet på antall års deltidserfaring (ikke i figuren). Deltidserfaringen hadde i sin tur en liten betydning for å være innenfor arbeidslivet (se figur 5). Denne indirekte stien mellom karaktersnitt, deltidserfaring og så arbeidslivsdeltakelse var derfor negativ og av liten betydning (rød helttrukken kurve i figur 6).

Vi finner en middels positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelse, gjennom antall år med offentlig støtte (grønn helttrukken linje gjennom offentlig støtte). Dette kommer som et produkt av en middels negativ påvirkning av karaktersnittet på antall år med offentlig støtte (rød stiplet linje fra karaktersnitt til offentlig støtte) – dvs. de med lavere karakterer går oftere på NAV – og en stor negativ påvirkning av antall år med offentlig støtte på arbeidslivdeltakelsen (jf. figur 5).

Med andre ord førte et høyere karaktersnitt til økt sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet, gjennom mer erfaring med heltid og mindre offentlig støtte, men samtidig redusert sannsynlighet for å være innenfor gjennom mindre deltidsarbeid. I realiteten kan man ikke ha både heltid og deltid samtidig, og dermed er det tydelig at heltid er mer fordelaktig enn deltid.

Det var en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelsen som gikk gjennom respondentenes høyeste utdanningsnivå (grønn heltrukken kurve mellom karaktersnitt og utdanningsnivå i figur 6). Dette oppsto fordi de med høyere karaktersnitt hadde en liten positiv betydning for forventet utdanningsnivå (grønn stiplet linje). Utdanningsnivået hadde på sin side en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelsen (jf. figur 5).

Det var også en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelsen som gikk gjennom om respondenten var tidlig slutter (2002-2007; grønn heltrukken kurve i figur 6). Dette skyldes at produktet av to negative påvirkninger blir positivt, fordi høyere karaktersnitt hadde en stor negativ betydning for å slutte (rød stiplet linje i figur 6), og å slutte hadde en middels negativ betydning for å være innenfor arbeidslivet (se figur 6).

I tillegg til at et høyere karaktersnitt resulterte i lavere sannsynlighet for å slutte tidlig (med betydning for arbeidslivdeltakelse), så førte også et høyere karaktersnitt til lavere sannsynlighet for å slutte som i sin tur igjen økte det forventede utdanningsnivået. Det var derfor en middels positiv indirekte påvirkning fra karaktersnittet gjennom mindre risiko for å slutte, videre via høyere forventet utdanning og dermed større sannsynlighet for å være innenfor (grønn heltrukken dobbelbuet kurve). Vi presiserer at dette er en separat kjede av påvirkninger – en sti – fra den i forrige avsnitt, som ikke hadde noe med utdanningsnivået å gjøre.

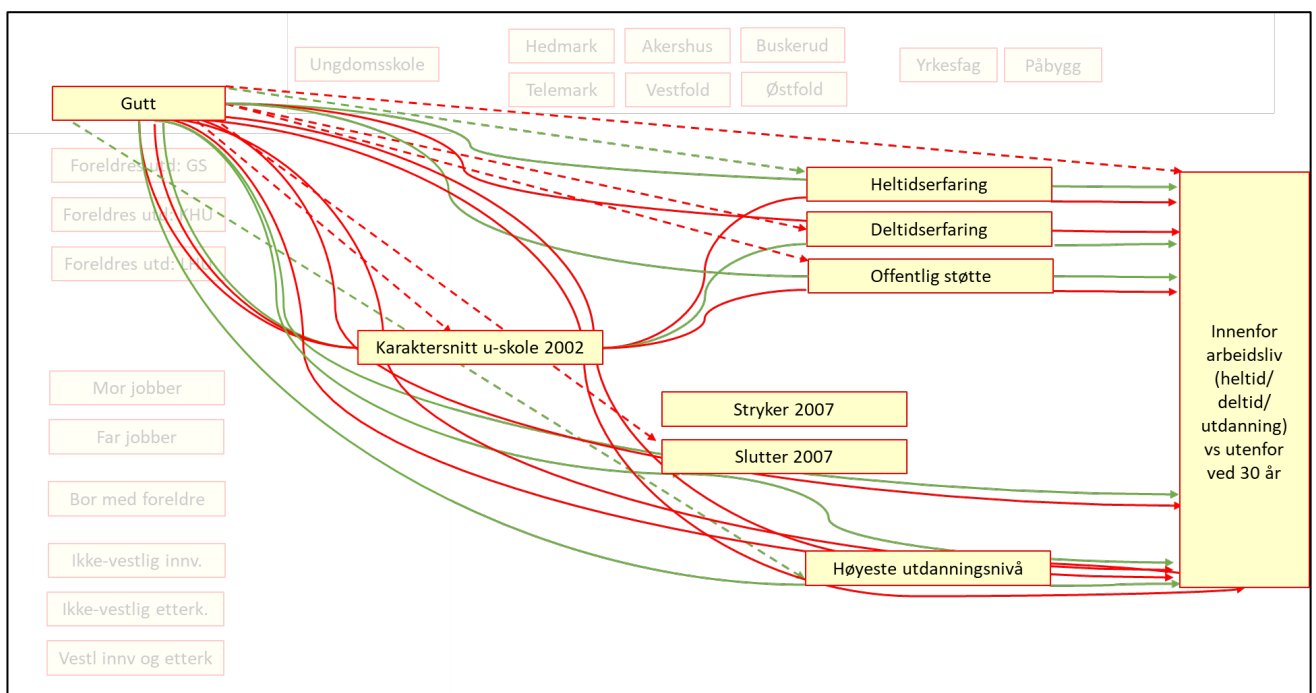
Den direkte betydningen av karaktersnitt på arbeidslivsdeltakelse var derimot stor og negativ (rød stiplet linje fra karaktersnitt til arbeidslivdeltakelse). Denne direkte påvirkningen skyldes ikke slutting, lavere utdanning, arbeidserfaring eller noe annet. Vi har ingen ytterligere data som kan forklare denne påvirkningen og om den er «reell». Det kan skyldes høyere motivasjon og sterkere preferanser for å komme seg ut i jobb enn de med høyere karaktersnitt, selv om de fullfører utdanningsløpet og får samme arbeidserfaring som andre i tyveårene. Det er likevel viktig å påpeke at den totale påvirkningen av karakterene er liten og positiv, og at de indirekte påvirkningene utgjorde en stor positiv samlet betydning for arbeidslivsdeltakelsen, som tydelig veier opp for den direkte påvirkningen. Det viser tydelig de utfordringene som oppstår for respondentenes arbeidsliv når karakterene er lave.

2.3.6 Bakgrunnsvariabler

Kjønn

Det var en middels, positiv, total påvirkning av å være gutt på sjansen for å være i jobb/utdanning, sammenlignet med referansegruppen hvor jentene befant seg, alt annet likt. Denne totale påvirkningen besto av en direkte påvirkning og mange indirekte påvirkninger. Samlet sett utgjorde de indirekte påvirkningene en stor, positiv, påvirkning av gutter på sjansen for å være innenfor arbeidslivet.

Det var en svært stor positiv påvirkning av å være gutt på å være innenfor, gjennom heltidserfaring (grønn heltrukken kurve i figur 7). Dette kom av produktet mellom det at å være gutt hadde stor positiv betydning for år med heltidserfaring (grønn stiplet linje fra gutt til heltid i figur 7) og at heltidserfaring hadde en stor positiv betydning for å være innenfor, som vi så tidligere.

Figur 7. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på å være gutt. N=2934.

Det var derimot en middels, negativ, påvirkning av å være gutt på arbeidslivdeltakelse, gjennom deltidserfaringen. Dette kan virke rart, men skyldes at å være gutt hadde en stor negativ betydning for år med deltidserfaring (rød stiplet linje til deltidserfaring) – fordi gutter i mye mindre grad enn jenter var i deltidsarbeid. Fordi deltidserfaring hadde en liten positiv betydning for å være innenfor så «mistet» guttene fordelene av deltidsarbeid – sammenlignet med ikke å være i arbeid. Men som nevnt tidligere kan man ikke ha både heltid og deltid, og heltid ga mer uttelling.

Videre hadde gutter en middels negativ betydning for å være mottaker av offentlig støtte, og offentlig støtte hadde en stor negativ betydning for å være innenfor. Produktet av to negative påvirkninger er positivt, så for guttene var det en liten positiv betydning for å være innenfor gjennom (færre) år med offentlig støtte. Dette illustreres som en grønn kurve i figur 7. Samlet sett hadde derfor gutter i mye større grad enn jenter erfaring med heltid fremfor deltid eller offentlig støtte, og hadde derfor større sannsynlighet enn jentene for å være innenfor arbeidslivet ved 30 års alder.

Selv om arbeidserfaring er klart viktigste forskjell, er bildet noe mer komplekst. Guttene hadde litt lavere karaktersnitt (rød stiplet linje til karaktersnitt). Karaktersnittet hadde en middels positiv betydning for heltidserfaring (jf. figur 6). Produktet av dette var derfor en middels negativ indirekte påvirkning først gjennom karaktersnittet og videre gjennom heltidserfaring (rød heltrukken kurve gjennom både karaktersnitt og heltid i figur 7). Det var også en motsatt liten indirekte påvirkning gjennom karaktersnitt og deltid, fordi et lavere karaktersnitt medførte mer forventet deltid (grønn heltrukken kurve gjennom både karaktersnitt og deltid). Samtidig hadde også guttene med sitt lavere karaktersnitt en økt forventet antall år med offentlig støtte, og som vi har sett hadde antall år med offentlig støtte en negativ betydning for å være innenfor. Denne indirekte påvirkningen er derfor middels negativ (rød heltrukken kurve gjennom karaktersnitt og offentlig støtte). I dette avsnittet har vi sett at på grunn av guttenes lavere snitt så reduseres de fordelaktige påvirkningene de har gjennom arbeidserfaring og offentlig støtte.

Noen indirekte påvirkninger handler ikke om arbeidserfaring men om utdanning. Det var flere små indirekte påvirkninger gjennom karaktersnitt og kompetanseoppnåelse der noen var positive og andre negative for gutter.

Det var en liten, positiv, betydning for utdanningsnivå (grønn stiplet linje). Justert for andre forhold i analysen har altså gutter høyere utdanningsnivå enn jentene. Dette virker kanskje rart men skyldes altså måten variabelen for utdanningsnivå er benyttet her, samt alle stiene som kontrollerer for ulike forhold. Utdanningsnivå hadde i sin tur en litt positiv betydning for arbeidslivdeltakelse. Det var derfor en liten *positiv* indirekte påvirkning gjennom utdanningsnivået (grønn heltrukken kurve).

Tidligere har vi sett at karakterene hadde en middels negativ betydning for arbeidslivdeltakelse – selv om karakterene samlet sett hadde en positiv betydning på arbeidslivdeltakelsen. Denne negative påvirkningen er årsaken til at gutter hadde en middels positiv indirekte betydning for arbeidslivdeltakelse, gjennom karaktersnittet. Se avsnittet om kunnskapsgrunnlaget fra grunnskolen for en kort drøfting av dette. Dette kan virke snodig, men vi minner om at det er stier som gjør at guttenes lave karaktersnitt også er ufordelaktig.

Det var en middels negativ indirekte påvirkning av gutter på arbeidslivdeltakelsen, gjennom deres lavere karaktersnitt, som medførte større risiko for å slutte før 2007, noe som i seg selv reduserte sjansen for å være innenfor med en middels styrke. I tillegg medførte det lavere karaktersnittet en middels reduksjon i forventet utdanningsnivå, som igjen reduserte sjansen for å være innenfor. Som sagt medførte det litt lavere snittet en større risiko for å slutte. Dette medførte også en middels reduksjon i forventet utdanningsnivå, som så reduserte sjansen for å være innenfor. Dette var en liten indirekte påvirkning. Det var derfor tre små *negative* indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet og risiko for å slutte, gjennom snittet og utdanningsnivået og gjennom snittet, risiko for å slutte og utdanningsnivået. Disse har vi forsøkt illustrert med røde heltrukne kurver fra gutt, gjennom karaktersnitt, slutter og/eller arbeidslivdeltakelse.

Med andre ord var guttenes karaktersnitt teknisk sett både fordelaktig og ufordelaktig og veier noe opp for hverandre statistisk sett. Men vi legger mest vekt på de stiene som går gjennom flere steg, slik som sistnevnte sti, da disse har høyere forklaringspotensiale for de faktiske «mekanismene», selv om mye fortsatt er ukjent. Det er her også viktig å påpeke at det må skilles mellom jobb som alternativ til, og jobb som resultat av, utdanning. For vi minner om at et høyere karaktersnitt i seg selv er fordelaktig, slik vi så ovenfor om kunnskapsgrunnlaget.

Det var også noen stier som ikke gikk gjennom karaktersnittet, men direkte til slutter-status. Stianalysen viser at, alt annet likt, hadde gutter lavere sjanse for å slutte før 2007. Dette står i kontrast til de bivariate funnene i hovedrapportens del 3.1. Forskjellen mellom funnene skyldes at stianalysen justerer for ulike stier samtidig og at deler av variasjonen fanges opp av andre formidlervariabler. Det var altså en liten negativ påvirkning av å være gutt på å slutte. Og det var en middels negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen av å slutte. Produktet ble derfor en positiv påvirkning for gutter på arbeidslivdeltakelsen, gjennom at de sluttet sjeldnere (grønn heltrukken kurve gjennom slutter). Ved å ha mindre risiko for å slutte fikk de også en økning i forventet utdanningsnivå. Denne stien gjennom å slutte og utdanningsnivå var middels positiv (grønn kurve gjennom slutter og utdanningsnivå). Alle disse indirekte påvirkningene summerte til en stor positiv påvirkning av å være gutt gjennom ulike formidlervariabler.

Det var en svært interessant direkte påvirkning av å være gutt på arbeidslivdeltakelse som var middels negativ (rød stiple linje helt øverst). Det var altså noen mekanismer som trekker ned gutters sannsynlighet for å være innenfor, enn det vi kan fange opp i vår analyse.

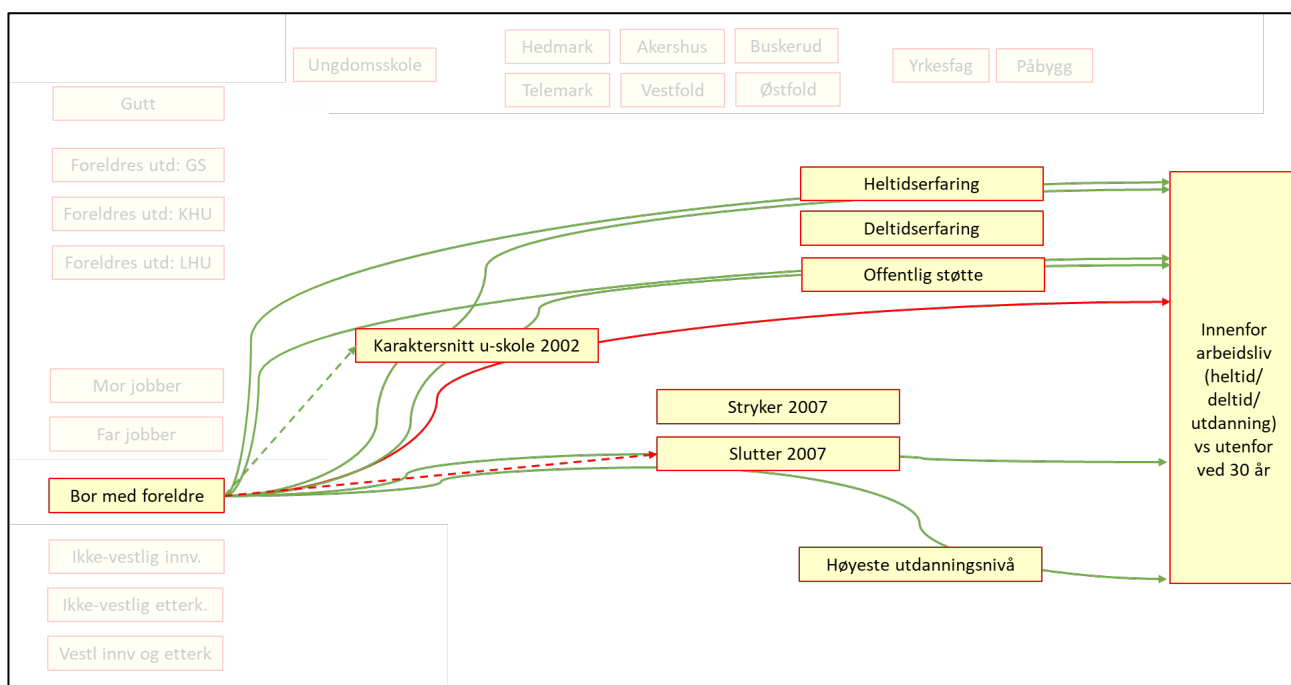
Samlet sett synes det å være slik at gutter var innenfor arbeidslivet i større grad hovedsakelig fordi de hadde heltidserfaring fremfor deltidserfaring, som økte sjansen for å være i jobb. Dette kan ha med arbeidsmarkedets innretning å gjøre,

dvs. hvor de jobber og hva slags stillinger de har. De andre formidlervariablene som utdanning trakk i all hovedsak ned, men bildet var noe mer komplekst.

Å bo med begge foreldrene i 2002

Det var en liten positiv total påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene som 16-åring, sammenlignet med referansegruppen, alt annet likt. Denne består kun av indirekte påvirkninger.

Å ha bodd med begge foreldrene hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for antall år med heltidserfaring (ikke i figuren). Antall år med heltidserfaring hadde i sin tur en stor positiv betydning for arbeidslivsdeltakelse. Det var derfor en middels stor positiv indirekte påvirkning av å bo med begge foreldre gjennom heltidserfaring (grønn heltrukken kurve i figur 8).

Figur 8. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. De yrkesfagorienterte. Fokus på å ha bodd med begge foreldrene da eleven var 16 år. N=2934.

De som bodde med begge foreldrene hadde også en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for antall år offentlig støtte. Fordi antall år med offentlig støtte hadde en sterk negativ betydning for arbeidslivsdeltakelse var det derfor en liten positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen for de som bodde med begge foreldrene, gjennom mindre erfaring med NAV. Betydningen av arbeidserfaring for disse respondentene ble forsterket av at de hadde et bedre karaktersnitt, for det var en liten positiv påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på karaktersnittet (grønn stiplet linje). Dermed var det middels positive påvirkninger også gjennom

karaktersnitt og heltidserfaring, og gjennom karaktersnitt og erfaring med offentlig støtte (grønne heltrukne kurver).

Det nevnte karaktersnittet var et viktig forhold i seg selv, for de hadde et litt høyere snitt. Dermed hadde de som bodde med begge foreldrene en middels negativ indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet (rød heltrukken kurve i figur 8). Dette skyldes det samme fenomenet som diskutert tidligere, at karaktersnittet hadde en negativ betydning for arbeidslivet, alt annet holdt fast, og at man må se karaktersnittet under ett for å si noe om betydningen av karaktersnittet.

Foruten dette er det konsekvent forståelige funn. De som bodde med begge foreldrene hadde en middels positiv betydning for arbeidslivdeltakelse gjennom at de hadde en litt lavere sannsynlighet for å være tidlige sluttere. Det at de hadde lavere sannsynlighet for å være sluttere bidro også til en liten positiv påvirkning gjennom utdanningsnivået.

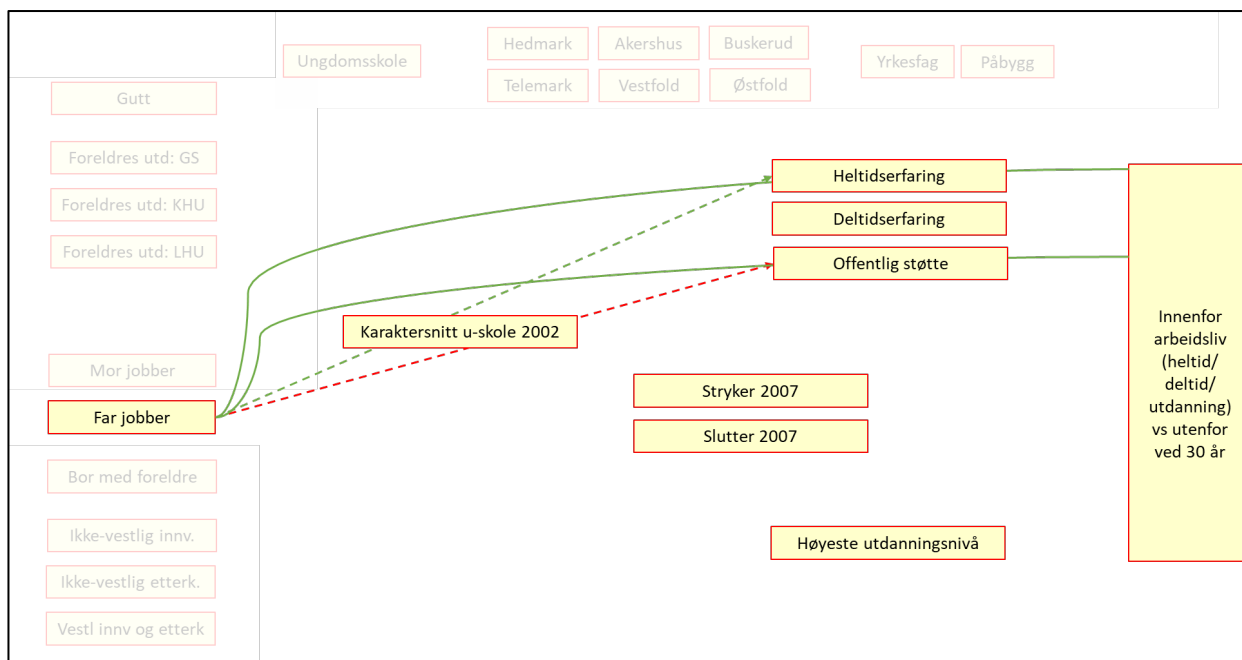
I tillegg kom karaktersnittet igjen til syne med forsterkede påvirkninger på hver av disse to stiene i forrige avsnitt. Det var en middels stor positiv påvirkning gjennom karaktersnittet, så slutter-status og så på arbeidslivdeltakelse. Sagt på en annen måte hadde de høyere karaktersnitt, sluttet sjeldnere og det var bra for sannsynligheten for å være i jobb. Av plassmangel har vi valgt å ikke vise denne stien i figuren. Med et høyere karaktersnitt sank risikoen for å slutte og dermed økte forventet utdanningsnivå. Dette var en middels stor påvirkning. Merk at de to sistnevnte stiene er to separate stier, der den første ikke har med utdanningsnivå.

Alle påvirkningene fra å bo med begge foreldrene på arbeidslivdeltakelsen gikk altså gjennom indirekte påvirkninger – stier – der de fleste var som forventet. Å bo med begge foreldrene synes å være fordelaktig både med tanke på arbeidserfaring og utdanning.

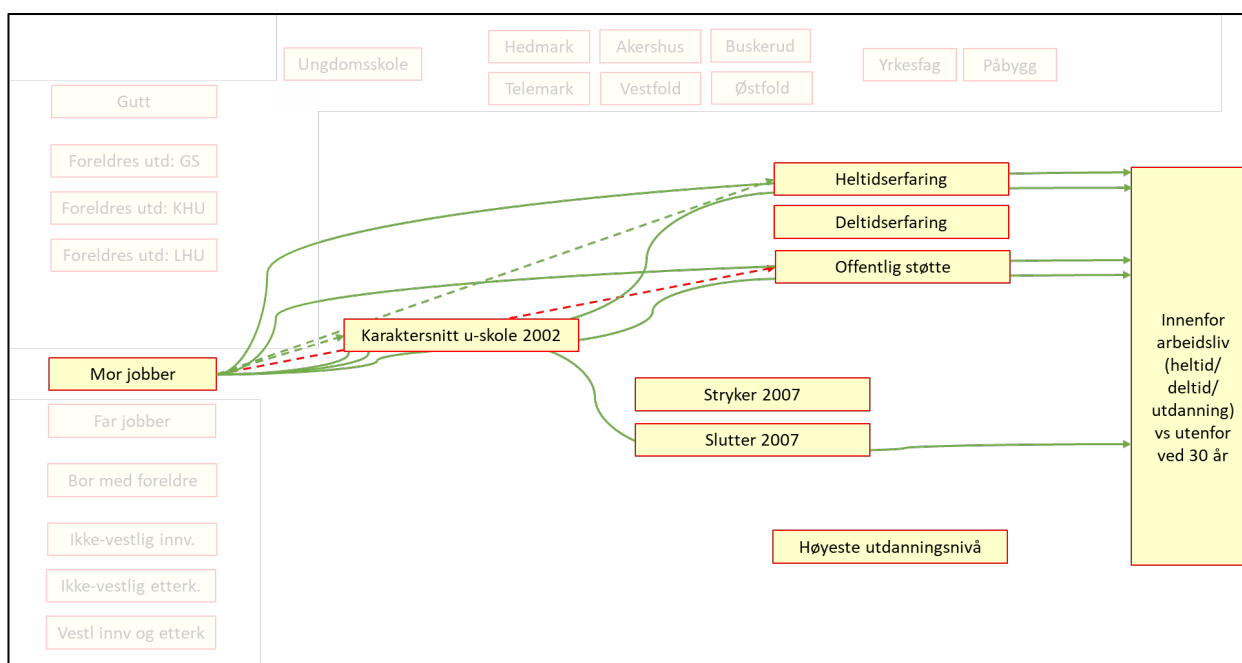
Foreldrene i arbeid

Det å ha hatt far i arbeid i 2002 synes å ha vært noe fordelaktig (figur 9). Det var en middels positiv total påvirkning av å ha hatt foreldrene i arbeid, sammenlignet med ikke å ha hatt det, der begge påvirkningene var indirekte, alt annet likt. Det var en middels positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen gjennom heltidsarbeid, og gjennom erfaring med offentlig støtte. Det vil si at de som hadde far i arbeid hadde en liten positiv betydning for heltidserfaring (grønn stiplet linje i figur 9), og de hadde en liten negativ betydning for erfaring med offentlig støtte – der sistnevnte i sin tur hadde en stor negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen. Derimot var det flere fordeler av å ha mor i arbeid som samlet sett utgjorde en middels stor total påvirkning, der alle påvirkningene var indirekte. Å ha mor i arbeid bidro positivt til en liten økning i antall år heltid (se grønn stiplet linje i figur 10), som igjen hadde stor positiv betydning for å være innenfor arbeidslivet. Dette utgjorde derfor en middels positiv betydning for arbeidslivdeltakelse gjennom heltidserfaring

(grønn heltrukken kurve). Samtidig hadde de også en liten negativ betydning for erfaring med offentlig støtte (rød stiplet linje), som resulterte i en middels positiv betydning for arbeidsdeltakelse (se grønn kurve). Så langt er det likt for far i arbeid og mor i arbeid.

Figur 9. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utd. som 30-åring. Yrkesfagorienterte. Fokus på at far arbeidet da eleven var 16 år. N=2934.

Figur 10. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på at mor arbeidet da eleven var 16 år. N=2934.

Men å ha mor i arbeid hadde en positiv betydning for karaktersnittet. Dermed var det en liten negativ påvirkning gjennom karaktersnittet på arbeidslivdeltakelsen (som diskutert før), og flere små positive påvirkninger fra karaktersnittet og så gjennom mindre risiko for å slutte, gjennom mer heltidserfaring, og gjennom mindre erfaring med offentlig støtte. Disse to sistnevnte påvirkningene gjennom karaktersnittet synes derfor å utligne hverandre. Det vesentlige bidraget av å ha hatt mor i arbeid var derfor at økt heltidserfaring bidro til økt sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet ved fylte 30 år.

Foreldrenes utdanningsnivå

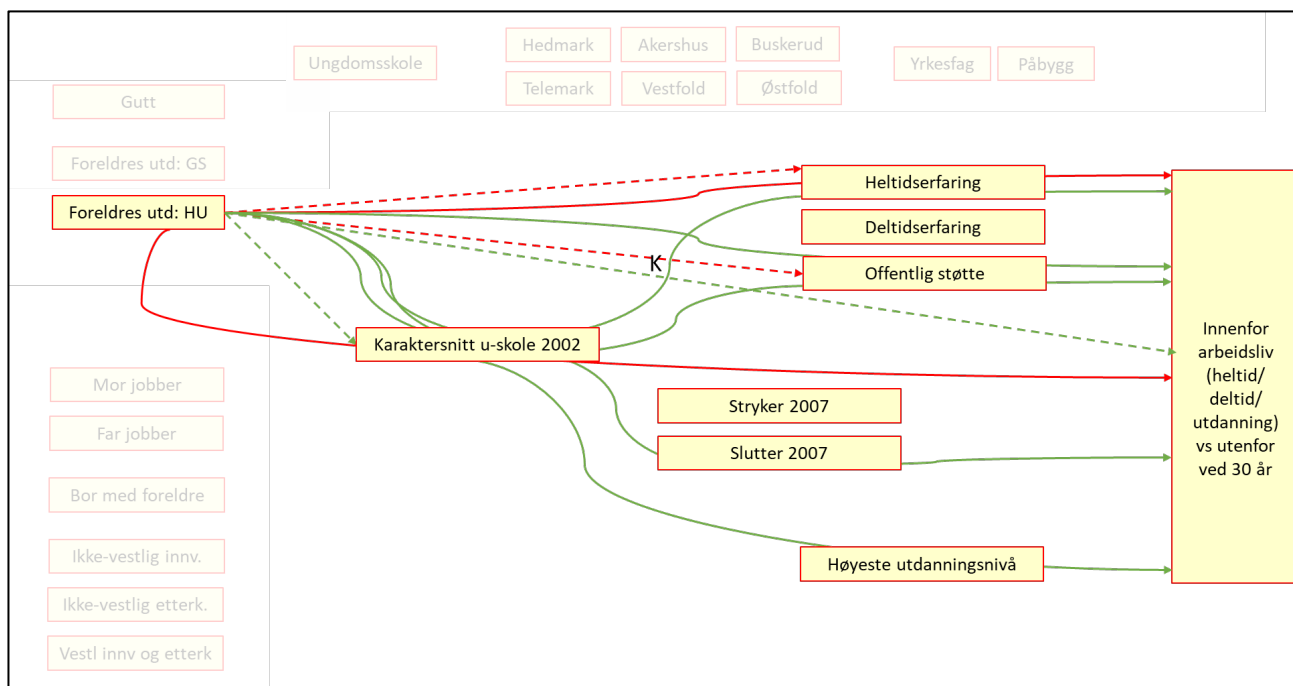
Foreldrenes utdanningsnivå hadde flere interessante indirekte påvirkninger. Vi minner om at referansegruppen hadde foreldre med kun videregående opplæring som sin høyeste utdanning. Foreldre med kort eller lang høyere utdanning hadde ganske like påvirkninger så vi omtaler disse samlet som foreldre med høyere utdanning og kommenterer eksplisitt der det var forskjeller. De totale påvirkningene av å ha høyt utdannede foreldre var ikke-signifikante, fordi de ulike påvirkningene veier opp for hverandre.

Vi fant at det å ha høyt utdannede foreldre hadde en liten negativ betydning for antall år med heltidserfaring – de hadde altså mindre forventet heltidserfaring (se rød stiplet linje i figur 11). Det indikerer at de som har hatt foreldre med høyere utdanning selv heller brukte tyveårene på høyere utdanning enn på å jobbe. Det var altså en liten negativ betydning for arbeidslivdeltakelse gjennom redusert heltidserfaring (rød heltrukken kurve). Samtidig fant vi at dette veies litt opp ved at det var en positiv påvirkning med høyt utdannede foreldre på karaktersnittet (grønn linje til karaktersnitt). Det medførte en middels positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen gjennom høyere karaktersnitt og derav mer heltidserfaring (grønn kurve gjennom karaktersnitt til heltidserfaring).

For foreldre med kort høyere utdanning fant vi også en negativ, indirekte, påvirkning gjennom antall år med offentlig støtte, alt annet likt. Med det menes at det var en liten positiv påvirkning av å ha foreldre med kort høyere utdanning på antall år offentlig støtte, som i sin tur hadde en negativ betydning for sannsynligheten for å være innenfor (linje og kurve markert med K i figuren). Hvorfor det er slik har vi ingen god forklaring på. Igjen så vi at på grunn av høyere karakterer var det en middels positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen gjennom økt karaktersnitt, og derav redusert antall år med offentlig støtte (grønn kurve). Disse to stiene balanserte hverandre altså delvis ut.

Som nevnt hadde de med foreldre med høyere utdanning høyere karaktersnitt fra grunnskolen. I denne stianalysen var denne påvirkningen middels stor, alt annet likt. Fordi det var en stor negativ påvirkning av karaktersnittet på sjansen for å være innenfor, var det derfor en middels negativ betydning for sjansen for å være

innenfor for disse (rød heltrukken linje gjennom karaktersnitt). Vi viser til diskusjonen fra tidligere om karaktersnittets direkte betydning for arbeidslivdeltakelse, så fortolkning av denne må gjøres med omhu. Vi minner om at selv om det for de yrkesfagorienterte med svake karakterer betød at de oftere var i jobb, så kan ikke det å ha svake karakterer fra tiende klasse, oppfattes som noe positivt i lys av de andre forholdene som kommer frem i denne analysen.

Figur 11. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på at foreldrene har høyere utdanning. K = gjelder kun for foreldre med kort høyere utdanning. N=2934.

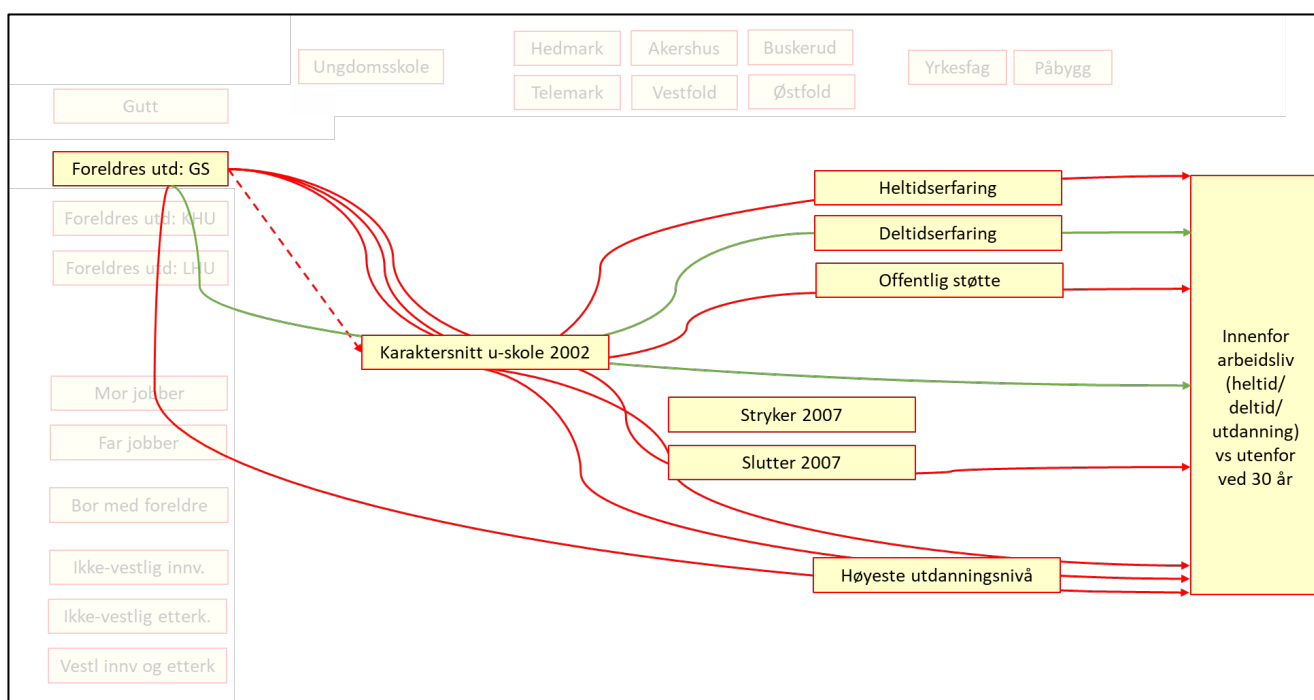
For det var imidlertid andre indirekte påvirkninger som veier opp for denne påvirkningen som vi hele tiden advarer mot å overtolke. Å ha høyere karaktersnitt økte forventet utdanningsnivå, og reduserte sannsynligheten for å slutte fra videregående før 2007. Det var derfor en liten positiv påvirkning gjennom karaktersnitt og utdanningsnivå, og middels positiv påvirkning gjennom karaktersnitt og slutter-status, alt annet likt⁶.

Den eneste synlige forskjellen mellom de med foreldre som hadde kort og de med lang høyere utdanning var at det også var en liten positiv direkte påvirkning mellom å ha foreldre med kort høyere utdanning på sjansen på å være innenfor (grønn stiplet linje i midten, ved K). Fordi det er urealistisk at det skjer en direkte påvirkning i dette tilfellet tyder det på at det kan være for eksempel kulturelle eller sosiale forhold som vi ikke fanger opp med våre data. Men totalt sett utligner disse

⁶ Sistnevnte er positiv fordi det er en negativ påvirkning av karaktersnitt på slutting, og negativ påvirkning av slutting på å være i jobb. Produktet av disse er positiv.

påvirkningene hverandre og kan derfor forklare hvorfor vi ikke fant en betydelig påvirkning av å ha foreldre med lang høyere utdanning i de to første stegene i regresjonsanalysene og kun én påvirkning av foreldre med lang høyere utdanning i det tredje steget i regresjonsanalysen, i hovedrapporten.

For de med foreldre som kun hadde grunnskolen var funnene stort sett som forventet. Det var en liten negativ total betydning for arbeidslivdeltakelsen av å ha foreldre med kun grunnskole, som skyldes utelukkende indirekte påvirkninger. Figur 11 viser med sine mange røde linjer og kurver at det er stort sett negative påvirkninger. De fleste av disse handler om at respondentene hadde lavere snitt.

Figur 12. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på at foreldrene har grunnskole. N=2934.

Men vi begynner med to positive påvirkninger på arbeidslivsdeltakelse for de med foreldre som kun hadde grunnskolen. Som tidligere nevnt var det en statistisk negativ påvirkning av karaktersnitt på arbeidslivsdeltakelse, alt annet likt. Fordi de med foreldre med kun grunnskole hadde lavere karaktersnitt var det derfor en liten positiv indirekte betydning for sjansen for å være innenfor (grønn kurve i midten). I tillegg medførte det lavere karaktersnittet litt høyere forventet deltidserfaring, som i sin tur hadde en stor positiv betydning for arbeidslivsdeltakelse. Dette utgjør derfor en liten positiv påvirkning av sjansen for å være innenfor gjennom karakterer og deltidserfaring for de med foreldre med kun grunnskole (grønn kurve gjennom deltid). Selv om vi finner slike statistiske resultater, må vi, som nevnt, være forsiktige med tolkningene, og vi vil ikke konkludere at det er en fordel

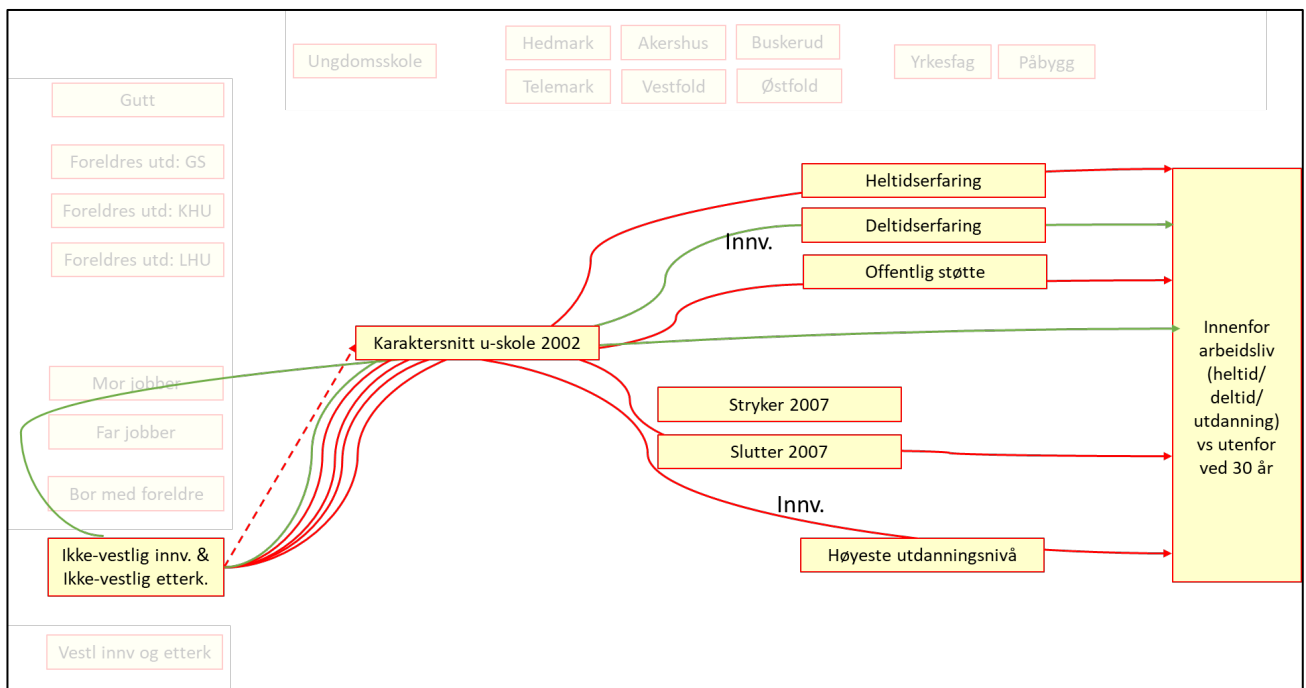
med svake grunnskolekarakterer eller at foreldrene hadde kun grunnskole. For som figuren tydelig viser er det mange negative påvirkninger.

For det var likevel negative indirekte påvirkninger som veide tyngst på sjansen for å være innenfor vs. utenfor arbeidslivet som 30-åring for de med foreldre med kun grunnskole. Vi fant at det å ha foreldre med kun grunnskole hadde en liten negativ betydning for respondentenes utdanningsnivå som 30-åring, som i sin tur hadde en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelse. Karaktersnittet hadde også en liten positiv betydning for respondentenes utdanningsnivå. Dermed var det også en liten negativ indirekte betydning for arbeidslivsdeltakelse gjennom karaktersnittet og utdanningsnivå. Kompetanseoppnåelse (bestått, sluttet eller strøket) etter fem år hadde, naturlig nok, betydning for respondentenes utdanningsnivå som 30-åring. Med et lavere karaktersnitt økte sannsynligheten for ikke å fullføre, noe som hadde en liten negativ betydning for arbeidslivsdeltakelsen, men også ved at det forventede utdanningsnivået sank litt, ble sannsynligheten for å være innenfor redusert.

De to største negative påvirkningene var derimot middels store negative indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet og heltidserfaring, og gjennom karaktersnittet og erfaring med offentlig støtte. Fordi disse respondentene hadde et så mye lavere karaktersnitt hadde de også mindre heltidserfaring og dermed en lavere sannsynlighet for å være innenfor. Så igjen ser vi at den totale betydningen av karaktersnittet, gjennom ulike formidlervariabler, er viktig.

Innvandringsstatus

Ikke-vestlige etterkommere og ikke-vestlige innvandrere hadde flere indirekte påvirkninger der flere var negative og én positiv, som til sammen utlignet hverandre. Figur 13 viser at alle gikk gjennom karaktersnittet, som skyldes at ikke-vestlige etterkommere og ikke-vestlige innvandrere hadde henholdsvis en middels negativ, og en liten negativ, betydning for karaktersnittet fra grunnskolen, alt annet likt. Dette førte til det tidligere kommenterte funnet om karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelsen: Det var en middels positiv påvirkning av å være ikke-vestlig etterkommer eller ikke-vestlig innvandrer på sannsynligheten for å være innenfor, gjennom at karaktersnittet deres er lavere. Men som vi har sett og påpekt tidligere veies dette opp av middels sterke negative påvirkninger gjennom karaktersnittet på å slutte, mindre heltidserfaring og mer erfaring med offentlig støtte.

Figur 13. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på innvanderstatus. N=2934.

For ikke-vestlige innvandrere ser vi at det også var en middels negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen, gjennom at det lavere snittet reduserte sannsynligheten for å fullføre, og dermed reduserte forventet utdanningsnivå, som i sin tur reduserte sannsynligheten på å være innenfor. Dette har vi illustrert med en rød helttrukket kurve gjennom karaktersnitt, slutter og utdanningsnivå, markert med «Innv.». Ikke-vestlige innvandrere hadde en liten positiv betydning for å være innenfor, gjennom økt deltidserfaring. Det var ingen forskjeller mellom vestlige innvandrere/etterkommere og majoritetsbefolkningen.

2.4 Posisjon i arbeidslivet ved 30 år – studieorienterte

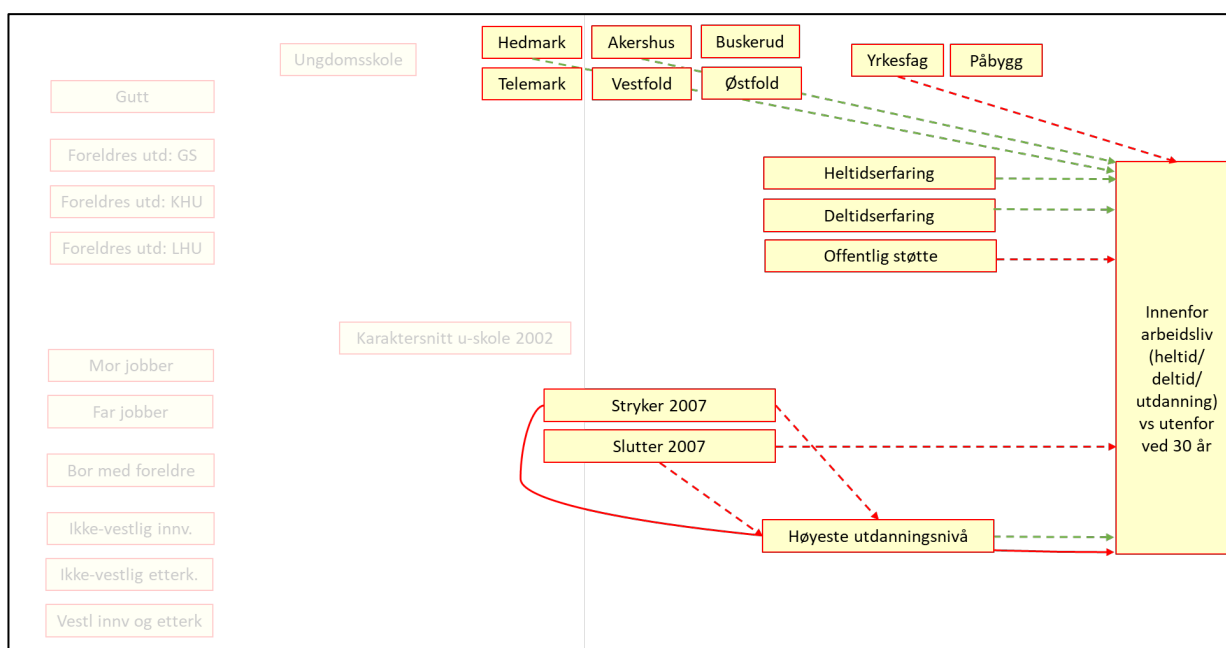
Denne stianalysen kan forklare omtrent en av tre respondenters posisjon i arbeidslivet ved 30 års alder, som er relativt høyt i utdanningsforskning ($R^2=36\%$). Dette er mye høyere enn steg 3 i regresjonsanalysen i hovedrapporten og skyldes at vi nå åpner for indirekte sammenhenger. Vi viser for øvrig til innledningen til 2.3 for beskrivelse av modellen.

2.4.1 Arbeidserfaring

Det var en middels sterk og positiv direkte påvirkning av antall år med heltidserfaring på sannsynligheten for å være innenfor arbeidslivet ved 30 års alder, dersom alle andre forhold i analysen holdes fast (rød stiplet linje i figur 14).

Det var også en liten og positiv direkte påvirkning av antall år med deltidserfaring. Disse to påvirkningene er illustrert som grønne stiplede linjer fra heltid/deltid til arbeidslivdeltakelse. Vi skal se at det at heltids- og deltidserfaring hadde denne betydningen på arbeidsdeltakelsen gjør også at andre bakenforliggende forhold som til og med bare i liten grad påvirket arbeidserfaring hadde middels til stort utslag på sannsynligheten for å være innenfor, alt annet likt.

Vi finner en middels sterk negativ påvirkning av antall år med offentlig støtte på sannsynligheten for å være innenfor. Dette illustreres som en rød stiplet linje. Denne påvirkningen er noe svakere enn den var for de yrkesfagorienterte, som tyder på at erfaring med NAV slår mer negativt ut for de yrkesfagorienterte.

Figur 14. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på forhold av betydning i siste ledd. N=5756.

2.4.2 Kontekstuelle faktorer

For de studieorienterte var det tre kontekstuelle forhold som hadde betydning for sannsynligheten for å være innenfor. Det var en liten negativ direkte påvirkning av å ha vært yrkesfagelev på arbeidslivsdeltakelsen, alt annet likt. Det betyr at yrkesfagelevne hadde litt lavere sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet enn studieforberedendelevne. I utgangspunktet skulle en ikke forvente å finne yrkesfagelever blant de studieorienterte, men dette er respondenter som har skiftet kurs etter 2007, og endt opp innenfor et studieforberedende- eller høyere utdanningsløp.

Sammenlignet med Oslo hadde Akershus og Hedmark små positive påvirkninger på arbeidslivsdeltakelsen. Dersom vi holder andre forhold fast var det altså høyere sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet i disse to fylkene.

De kontekstuelle forholdene av betydning er altså forskjellige fra de yrkesfagorienterte.

2.4.3 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007

Utdanningsnivået ved 30-års alder hadde en liten og positiv direkte betydning for å være innenfor. Dette var samme som for de yrkesfagorienterte.

Vi ser også at det å ha sluttet fra videregående innen 2007, sammenlignet med å ha fullført og bestått, hadde en liten negativ betydning for forventet utdanningsnivå (rød stiplet linje fra slutter til utdanningsnivå). Produktet av denne stien fra å være slutter, gjennom utdanningsnivået til arbeidslivsdeltakelse var derimot ubetydelig (ikke i figuren). Denne indirekte påvirkningen var altså ikke betydningsfull for de studieorienterte slik den derimot var for de yrkesfagorienterte. Det var en liten negativ direkte påvirkning mellom å ha vært slutter i 2007 og sannsynligheten for å være innenfor (rød stiplet horisontal linje fra slutter til arbeidslivsdeltakelse). Totalt sett var det derfor en litt lavere sannsynlighet for de som avbrøt videregående før 2007 å være innenfor arbeidslivet i 2016, alt annet likt. Dette samsvarer med funnet for de yrkesfagorienterte.

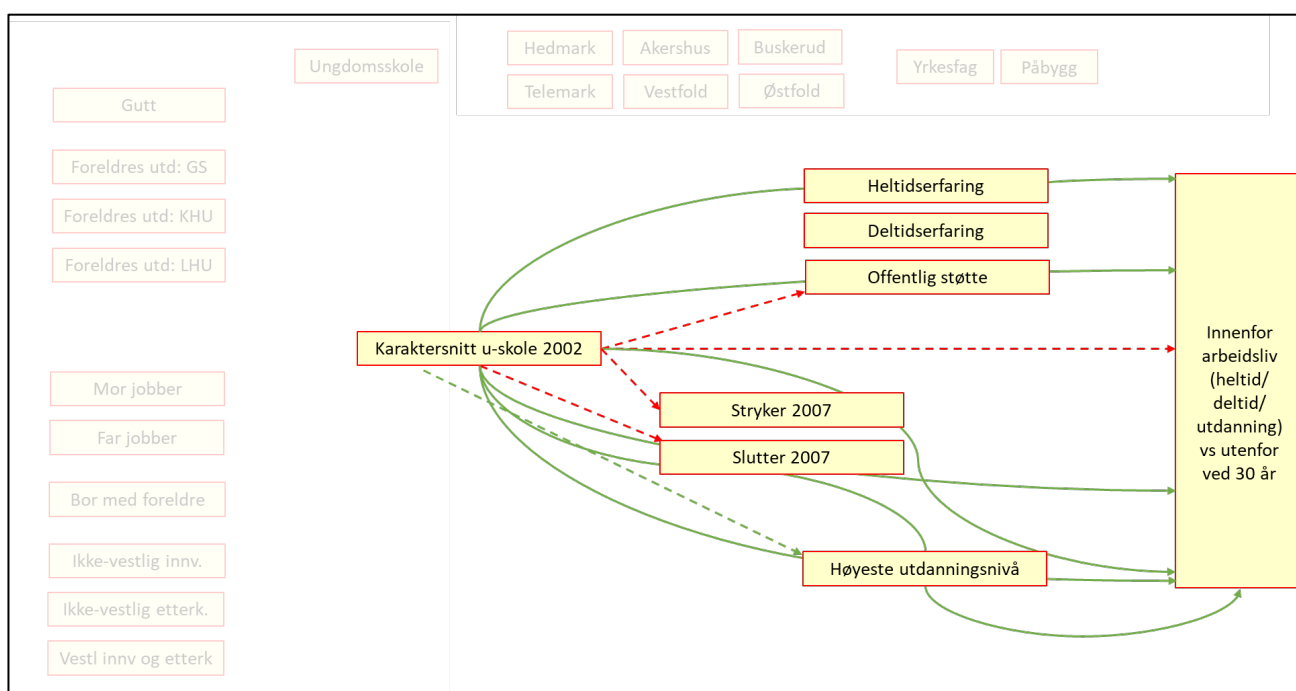
Vi fant blant de studieorienterte kun en liten negativ indirekte påvirkning av å stryke i videregående innen 2007 på å være innenfor, og det var gjennom utdanningsnivået, fordi å stryke hadde middels negativ betydning for utdanningsnivået (rød kurvet linje). Blant de yrkesfagorienterte fant vi ingen slike tydelige påvirkninger. Å stryke synes derfor å ha betydd mer for de studieorienterte enn de yrkesfagorienterte for arbeidslivsdeltakelse. Dette gir mening ettersom karakterutskriften kan bety mer for akademiske yrker og utdanninger enn for praktiske yrker, og fordi det innenfor en del praktiske yrker i langt større grad er mulig å få arbeid uten fullført videregående opplæring.

2.4.4 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen

Det var både en direkte påvirkning og flere indirekte påvirkninger av høyere karaktersnitt fra tiende klasse på sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet. Totalt sett summeres disse opp til en liten positiv betydning.

Det var seks indirekte påvirkninger – altså «stier». Karaktersnittet hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for antall år med heltidserfaring, alt annet likt. Dette står i kontrast til tilsvarende påvirkning for de yrkesfagorienterte, som var middels sterk. Derfor var den indirekte stien fra karaktersnittet, gjennom

antall år med heltidserfaring og så til arbeidslivsdeltakelse kun liten og positiv (grønn kurve gjennom heltidserfaring i figur 15).

Figur 15. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på karaktersnittet fra grunnskolen. N=5756

Det var en liten negativ påvirkning av karaktersnittet på offentlig støtte (rød stiplet linje), og det var en middels sterk negativ påvirkning av antall år med offentlig støtte på sannsynligheten for å være innenfor (se tidligere figur 14). Produktet av disse to negative påvirkningene ble derfor en liten positiv påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelse, gjennom færre år med offentlig støtte. Det var hovedsakelig de studieorienterte som hadde lavt karaktersnitt som hadde offentlig støtte. En slik sammenheng var helt som forventet.

Det var en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelsen som gikk gjennom utdanningsnivået (grønn kurve nederst til venstre i figur 15). Dette kan forklares med at respondenter med høyere karaktersnitt hadde en liten positiv betydning for forventet utdanningsnivå (grønn stiplet linje). Som vi så tidligere hadde utdanningsnivået på sin side en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelsen.

Det var også en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på arbeidslivsdeltakelsen som gikk gjennom om respondenten sluttet videregående innen 2007 (grønn kurve gjennom slutterstatus). Men dette skyldes at produktet av to små negative påvirkninger utgjør en positiv påvirkning gjennom stien. Høyere karaktersnitt hadde en liten negativ betydning for å slutte (rød stiplet linje), og som

vi så tidligere hadde det å slutte en liten negativ betydning for å være innenfor arbeidslivet.

I tillegg til at det var litt mindre sannsynlighet for å slutte når karaktersnittet økte – som økte arbeidslivdeltagelsen – var det også et høyere forventet utdanningsnivå for de som ikke sluttet. Det var altså en middels negativ påvirkning fra karaktersnittet på risiko for å slutte, og det var, som tidligere sett, en liten negativ påvirkning av å slutte, på forventet utdanning. Produktet av to negative påvirkninger bli positivt, og derfor var det en liten positiv indirekte påvirkning (grønn heltrukken dobbelkurve). Med andre ord førte et høyere karaktersnitt til mindre tidlig slutting, høyere utdanning og derfor bedre sjanse for å være innenfor.

Under delen om utdanningsnivå ovenfor forklarte vi hvordan det å stryke hadde en liten indirekte betydning for utdanningsnivået ved 30 års alder. Fordi karaktersnittet påvirket om de studieorienterte ble strykere eller besto (rød stiplet linje) så var det en liten positiv indirekte påvirkning fra karaktersnittet på arbeidslivdeltakelse gjennom at det var mindre risiko for å stryke, og dermed økt utdanningsnivå. Dette er vist med en grønn dobbelkurve som går gjennom stryking-status og berører hjørnet på utdanningsnivå.

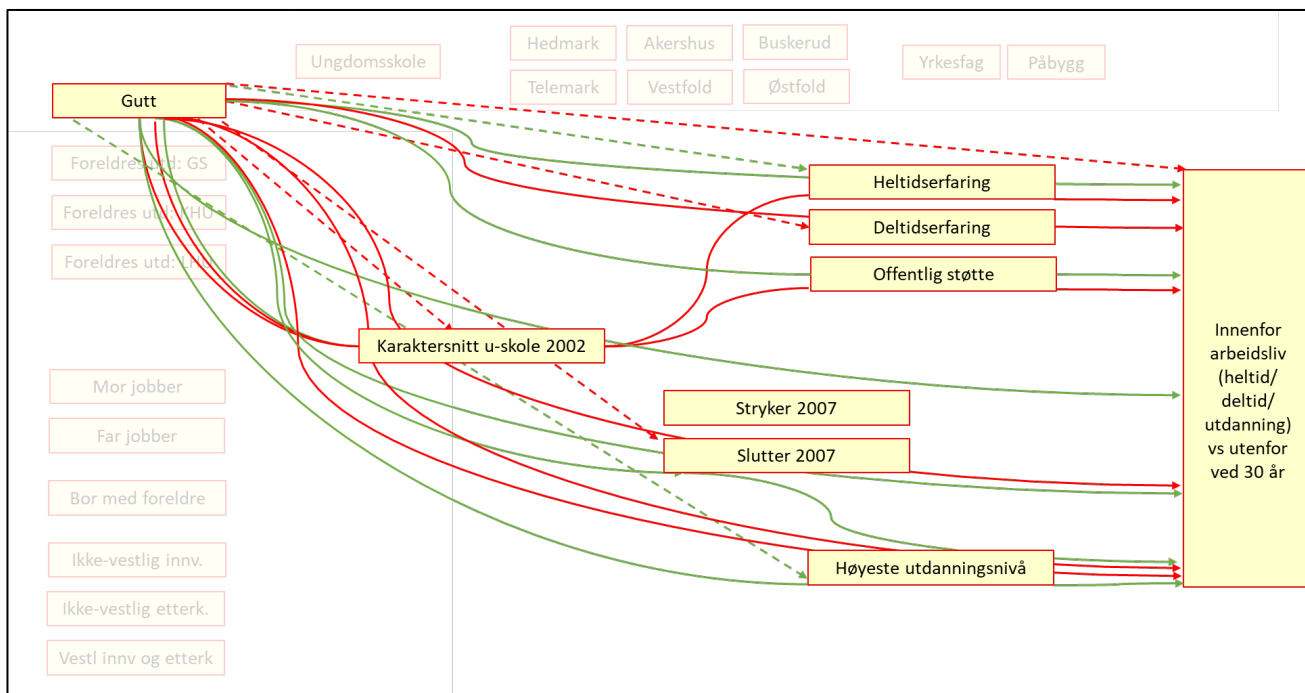
Disse indirekte påvirkningene utgjør en liten positiv samlet betydning for arbeidslivsdeltakelsen. De indirekte påvirkningene var altså noe mindre for de studieorienterte enn de var for de yrkesfagorienterte.

Den direkte påvirkningen var derimot litt negativ. Som ellers i stianalysene var slike direkte påvirkninger urealistiske ettersom det var vanskelig å se hvordan man kan forvente en direkte sammenheng mellom høyere karaktersnitt som 16-åring og å være innenfor arbeidslivet som 30-åring. Det kan likevel tenkes, som vi har vært inne på tidligere, at elever som hadde et lavt karaktersnitt også var mest interessert i å komme ut i jobb fremfor å sitte på skolebenken. Denne direkte påvirkningen kan derfor antageligvis reflektere en preferanse som ikke fanges opp gjennom de andre variablene i analysen.

2.4.5 Bakgrunnsvariabler

Kjønn

For de studieorienterte var det totalt sett ingen signifikant forskjell mellom guttene og jentene på arbeidslivsdeltakelse, alt annet likt. Det var ingen direkte påvirkning. Men det var flere indirekte påvirkninger som balanserte ut hverandre slik at summen av de indirekte var null.

Figur 16. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på karactersnittet fra grunnskolen. N=5756

Det var en liten positiv påvirkning av å være gutt på heltidserfaring (grønn stiplet linje øverst i figur 16), og en liten negativ betydning for deltidserfaring (rød stiplet linje). Derfor var det en liten positiv indirekte betydning for å være innenfor, gjennom økt heltidserfaring. Det var derimot en liten negativ indirekte betydning for å være innenfor, gjennom redusert deltidserfaring (rød kurve gjennom deltidserfaring). Fordi heltid ga mer uttelling var dette mer gunstig. Som vi så for de yrkesfagorienterte var det også for de studieorienterte slik at gutter hadde større sannsynlighet for heltidserfaring enn deltidserfaring. Dette økte dermed sannsynligheten mer for at de studieorienterte var innenfor arbeidslivet, enn om de hadde hatt deltidserfaring som ikke ga samme økning i sannsynligheten. Men disse påvirkningene var svakere for de studieorienterte enn for de yrkesfagorienterte. Altså var kjønnsforskjellene noe mindre.

Å være gutt hadde også en liten positiv betydning for sannsynligheten for å være innenfor, gjennom antall år med offentlig støtte. Det vil si at det var en ubetydelig negativ påvirkning av å være gutt på antall år offentlig støtte (ikke vist i figuren), men en middels negativ påvirkning av offentlig støtte på sannsynlighet for å være innenfor.

Men det var en middels negativ påvirkning av å være gutt på karactersnittet – de hadde lavere karactersnitt (rød stiplet linje til karactersnitt). Karactersnittet hadde, som nevnt tidligere, kun en ubetydelig, men signifikant og positiv, betydning for antall år med heltidserfaring. Derfor var det en liten, negativ, påvirkning av å være gutt på arbeidslivdeltakelsen gjennom mindre forventet heltidserfaring.

Samtidig hadde de en liten, negativ, påvirkning av å være gutt på arbeidslivsdeltakelsen gjennom økt antall år offentlig støtte. Disse stiene ligner de vi beskrev for de yrkesfagorienterte, men påvirkningen var noe svakere. Sammenlignet med de yrkesfagorienterte guttene var det for de studieorienterte guttene ingen indirekte påvirkning gjennom karaktersnitt og deltidserfaring.

Det var for guttene flere små indirekte påvirkninger gjennom karaktersnitt og kompetanseoppnåelse, der de fleste var negative.

Det var en liten, positiv, påvirkning av å være gutt på utdanningsnivå (grønn stiplet linje fra gutt til utdanningsnivå), som i sin tur hadde en liten positiv betydning for arbeidslivsposisjon. Det var derfor en liten *positiv* indirekte påvirkning gjennom utdanningsnivået (grønn kurve nederst til venstre).

Fordi gutter hadde lavere karaktersnitt (rød stiplet linje) og at det var en liten negativ påvirkning av karaktersnittet på sjansen for å være innenfor arbeidslivet så hadde gutter en liten positiv indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet på å være innenfor (grønn heltrukken kurve). Men som nevnt tidligere er det viktig å se hele bildet.

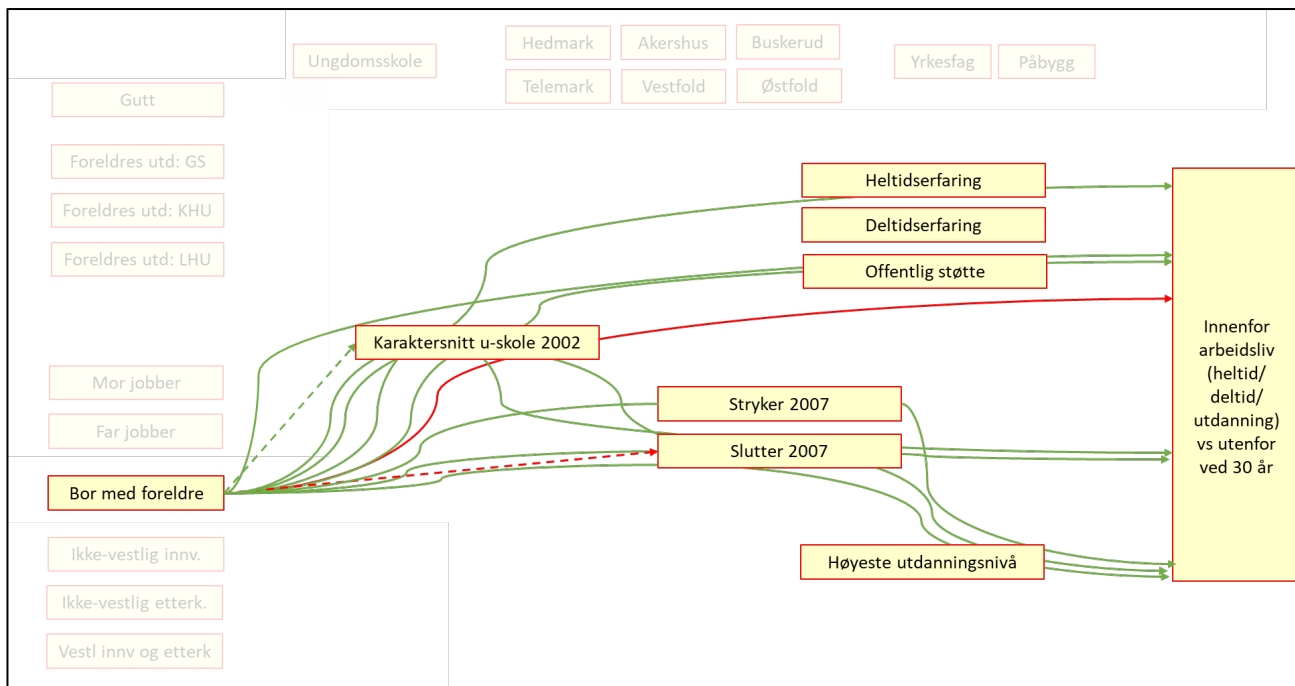
For det at gutter hadde litt lavere karaktersnitt enn jentene skapte også dårligere sjanser for å være innenfor arbeidslivet. Et lavt snitt medførte middels større risiko for å slutte før 2007 som direkte reduserte sjansen for å være innenfor. Denne middels negative indirekte påvirkningen er illustrert som en rød kurve gjennom karaktersnitt og slutting. I tillegg medførte det lavere karaktersnittet en liten reduksjon i forventet utdanningsnivå, som igjen reduserte sjansen for å være innenfor (rød kurve gjennom karaktersnitt og slutting). Til slutt medførte det litt lavere snittet en større risiko for å slutte, som medførte en middels reduksjon i forventet utdanningsnivå, som så reduserte sjansen for å være innenfor. Denne lille negative påvirkning er illustrert som en rød kurve gjennom karaktersnitt, slutting og utdanningsnivå. Det var derfor tre betydelige *negative* indirekte påvirkninger. Først gjennom karaktersnittet og risiko for å slutte, så gjennom karaktersnittet og utdanningsnivået, og til slutt gjennom karaktersnittet, risiko for å slutte og utdanningsnivået. Med andre ord var guttenes karaktersnitt både fordelaktig og ufordelaktig. Som vi beskrev for de yrkesfagorienterte vektlegger vi de stiene som går gjennom flere ledd (her de negative påvirkningene) da disse har størst forklaringskraft.

Å bo med begge foreldrene

Det var en liten positiv total påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene som 16-åring, sammenlignet med referansegruppen, alt annet likt. Denne besto kun av indirekte påvirkninger.

Det var en liten positiv indirekte påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på arbeidslivdeltakelsen, gjennom antall år med offentlig støtte. Det vil si at de

hadde en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for antall år med offentlig støtte, men antall år med offentlig støtte hadde en middels negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen (grønn kurve gjennom offentlig støtte i figur 17). Produktet av to negative blir altså positivt.

Figur 17. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på å bo med begge foreldrene. N=5756

I tillegg hadde det å ha bodd med begge foreldre en liten positiv betydning for sannsynligheten for å være innenfor, gjennom karaktersnittet og antall år offentlig støtte. Det skjedde ved at de hadde høyere karaktersnitt, derav færre år offentlig støtte, som hadde en negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen. Denne indirekte påvirkningen var middels positiv. Det var også en liten positiv indirekte påvirkning for disse respondentene gjennom karaktersnittet, antall år heltid og arbeidslivdeltakelsen (grønn heltrukken kurve gjennom karaktersnitt og heltid), fordi de hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet (grønn stiplet linje). Det var derfor totalt sett tre positive påvirkninger gjennom arbeidsmarkedet for elever som bodde med begge foreldrene.

Disse respondentene som bodde med begge foreldrene hadde også en liten negativ indirekte påvirkning gjennom karaktersnittet: De hadde litt høyere karaktersnitt enn andre, og høyere karaktersnitt medførte middels lavere sannsynlighet for å være innenfor, når alt annet holdes fast. Men karaktersnittet påvirket også flere andre formidlervariabler gjennom utdanningen, som vi kommer tilbake til. Først ser vi på påvirkninger gjennom utdanningen, uavhengig av karaktersnittet.

De som bodde med begge foreldrene i 2002 hadde en fordel ved at de hadde en middels negativ betydning for sannsynlighet for å slutte i videregående før 2007. Som vi så tidligere hadde sluttene en liten negativ betydning for arbeidslivdeltakelse. Sagt på en annen måte falt de sjeldnere fra og det var bra for sannsynligheten for å være innenfor. En liten positiv påvirkning finner vi også gjennom at de unngikk i større grad å være sluttene, som ville medført lave utdanningsnivå og derav lavere sannsynlighet for å være innenfor. Dette er illustrert ved de to grønne kurvene nederst i figuren.

I motsetning til situasjonen for de yrkesfagorienterte som bodde hjemme var det også påvirkninger gjennom å stryke, for de studieorienterte som bodde hjemme. Disse som bodde hjemme hadde en liten negativ betydning for sannsynligheten for å stryke innen 2002-2007 (rød linje). Dermed økte forventet utdanningsnivå og sannsynlighet for å være innenfor (grønn kurve).

Det høyere karaktersnittet økte disse påvirkningene gjennom utdanningsnivået enda mer, med små positive påvirkninger gjennom karaktersnittet og slutting, karaktersnittet og utdanningsnivået og karaktersnittet, slutting og så utdanningsnivået (grønne kurver gjennom karaktersnitt og slutting).

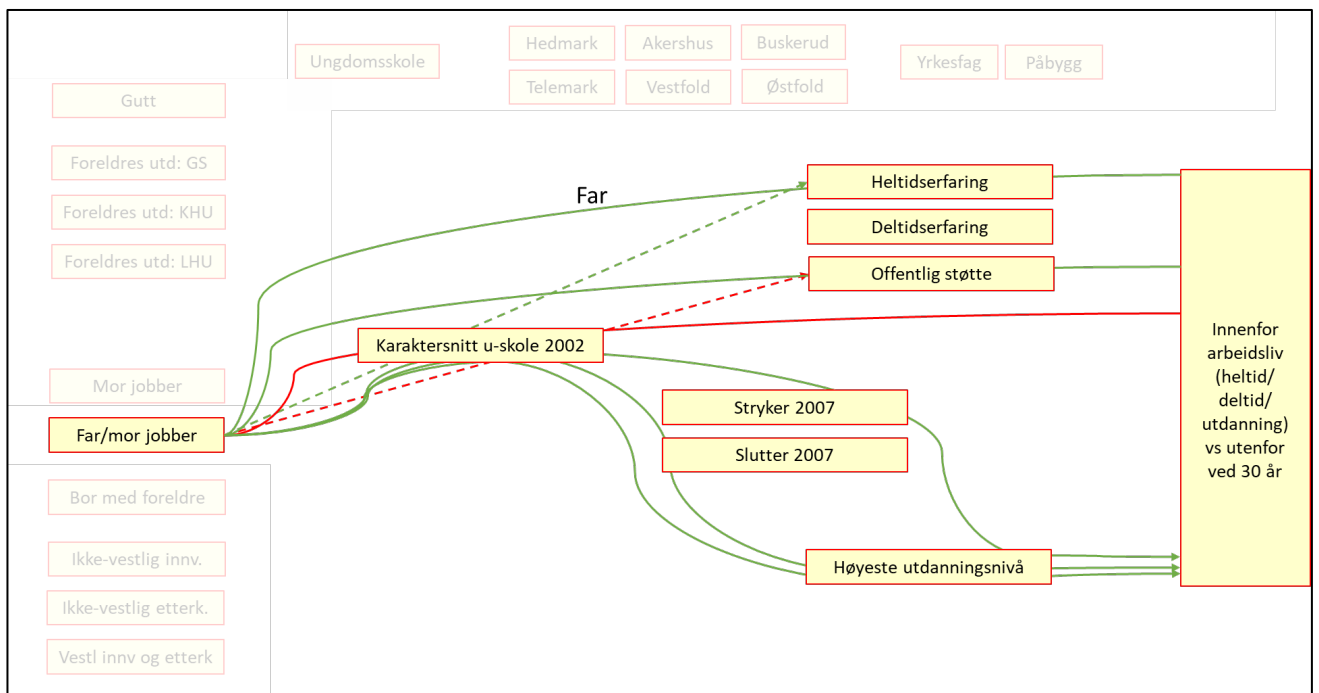
Foreldre i arbeid

Sammenlignet med de yrkesfagorienterte var det for de studieorienterte en større betydning å ha foreldrene i arbeid i 2002. Det var for denne gruppen nærmest identiske funn for far i arbeid og mor i arbeid.

Det var en totalt sett liten positiv betydning for sannsynlighet for å være innenfor arbeidslivet, som kun skyldtes indirekte påvirkninger. Disse respondentene hadde mindre forventet antall år med offentlig støtte, som dermed medførte henholdsvis en liten og en middels stor positiv betydning for arbeidslivsdeltakelsen for de med mor eller far i arbeid (se grønn kurve i figur 18). I tillegg hadde også de med far i arbeid i 2002 en liten positiv betydning for sannsynligheten for å være innenfor, gjennom heltidserfaring (grønn kurve, merket «far»), fordi de hadde en liten positiv betydning for antall år heltidserfaring (grønn stiplet linje).

Dette forsterkes av at de hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet (grønn stiplet linje). Dermed var det en liten positiv betydning for arbeidslivdeltakelsen gjennom karakterene og heltidserfaring og liten positiv påvirkning gjennom karakterene og antall år med offentlig støtte⁷.

⁷ Karakterene påvirket negativt offentlig støtte, og offentlig støtte påvirket negativt arbeidslivdeltakelsen.

Figur 18. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om foreldrene jobbet. Far=gjelder kun om far jobbet. N=5756

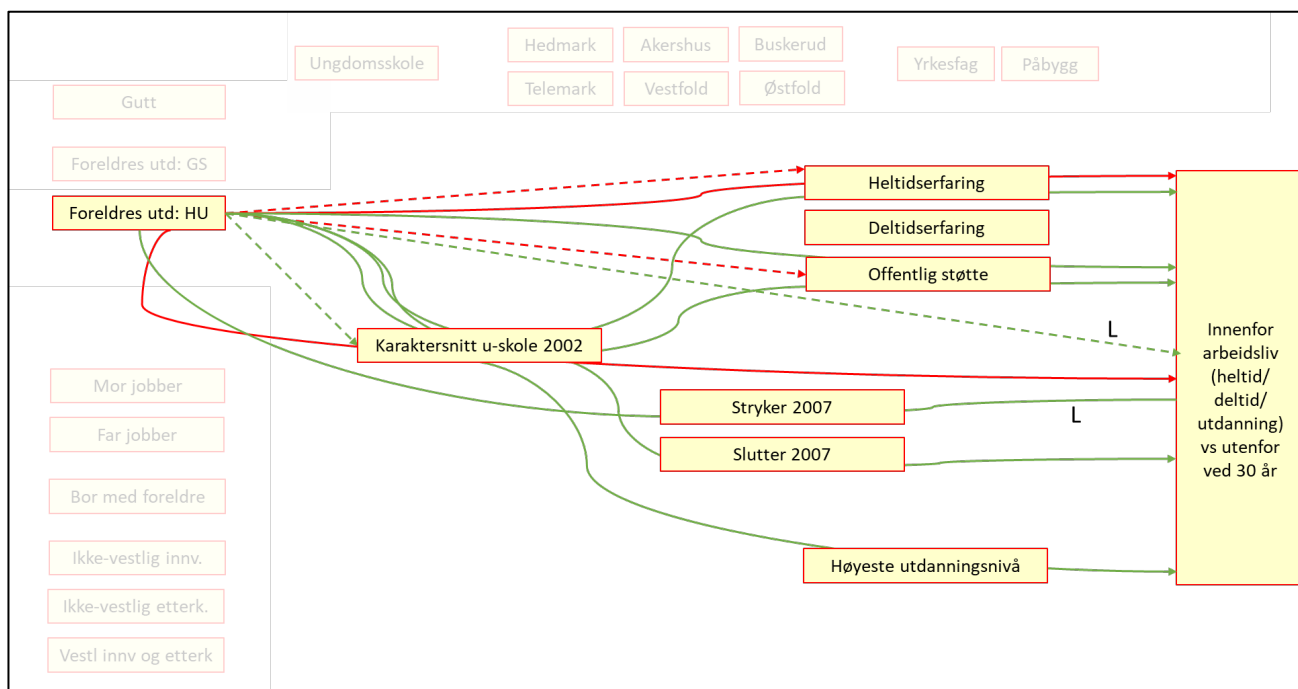
Ved å ha en liten positiv betydning for karaktersnittet ble det en liten negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen for de med en av foreldrene i jobb, et merkelig funn vi har sett flere ganger tidligere. Men igjen veies dette mer enn opp for ved små positive påvirkninger gjennom økt forventet utdanningsnivå, gjennom mindre risiko for å bli tidlig slutter, eller gjennom å bli tidlig slutter eller stryker som så vill ha redusert forventet utdanningsnivå. Disse er også illustrert i figuren som grønne kurver.

Foreldrenes utdanningsnivå

Foreldrenes utdanningsnivå hadde flere interessante påvirkninger. Vi minner om at referansegruppen hadde foreldre med kun videregående opplæring som sin høyeste utdanning. Foreldre med kort eller lang høyere utdanning hadde ganske like påvirkninger så vi omtaler disse stort sett samlet som foreldre med høyere utdanning. De totale påvirkningene av å ha høyt utdannede foreldre var ikke-signifikante, fordi de ulike påvirkningene veide opp for hverandre.

Vi fant at det å ha høyt utdannede foreldre hadde en middels negativ betydning for antall år heltid (rød stiplede linje i figur 19), alt annet likt – de hadde altså mindre forventet heltidserfaring – og ingen forskjell i deltid. Det indikerer at de heller brukte tyveårene på høyere utdanning. Det var altså en middels negativ betydning for arbeidslivsdeltakelse gjennom redusert heltidserfaring (rød kurve øverst). I tillegg har vi sett flere ganger i denne rapporten at respondenter med høyt

utdannede foreldre hadde høyere karaktersnitt fra grunnskolen. I denne stianaly- sen var denne påvirkningen liten (grønn stiplet linje). Fordi det var en liten negativ påvirkning av karaktersnittet på sjansen for å være innenfor, var det derfor en li- ten negativ betydning for sjansen for å være innenfor for de som hadde foreldre med høyere utdanning.

Figur 19. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om foreldrene hadde høyere utdanning. L=gjelder kun om foreldrene har lang høyere utdanning. N=5756

Men det var flere positive indirekte påvirkninger som veide opp for dette. Å ha høyere karaktersnitt økte forventet utdanningsnivå, og reduserte sannsynligheten for å slutte fra videregående før 2007 (grønn kurve gjennom karaktersnitt og slutter). Det var derfor en liten positiv betydning for sjansen for å være innenfor gjennom karaktersnitt og utdanningsnivå, og gjennom karaktersnitt og slutter-status⁸. Vi ser også at det var en liten positiv indirekte påvirkning gjennom karaktersnitt og heltidserfaring, som til dels veier opp den negative påvirkningen vi så ovenfor gjennom heltidserfaring (grønn kurve). Det skyldes at det var en positiv påvirkning av høyere karaktersnitt på antall år heltid, som var gunstig for sjansen for å være innenfor for respondenter med foreldre med høyere utdanning.

Det var også en liten indirekte betydning for arbeidslivdeltakelse gjennom karaktersnitt og offentlig støtte. Med et høyere karaktersnitt sank forventede år med

⁸ Sistnevnte er positiv fordi det er en negativ påvirkning av karaktersnitt på slutting, og negativ påvirkning av slutting på å være i jobb. Produktet av disse er positiv.

offentlig støtte, som økte sannsynligheten for å være innenfor. Denne grønne kurven går gjennom karaktersnitt og offentlig støtte.

Det var kun to forskjeller mellom de med foreldre med henholdsvis kort og lang høyere utdanning. For det første hadde de med foreldre med lang høyere utdanning i tillegg en liten påvirkning gjennom en litt mindre risiko for å bestå i videregående innen 2007, som så økte forventet utdanningsnivå. Dette illustreres som en grønn kurve gjennom stryking og utdanningsnivå.

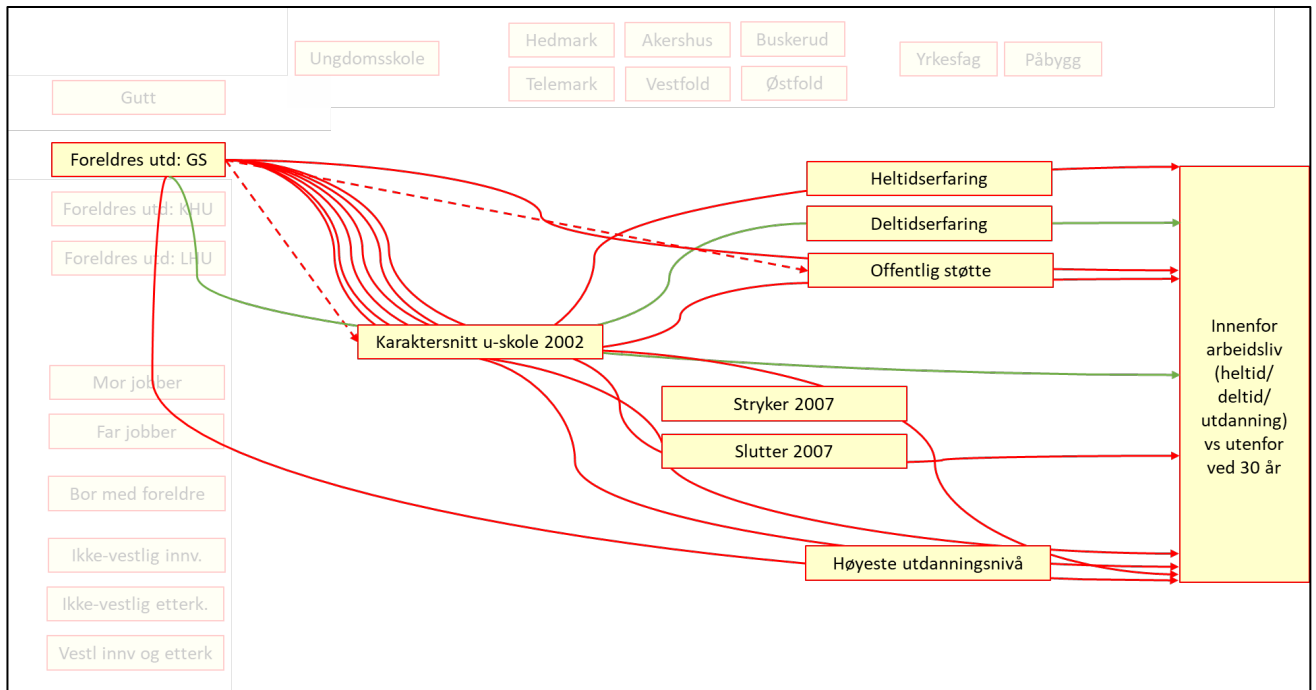
For det andre var det en liten positiv *direkte* påvirkning mellom å ha foreldre med lang høyere utdanning på sjansen på å være innenfor. For de yrkesfagorienterte var det de med kort høyere utdanning som hadde denne direkte påvirkningen. Fordi det var urealistisk at det skjedde en direkte påvirkning i dette tilfellet tyder det på at det kan være for eksempel kulturelle eller sosiale forhold som vi ikke fanger opp med variablene i analysen. Men totalt sett utligner alle disse påvirkningene hverandre og kan derfor forklare hvorfor vi i hovedrapporten ikke fant en betydelig påvirkning av å ha foreldre med lang høyere utdanning i regresjonsanalysene og kun en påvirkning av foreldre med lang høyere utdanning i den tredje regresjonsanalysen.

For de med foreldre som kun hadde grunnskolen var funnene stort sett som forventet. Det var en liten negativ total påvirkning av disse, som skyldes utelukkende indirekte påvirkninger og de fleste av disse handler om at disse respondene hadde lavere karaktersnitt, som vises tydelig i figur 20 med alle de røde kurvene.

Men vi begynner med en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelse for disse. Som tidligere nevnt var det en negativ påvirkning av karaktersnitt på arbeidslivsdeltakelse. Fordi denne gruppen hadde lavere karaktersnitt var det derfor en liten positiv indirekte betydning for sjansen for å være innenfor (grønn kurve).

Det var likevel negative indirekte påvirkninger som veide tyngst. De med foreldre med kun grunnskole hadde en liten positiv betydning for å ha erfaring med å motta offentlig støtte (rød stiplet linje), og år med offentlig støtte hadde i sin tur en negativ betydning for sjansen for å være innenfor.

Med et lavere karaktersnitt forsterkes dette ved mer forventet offentlig støtte og mindre heltidserfaring. Disse påvirkningene er også små. Til slutt var det små negative påvirkninger av det lavere karaktersnittet gjennom økt risiko for å slutte før 2007 og derav litt lavere forventet utdanningsnivå. I motsetning til situasjonen for de yrkesfagorienterte var det her også en liten negativ påvirkning av å ha foreldre med grunnskole, på arbeidslivsdeltakelse, gjennom et lavere karaktersnitt, som økte sannsynligheten for å stryke, som i sin tur reduserte det forventede utdanningsnivået.

Figur 20. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om foreldrene hadde grunnskolen som høyeste utdanning. N=5756

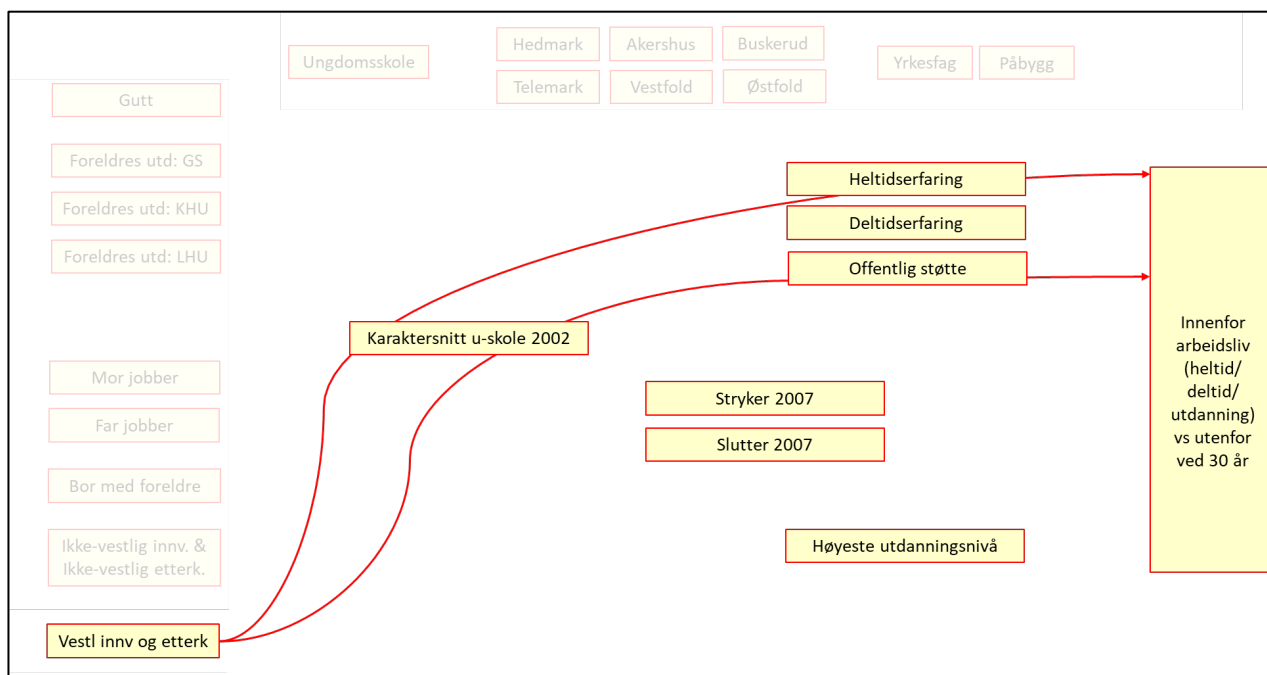
Generelt sett var det altså flere risikofaktorer for de som hadde foreldre med kun grunnskole, sammenlignet med de hvor foreldrene hadde videregående som høyeste utdanning, og karaktersnittet var en stor, og totalt sett negativ, faktor.

Innvandringsbakgrunn

I motsetning til de yrkesfagorienterte ser vi for de studieorienterte tydelige påvirkninger av å ha vestlig bakgrunn, sammenlignet med referansegruppen (majoritetsbefolkningen). Det var totalt sett en middels negativ påvirkning av å ha vestlig bakgrunn på sjansen for å være innenfor arbeidslivet, som skyldes hovedsakelig to negative indirekte påvirkninger. Figur 21 viser dette. Disse hadde en middels negativ påvirkning gjennom heltidserfaring, og en liten negativ påvirkning gjennom antall år offentlig støtte. Sistnevnte kommer av at de hadde økte år med offentlig støtte, som i sin tur hadde en negativ betydning for arbeidslivdeltakelsen.

Også for ikke-vestlige etterkommere og ikke-vestlige innvandrere finner vi forskjeller fra det tilsvarende funnene for de yrkesfagorienterte. Blant de studieorienterte er det like funn for ikke-vestlige etterkommere og ikke-vestlige innvandrere, så disse omtales samtidig. De totale påvirkningene for disse respondentene på sjansen for å være innenfor var negative og små. Det er kun indirekte

påvirkninger som kommer frem. Figur 22 viser at det også for disse er mange negative påvirkninger, ofte gjennom karaktersnittet.

Figur 21. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om respondenten har vestlig innvandrings- eller etterkommerbakgrunn. N=5756

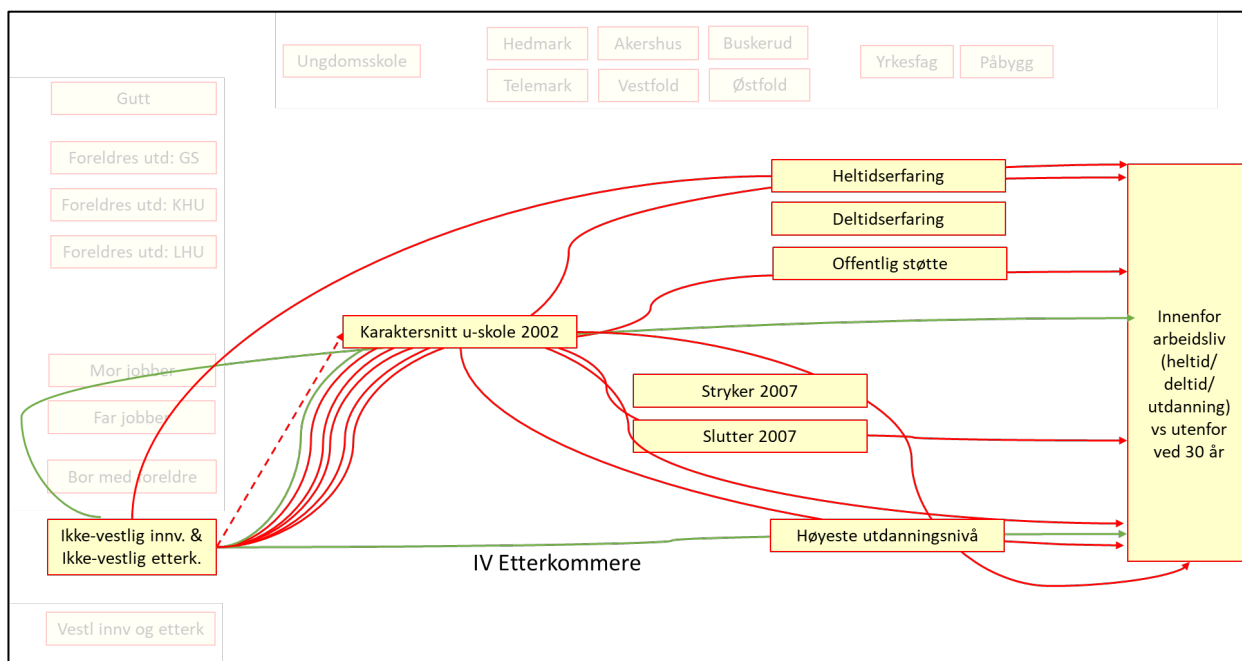
Det var en middels sterk negativ indirekte påvirkning gjennom mindre heltidserfaring (øverste røde kurven). Merk at dette ikke skyldes lavere karaktersnitt eller andre forhold vi hadde med i analysen.

I tillegg var det en liten negativ påvirkning gjennom at karaktersnittet hadde en liten negativ betydning for heltidserfaringen. Dermed hadde disse en liten negativ betydning for arbeidslivsdeltakelse gjennom lavere karaktersnitt og dermed mindre forventet heltidserfaring. Det lavere karaktersnittet økte også det forventede antall år med offentlig støtte, som reduserte sannsynligheten for å være innenfor. Denne indirekte påvirkningen var middels sterk og negativ.

Det lavere karaktersnittet hadde i seg selv en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelsen, et snodig funn vi har diskutert før. Men igjen er det bare en liten del av bildet. De ikke-vestlige etterkommerne hadde en liten positiv betydning for arbeidslivsdeltakelsen gjennom en liten positiv betydning for utdanningsnivået. Ikke-vestlige etterkommere med gode karakterer greier altså å bruke karaktersnittet til å komme seg inn i høyere utdanning.

Men det er negative påvirkninger også. De hadde et lavere karaktersnitt og med et lavere karaktersnitt økte sannsynligheten for å slutte i videregående før 2007, og det medførte også et litt lavere forventet utdanningsnivå. Så totalt sett var det

altså viktig for disse med ikke-vestlig bakgrunn å få høyt karaktersnitt - og noe heltidserfaring.

Figur 22. Forhold som hadde betydning for å være i jobb eller i utdanning ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om respondenten har ikke-vestlig innvandrings- eller etterkommerbakgrunn. N=5756

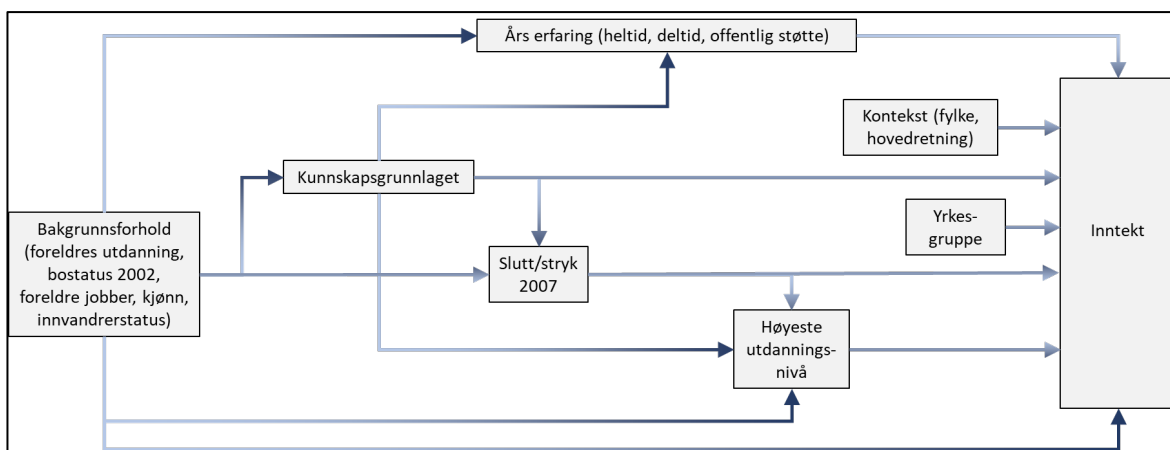
2.5 Inntekt ved 30 år – yrkesfagorienterte

2.5.1 Om analysen

Også her gjør vi separate analyser av studieorienterte og yrkesfagorienterte (avgrensning, se avsnitt 4.2). Avhengig variabel er pensjonsgivende inntekt i 2016. Figur 23 viser en forenklet presentasjon av alle potensielle påvirkninger som utprøves samtidig i denne stianalysen.

Bakgrunnsvariablene er de samme som var inkludert i steg 1 i regresjonsanalysen i hovedrapporten og i stianalysen av posisjon i arbeidslivet. Disse variablene kan potensielt påvirke inntekten direkte (nederste pil), og/eller indirekte gjennom kunnskapsgrunnlaget som så påvirket inntekten. Kunnskapsgrunnlaget antas også å påvirke utdanningsnivået, stryker/slutter, og års arbeidserfaring/offentlig støtte, som i sin tur potensielt påvirket inntekten. Fylke og utdanningsretning kan potensielt påvirke inntekt, ettersom noen fylker og utdanningsretninger åpner opp for, eller reduserte, arbeidsmulighetene. Det finnes i denne analysen stier som går fra bakgrunnsvariablene gjennom to eller tre formidlervariabler. For eksempel

kan kjønn påvirke karaktersnittet, som kan påvirke slutterstatus i 2007, som kan påvirke høyeste utdanningsnivå, som kan så påvirke inntekten. Andre påvirkninger er hypotetisk sett mulige, men vi fokuserer her på de vi forventer vil være de viktigste påvirkningene – stiene – for disse variablene. Vi har ikke inkludert påvirkninger på valg av yrkesgruppe. Det er ikke en realistisk antagelse at yrkesgruppe ikke påvirkes av andre forhold men dette valget holder analysen overkommelig for programvaren og for leseren⁹.

Figur 23. Forenklet presentasjon av potensielle direkte og indirekte påvirkninger som utprøves i analysen

Referansegruppen er som i analysene i 2.3 og 2.4, men nå er referansegruppe-respondentene innenfor arbeidslivet og kontoransatte.

For å øke leservennligheten følger vi samme rekkefølge som for stianalysene for posisjon i arbeidslivet. Vi begynner med forhold til høyre i figuren og avslutter med bakgrunnsforhold til venstre i figuren. Vi deler opp presentasjonen av analysen i flere diagrammer for å lette leservennligheten ytterligere.

Denne stianalysen kan forklare omtrent halvparten av variasjonen i inntekt, som er relativt høyt i utdanningsforskning ($R^2=52\%$). Dette er omtrent like høyt som den tredje regresjonsanalysen i hovedrapporten, men nå kan vi studere indirekte påvirkninger.

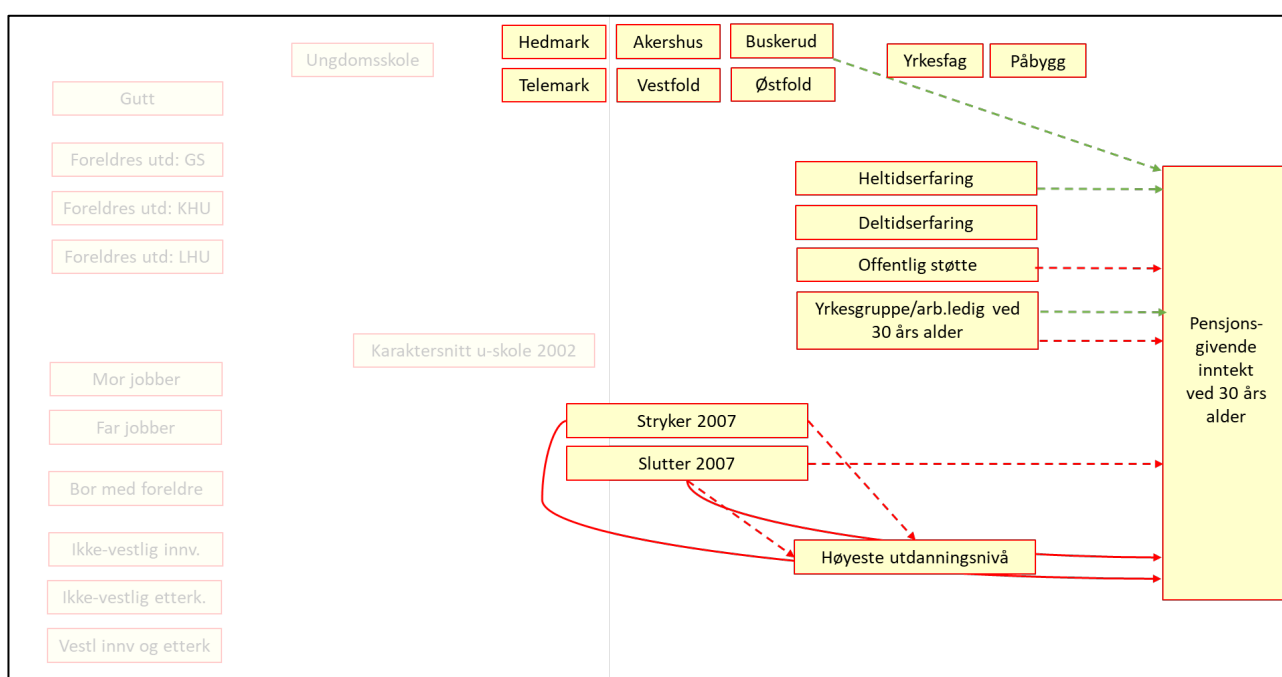
2.5.2 Yrkesgrupper

Vi minner om at referansegruppen består av kontoransatte. Sammenlignet med disse, og under ellers konstante forhold, hadde leder-, akademiske-, medisinske-, undervisnings-, og høyskoleyrker en stor positiv betydning for forventet inntekt, mens arbeideryrker hadde en liten positiv påvirkning, alt annet likt. Derimot

⁹ Det kan også påpekes at valg av utdanningsløp og karrierevei i stor grad skyldes egne preferanser, påvirkning fra foreldre og valgmuligheter. Dette har vi ikke informasjon om i datasettet.

hadde salg- og serviceyrker en liten negativ påvirkning, ukjent yrkesstatus hadde en stor negativ påvirkning og respondenter utenfor arbeidslivet hadde en svært stor negativ betydning for forventet inntekt. Vi påpeker at påfølgende omtalte forhold er justerte for nettopp yrkesgrupper. Renholdere og hjelpearbeidere var ikke signifikant forskjellig fra kontorarbeidere, under betingelsen av at alt annet holdes fast.

Vi har i figur 24 nedenfor kun plassert en grønn stiplet linje og en rød stiplet linje fra «yrkesgruppe» til inntekt som representasjon av alle disse påvirkningene.

Figur 24. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på variabler for kontekst, arbeidserfaring, yrkesgrupper og utdanning. Andre bakgrunnsvariabler vises ikke i denne figuren. N=2934

2.5.3 Arbeidserfaring

Det var en liten og positiv direkte påvirkning av antall år med heltidserfaring på inntekten ved 30 års alder, dersom alle andre forhold holdes fast (grønn stiplet linje i figur 24). For antall år med offentlig støtte var det en liten negativ påvirkning, alt annet likt. At antall år med offentlig støtte er negativt for inntektsnivået er som forventet.

2.5.4 Kontekstuelle faktorer

For de yrkesfagorienterte var det to fylker som skilte seg ut. Sammenlignet med Oslo hadde Buskerud en liten positiv påvirkning (grønn stiplet linje). Akershus hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for inntekten, alt annet likt. Dersom vi holder andre forhold fast var det altså høyere inntekt i disse to fylkene.

Det var ingen signifikante funn for hovedretningene i videregående.

2.5.5 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007

Utdanningsnivået ved 30-års alder hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv direkte betydning for inntekten, når alle andre forhold i analysen holdes fast (ikke med i figuren). Dette kan virke overraskende lavt, men kan også i stor grad skyldes at vi nå allerede tar hensyn til yrkesgruppe, og derav jobbstatus, som utdanningsnivået i realiteten, men ikke i modellen, leder til.

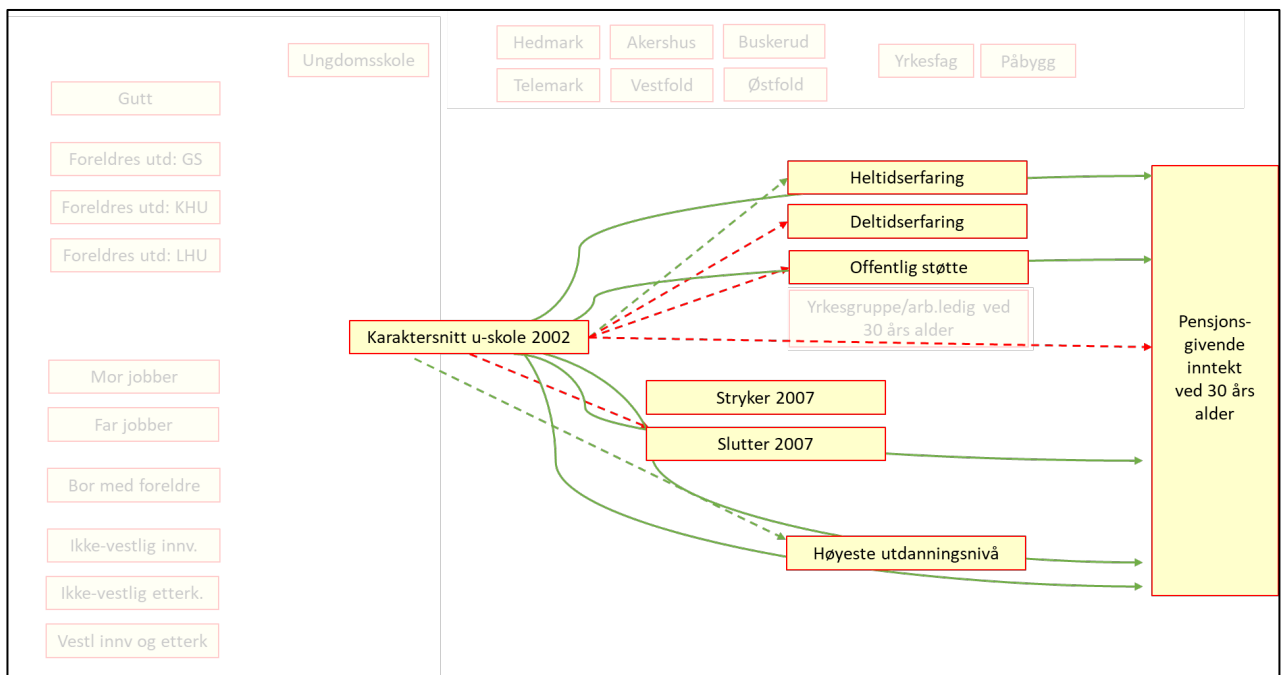
Vi finner at de som sluttet fra videregående innen 2007, sammenlignet med de som fullførte og besto, hadde en stor negativ betydning for forventet utdanningsnivå (rød stiplet linje). Produktet av denne stien fra å være slutter, gjennom utdanningsnivået til inntekt, var en liten, negativ påvirkning (rød kurve). Det var også en liten negativ direkte påvirkning mellom å ha vært slutter i 2007 og inntekten. Samlet sett var det derfor for de som sluttet i videregående før 2007 litt lavere forventet inntekt i 2016, alt annet likt.

Vi finner kun en liten negativ indirekte påvirkning av å stryke i videregående innen 2007 på inntekten, gjennom et litt lavere utdanningsnivå (rød kurve nederst til venstre), fordi det å slutte tidlig hadde en liten negativ betydning for utdanningsnivå (rød stiplet linje). Men altså ingen direkte påvirkning av å stryke på inntekten.

2.5.6 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen

Sammenlignet med karaktersnittets betydning for posisjon i arbeidslivet var det færre betydelige påvirkninger – stier – fra karaktersnittet. Totalt sett summeres de indirekte påvirkningene opp til en ubetydelig, men signifikant, positiv påvirkning. Dette skyldes at en liten negativ direkte påvirkning utjevner påvirkningen av karaktersnittets, samlet sett litt positive, indirekte påvirkninger gjennom utdanningen.

Karaktersnittet hadde en middels positiv betydning for inntekten, gjennom antall år med heltidserfaring. Det var en middels positiv påvirkning av karaktersnittet på antall år heltidserfaring (grønn stiplet linje i figur 25), og en middels positiv påvirkning av heltidserfaring på inntekten.

Figur 25. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på karaktersnittets påvirkninger. N=2934

Karaktersnittet hadde derimot en liten, positiv betydning for inntekten, gjennom antall år med offentlig støtte (grønn kurve). Det var en middels negativ påvirkning av karaktersnittet på antall år med deltidserfaring (grønn stiplet linje), og en liten negativ påvirkning av erfaring med offentlig støtte på inntekten. For de indirekte påvirkningene av karaktersnittet på inntekten, gjennom erfaring med offentlig støtte var det altså slik at produktet av to negative påvirkninger ble positivt. Oppsummert så hadde de med høyere karakterer mer heltid og mindre offentlig støtte, og dermed høyere inntekt.

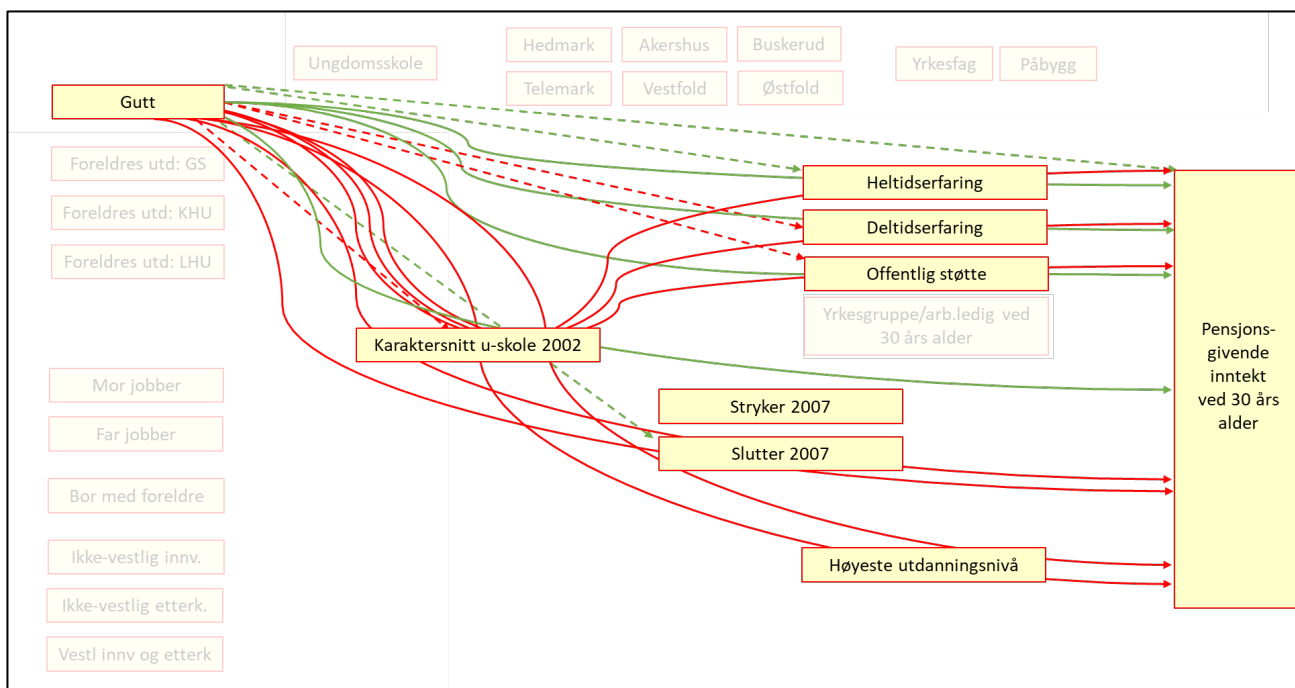
Det var så tre små positive indirekte påvirkninger av karaktersnittet på inntekten som hadde med utdanningen. For det første hadde karaktersnittet en liten positiv betydning for utdanningsnivået (grønn stiplet linje). Dermed var det en liten positiv betydning for inntekten gjennom utdanningsnivået (grønn kurve nederst). For det andre hadde karaktersnittet en middels negativ betydning for å være tidlige slutter fra videregående (før 2007). Fordi å slutte hadde en negativ betydning for inntekten var det dermed en liten positiv betydning for inntekten gjennom redusert risiko for å slutte tidlig (grønn kurve gjennom slutter-status). For det tredje var det en stor negativ påvirkning av å være tidlig slutter på utdanningsnivået. Men utdanningsnivået hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for inntekten. Dermed var det en liten positiv indirekte påvirkning av høyere karakterer på inntekten, gjennom redusert risiko for å slutte og dermed økt utdanningsnivå (grønn kurve gjennom slutter og utdanningsnivå).

Som vi har sett ved analysen av posisjon i arbeidsmarkedet var det også her en snodig liten negativ direkte påvirkning av karaktersnittet på utfallsmålet, i dette tilfellet inntekten. Det er altså forhold som karaktersnittet påvirker – eller som samtidig påvirker karaktersnittet og inntekt – som gjør at vi finner denne negative stien. Merk at til tross for denne var det samlet sett en liten positiv påvirkning av karaktersnittet på inntekt i denne stianalysen.

2.5.7 Bakgrunnsvariabler

Kjønn

Blant de yrkesfagorienterte hadde guttene totalt sett en middels stor positiv betydning for forventet inntekt (figur 26). Den besto av et sett med indirekte påvirkninger samt en direkte påvirkning som hver for seg var litt positive. Vi skal se at guttene hadde fordeler gjennom arbeidserfaring, men utfordringer gjennom sitt lavere karaktersnitt.

Figur 26. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på gutters påvirkninger. N=2934

Det var en stor positiv påvirkning av å være gutt på heltidserfaring, vist som grønn stiple linje i figur 26. Derfor var det en middels, positiv indirekte betydning for inntekt, gjennom økt heltidserfaring (grønn kurve). I tillegg hadde guttene en stor negativ betydning for deltidserfaring (rød stiple linje). Til tross for at deltidserfaring hadde kun en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for inntekten er

produktet av dette at guttene hadde en liten positiv betydning for inntekten gjennom mindre deltidserfaring (grønn kurve). Gutter hadde også en liten, positiv indirekte betydning for inntekten, gjennom år med offentlig støtte (grønn kurve). Det vil si at det var en liten negativ påvirkning av gutter på antall år offentlig støtte (rød stiplet linje), og en liten negativ påvirkning av offentlig støtte på inntekten. Her handler det altså ikke kun om hva man «får», men også hva man «ikke får». Det var likevel noen påvirkninger som trakk ned guttenes forventede inntekt, og nesten alle er indirekte påvirkninger gjennom guttenes lavere karaktersnitt. For guttene hadde en middels negativ betydning for karaktersnittet (rød stiplet linje).

På grunn av guttenes lavere karaktersnitt hadde de en liten negativ betydning for inntekten gjennom lavere forventet utdanningsnivå, vist som rød kurve gjennom karaktersnitt og utdanningsnivå. De hadde med lavere karaktersnitt også en middels negativ betydning for inntekten gjennom økt risiko for å være tidlig slutter. I tillegg hadde de en middels negativ betydning for inntekten gjennom å være tidlig slutter, som så reduserte utdanningsnivået. Merk at de to sistnevnte er ulike stier i analysen.

Ikke nok med det, men de positive påvirkningene vi så gjennom arbeidserfaringen ble også redusert, for lavere karaktersnitt reduserte antall år erfaring med heltid, og økte antall år erfaring med deltid og offentlig støtte. Dette vises som tre røde kurver gjennom arbeidslivserfaring, fra karaktersnittet.

Som vi har sett tidligere var det en snodig, liten og positiv indirekte betydning for inntekten gjennom karaktersnittet (uten andre formidlervariabler). Det var også en liten positiv direkte påvirkning av å være gutt på inntekten (grønn stiplet linje øverst i figuren).

Det var derfor flere små *positive* og *negative* indirekte påvirkninger av å være gutt på inntekten, som til sammen utgjorde en liten positiv påvirkning. Det vil si at betydningen av arbeidserfaring på gutters inntekt veide tyngre enn karakterer og utdanning gjorde.

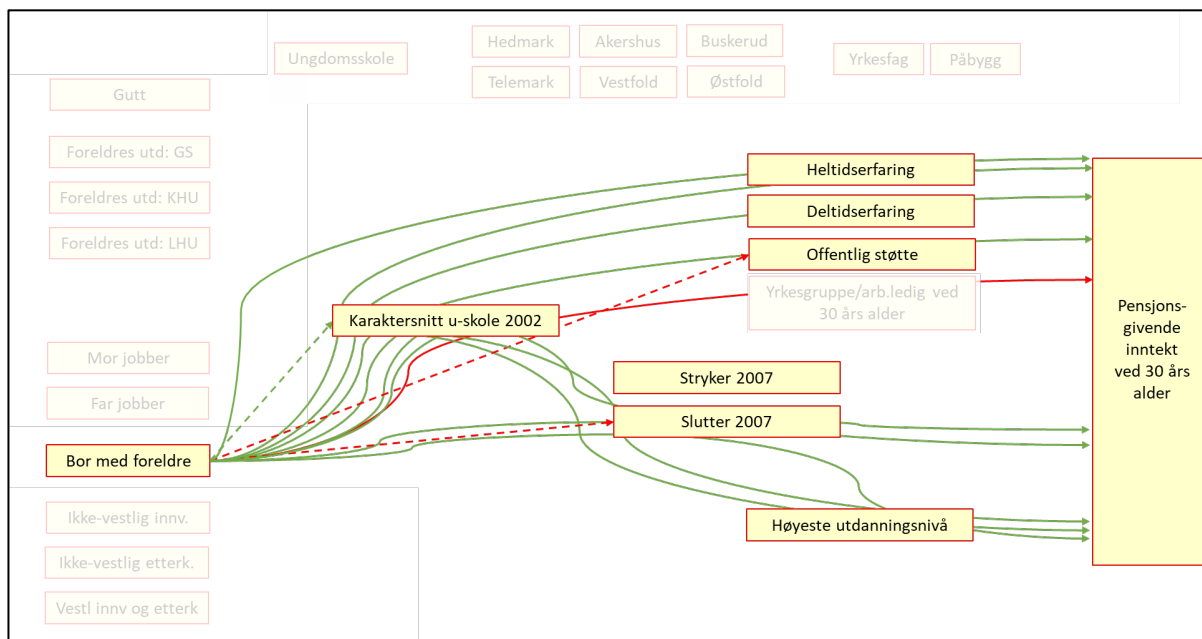
Guttene har altså inntektsfordeler gjennom sin arbeidserfaring, mens jentene – som har bedre karakterer – har inntektsfordeler gjennom sin utdanning.

Å bo med foreldrene

Det var en ubetydelig, men signifikant, positiv total påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene som 16-åring, sammenlignet med referansegruppen hvor respondenten ikke bodde med begge foreldrene. Denne totale påvirkningen besto av kun indirekte påvirkninger, hvor hver av dem var liten, og flertallet positive.

Først og fremst hadde de som bodde med begge foreldrene en liten positiv indirekte betydning for inntekten gjennom heltidserfaring (grønn kurve gjennom heltidserfaring). De hadde kun en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning

for heltidserfaring (ikke i figuren), og heltidserfaring hadde en liten og positiv betydning for inntekten.

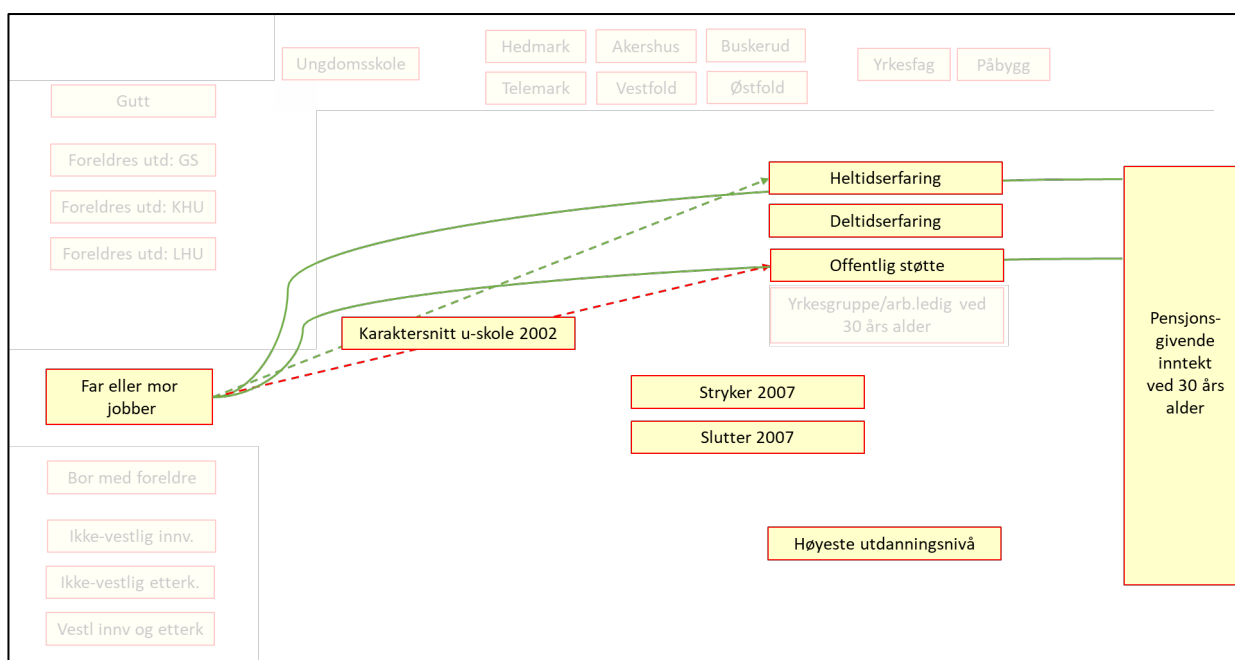
Figur 27. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. De yrkesfagorienterte. Fokus på respondenter som bodde med begge foreldrene. N=2934.

De som bodde med begge foreldrene hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet. Dette viser seg å være fordelaktig gjennom flere forhold. De hadde av den grunn en liten positiv betydning for inntekten gjennom flere år med heltidserfaring, gjennom færre år erfaring med deltid eller offentlig støtte, gjennom høyere utdanningsnivå, gjennom mindre risiko for å bli tidlig slutter, og gjennom mindre risiko for å bli tidlig slutter som så økte utdanningsnivået. Disse seks indirekte påvirkningene gjennom karaktersnittet for de som bodde med begge foreldrene er tegnet som grønne kurver gjennom karaktersnittet.

To stier påvirket utdanningen, men var uavhengig av karaktersnittet. De som bodde med begge foreldrene i 2002 hadde en liten negativ betydning for å slutte. Derfor var det en liten positiv indirekte betydning for inntekten gjennom redusert risiko for å slutte tidlig (grønn kurve kun gjennom slutter-status). Og fordi det var en redusert sannsynlighet for å slutte tidlig så var også forventet utdanningsnivå høyere. Derfor var det en liten indirekte betydning for inntekten gjennom slutter-status og utdanningsnivå (grønn kurve). Disse stiene er separate fra hverandre, men støtter opp om det overordnede bildet av at det var flere små fordeler av å bo med begge foreldrene som gikk gjennom arbeidserfaringen, kunnskapsgrunnlaget og utdanningsnivået. Inntrykket fra figur 27 er at de som bodde med begge foreldrene hadde flere fordeler gjennom at karaktersnittet var bedre, både gjennom en bedre arbeidslivserfaring og gjennom utdanning.

Foreldre i arbeid

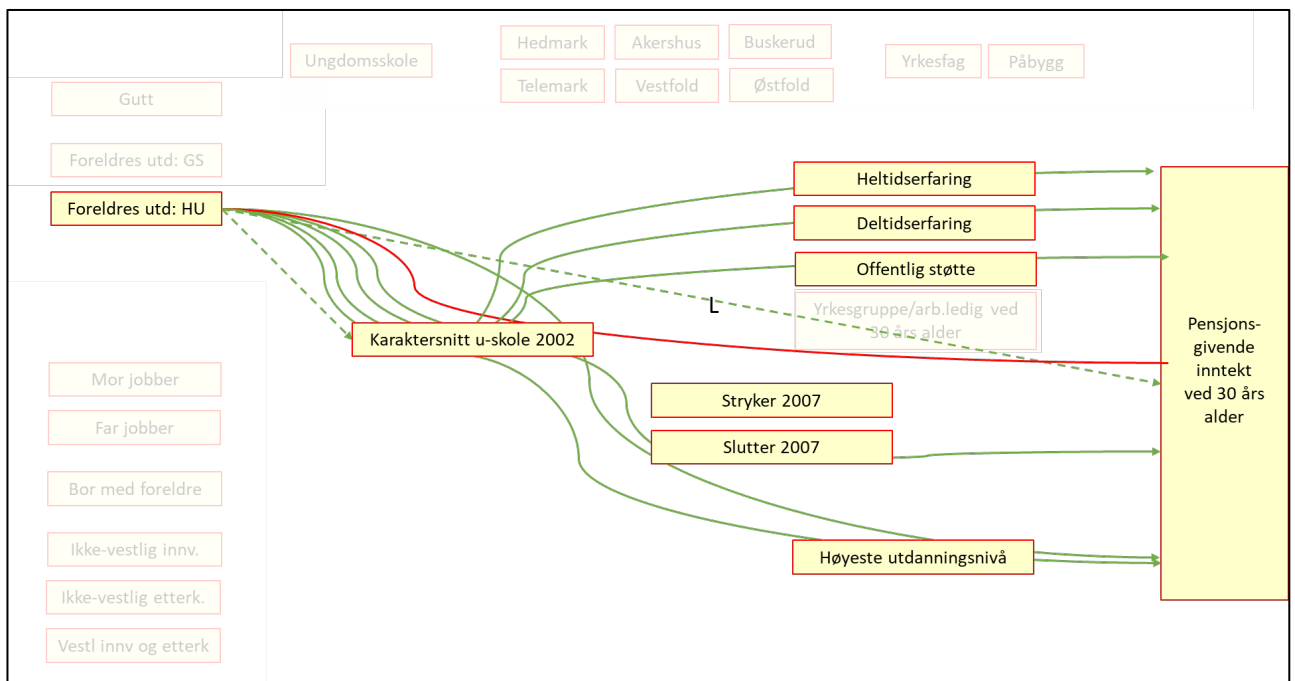
Det var relativt like funn for far i arbeid og mor i arbeid da respondenten var 16 år, så vi omtaler disse samlet. Det var ingen signifikant total betydning for inntekten av å ha far eller mor i arbeid. Men det var likevel en interessant liten og positiv indirekte betydning for inntekten gjennom flere år med heltidserfaring (grønn heltrukken kurve i figur 28). Dette kom av at de med en av foreldrene i arbeid hadde en liten negativ betydning for antall år heltidserfaring. Det var også en liten negativ betydning for antall år med offentlig støtte, og som tidligere vist hadde antall år med offentlig støtte en liten negativ betydning for inntekten. Dermed var det også en liten indirekte betydning for inntekten av å ha en foreldrene i arbeid, gjennom mindre erfaring med NAV.

Figur 28. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på mor eller far i arbeid. N=2934.

Foreldrenes utdanningsnivå

Vi minner om at referansegruppen hadde foreldre med kun videregående opplæring som sin høyeste utdanning. Foreldre med kort eller lang høyere utdanning hadde lignende påvirkninger så vi omtaler disse samlet som foreldre med høyere utdanning. De totale påvirkningene av å ha høyt utdannede foreldre var ikke-signifikante.

Figur 29. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på påvirkninger av om foreldrene har høyere utdanning. N=2934

Å ha foreldre med høyere utdanning hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet, som danner grunnlaget for alle de indirekte påvirkningene på inntekten (grønne kurver i figur 29).

Med et høyere karaktersnitt hadde disse respondentene en liten negativ direkte betydning for inntekten, uavhengig av andre forhold (rød kurve). Det viktigste funnet er heller det som kommer nå av positive påvirkninger gjennom karaktersnittet.

Det var fordelaktig med et høyere karaktersnitt gjennom en middels positiv indirekte betydning for inntekten gjennom økt heltidserfaring (grønn kurve øverst). De hadde også en liten positiv betydning for inntekten gjennom mindre deltidsarbeid og en liten positiv betydning for inntekten gjennom mindre erfaring med offentlig støtte (grønne kurver).

Det var også positive påvirkninger av bedre karaktersnitt på inntekten, gjennom utdanningen. Gjennom et høyere karaktersnitt var det en liten positiv betydning for inntekten gjennom høyere karaktersnitt, som så økte utdanningsnivået (grønn kurve nederst). Så var det med høyere karaktersnitt en positiv påvirkning gjennom mindre risiko for å slutte tidlig. Til slutt var det gjennom et høyere karaktersnitt, mindre risiko for å falle fra, som så økte forventet utdanningsnivå.

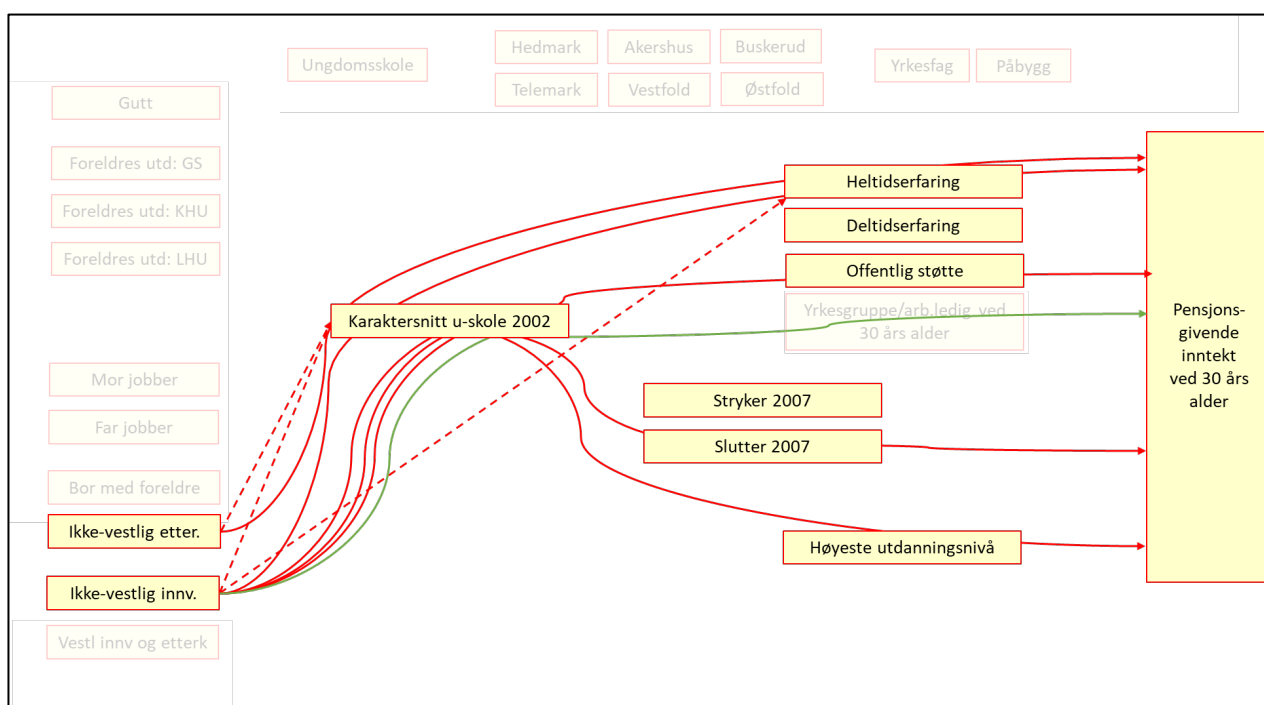
For de med foreldre med lang høyere utdanning var det i tillegg også en liten positiv direkte betydning for inntekten. Altså er det andre formidlervariabler som

på karriere- og utdanningsveier som de selv har, eller som ikke er høyt sammenlignet med referansegruppen.

Innvandringsbakgrunn

Vi minner om at referansegruppen er majoritetsbefolkningen. Ikke-vestlige innvandrere hadde fem små negative påvirkninger og ingen direkte påvirkninger. Disse balanserte hverandre ut fordi den totale påvirkningen var ikke-signifikant.

Alle fem påvirkningene kom av at ikke-vestlige innvandrere hadde en liten negativ betydning for karaktersnittet. På grunn av dette i seg selv hadde de en liten positiv betydning for inntekten. Som forklart før er denne snodig, og må ikke overtolkes. For de resterende fire var små og negative.

Figur 31. Forhold som hadde betydning for forventet pensjonsgivende inntekt ved 30 års alder. Yrkesfagorienterte. Fokus på påvirkninger av innvandringsbakgrunn. N=2934

Det var en liten negativ påvirkning gjennom mindre heltidserfaring, gjennom mer offentlig støtte, gjennom økt risiko for å slutte, og gjennom økt risiko for å slutte som så reduserte utdanningsnivået. Disse vises som fire røde heltrukne kurver i figur 31. Altså var det lavere karaktersnittet for de ikke-vestlige innvandrerne en problematisk hindring gjennom både arbeidserfaring/NAV og utdanningssystemet.

Ikke-vestlige etterkommere hadde kun én middels negativ indirekte betydning for inntekten, gjennom et lavere karaktersnitt. Dette reduserte antall år heltidsarbeid og dermed også forventet inntekt (rød kurve). Dette kom blant annet av at

ikke-vestlige etterkommere hadde en liten negativ betydning for karakterene (rød stiplet linje). Det er interessant at ikke-vestlige etterkommere skiller seg slik ut i kun denne analysen, sammenlignet med funnene i andre analyser i hovedrapporten og dette notatet, hvor vi fant mye av det samme for ikke-vestlige innvandrere og ikke-vestlige etterkommere.

2.6 Inntekt ved 30 år – studieorienterte

Denne stianalysen kan forklare omtrent fire tideler av variasjonen i inntekt, som er relativt høyt i utdanningsforskning ($R^2=40\%$). Dette er overraskende noe lavere enn steg 3 i regresjonsanalysen i hovedrapporten, men nå kan vi studere indirekte påvirkninger.

2.6.1 Yrkesgrupper

Vi minner om at referansegruppen består av kontoransatte. Sammenlignet med disse, alt annet likt, hadde ledere en stor positiv betydning for forventet inntekt. Akademiske-, medisinske- og høyskoleyrker hadde middels store positive påvirkninger på forventet inntekt. Salg- og serviceyrker hadde en middels negativ påvirkning, mens ukjent yrkesstatus og utenfor arbeidslivet hadde store negative påvirkninger på forventet inntekt. Vi forenkler presentasjonen i figur 32 ved kun å ha en grønn stiplet linje og en rød stiplet linje fra yrkesgruppe til inntekt. Vi påpeker at påfølgende omtalte forhold er justerte for nettopp yrkesgrupper.

2.6.2 Arbeidserfaring

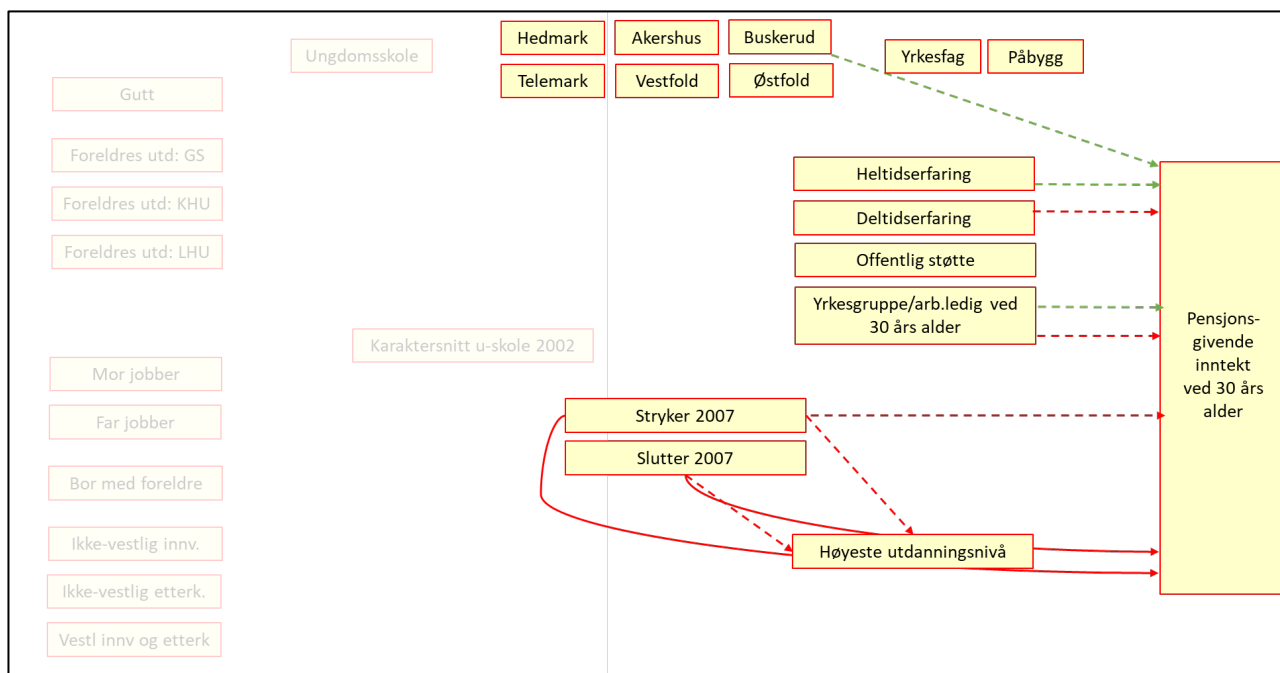
Det var en liten og positiv direkte påvirkning av antall år med heltidserfaring på inntekten ved 30 års alder, dersom alle andre forhold holdes fast. Det var en liten, negativ, direkte påvirkning av antall år med deltidserfaring. Disse funnene er like for de yrkesfagorienterte og de studieorienterte, men påvirkningen av heltidserfaring er mindre for de studieorienterte enn for de yrkesfagorienterte.

For de studieorienterte var det derimot en ubetydelig, men signifikant negativ påvirkning av antall år med offentlig støtte. At antall år med offentlig støtte teller negativt for de studieorientertes inntektsnivå er helt realistisk, men også her forventet vi en større påvirkning.

2.6.3 Kontekstuelle faktorer

For de studieorienterte var det en liten negativ påvirkning av å komme fra yrkesfag eller påbygg på forventet inntekt, sammenlignet med referansegruppen hvor

studieforberedende elever befant seg. For de yrkesfagorienterte var det ingen forskjeller mellom disse hovedretningene, og for de studieorienterte var det kun en liten forskjell. Som omtalt tidligere har disse tidligere- yrkesfag og påbyggelevne skiftet kurs og endt opp med studiekompetanse eller høyere utdanning. Merk at vi i analysen allerede har justert for yrkesgrupper og utdanning, og det er dermed lite variasjon igjen innenfor disse gruppene.

Figur 32. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på forhold med kun direkte påvirkninger på inntekt (dvs. yrkesgruppe, arbeidserfaring, utdanningsnivå og status for videregående i 2007). N=5756

2.6.4 Høyeste utdanningsnivå og slutter/stryk-status før 2007

Utdanningsnivået ved 30-års alder hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv direkte betydning for inntekten, når alle andre forhold i analysen holdes fast. Dette er samme funn som for de yrkesfagorienterte. Størrelsen kan virke overraskende lav, men kan også i stor grad skyldes at vi nå allerede tar hensyn til yrkesgruppe og jobbstatus som utdanningsnivået leder til.

Det var en ubetydelig, men signifikant, negativ direkte betydning for inntekten for de som sluttet fra videregående innen 2007, sammenlignet med de som fullførte og besto. Altså er den lille påvirkningen vi så for de yrkesfagorienterte borte. Vi ser også at slutterne hadde en liten, negativ, betydning for forventet utdanningsnivå (rød stiplet linje). Produktet av denne stien fra å være slutter, gjennom utdanningsnivået til inntekt, var derfor en liten negativ påvirkning (rød heltrukken kurve). Samlet sett utgjorde alle stiene som begynte med å være slutter en

ubetydelig negativ total påvirkning, fordi det var andre ikke-signifikante stier som balanserte ut de nevnte betydelige påvirkningene. Med andre ord synes det som at det å slutte i videregående innen 2007 var av mindre betydning på inntekten for de studieorienterte enn de yrkesfagorienterte. Dette kan skyldes at det var relativt få sluttere blant de studieorienterte (5 prosent) i forhold til andelen sluttere blant de yrkesfagorienterte (45 prosent), fordi de yrkesfagorienterte bl.a. besto av de med kun grunnskole. Fordi det var såpass få sluttere blant de studieorienterte kan det potensielt bli mer vanskelig å fange opp betydningen av å slutte.

Vi finner for de studieorienterte en liten negativ total påvirkning av å stryke innen 2007 på inntekten. Det var en middels negativ påvirkning av å stryke på forventet utdanningsnivå. Det var dermed en liten negativ indirekte påvirkning av å stryke i videregående innen 2007 på inntekt, gjennom et lavere utdanningsnivå (rød kurve nederst til venstre). I tillegg var det en liten negativ direkte betydning for inntekten (rød stiplet linje).

Samlet sett var altså det å stryke en mer problematisk påvirkning for de studieorienterte enn det var for de yrkesfagorienterte. Fordi det for de studieorienterte kun var 7 prosent som var strykkere i 2007 virker derfor hypotesen i forrige avsnitt om at andelen sluttere eller strykkere er for små til å fange opp forskjeller lite overbevisende. Sammenligner vi figur 32 med tilsvarende figur 24 for de yrkesfagorienterte ser vi at det er et skifte. For de yrkesfagorienterte betydde det å slutte mest, mens for de studieorienterte betydde stryk mest.

Fordi det å stryke har en direkte betydning for inntekt vil vi derfor finne flere bakgrunnsvariabler som påvirker inntekten gjennom økt risiko for å stryke.

2.6.5 Kunnskapsgrunnlag fra grunnskolen

De indirekte og direkte påvirkningene av karaktersnittet på inntekten summeres til en liten positiv total påvirkning.

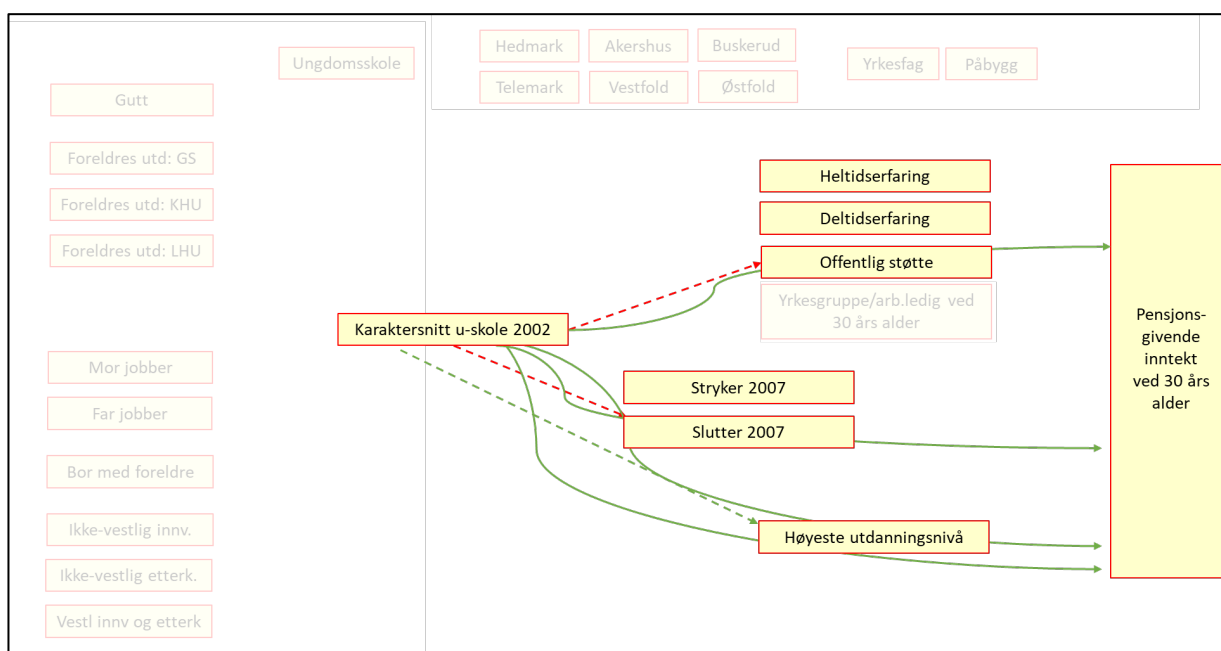
Det var en liten, positiv, indirekte påvirkning av karaktersnittet på inntekten, gjennom utdanningsnivået (grønn kurve i figur 33). Denne oppsto fordi karaktersnittet hadde en liten positiv betydning for utdanningsnivået (grønn stiplet linje), som påvirket inntekten positivt (se figur 32 fra tidligere).

Det var også en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på inntekten, som gikk gjennom sannsynligheten for å slutte fra videregående innen 2007 (slutterstatus). Men dette skyldes at produktet av to negative påvirkninger utgjør en positiv påvirkning gjennom stien, derfor en grønn heltrukken kurve i figur 33.

Det at karaktersnittet påvirket sannsynligheten for å slutte påvirket i sin tur utdanningsnivået, som så påvirket inntekten. Derfor en grønn dobbelkurve gjennom slutterstatus og utdanningsnivå. Denne indirekte påvirkningen var liten og

positiv. Dette vil si at ved et høyere karaktersnitt sank risikoen for å slutte, som var positivt for utdanningsnivået og derav økte forventet inntekt.

I motsetning til situasjonen for de yrkesfagorienterte var det for de studieorienterte en liten positiv betydning for inntekten gjennom å være stryker. Også dette skyldes at produktet av to negative påvirkninger utgjør en positiv påvirkning gjennom stien. For et høyere karaktersnitt hadde en middels negativ betydning for sannsynligheten for å stryke i videregående innen 2007. Tidligere forklarte vi at å være stryker hadde en liten negativ betydning for inntekten og at det å være stryker hadde en middels negativ betydning for forventet utdanningsnivå. Det betyr at det også er en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet gjennom redusert risiko for å stryke, som i sin tur øker forventet utdanningsnivå, som i sin tur øker forventet inntekt.

Figur 33. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på karaktersnittets påvirkninger. N=5756.

Det var en ubetydelig, men signifikant og positiv direkte påvirkning av karaktersnittet på inntekten (ikke i figuren). Dette skiller seg fra situasjonen for de yrkesfagorienterte der det var en snodig negativ direkte påvirkning av karaktersnittet.

Et interessant funn var mangel på betydelige påvirkninger av karaktersnittet på inntekten, gjennom erfaring med heltid eller deltid. Det var ubetydelige negative påvirkninger av karaktersnittet på inntekten gjennom erfaring med heltid og deltid (ikke i figuren). Dette tyder på at de studieorienterte benytter karaktersnittet sitt til høyere utdanning fremfor å finne seg jobb i 20-årene. Det var derimot en liten positiv indirekte påvirkning av karaktersnittet på inntekten gjennom redusert erfaring med offentlig støtte (grønn kurve), fordi det var en liten negativ påvirkning av karaktersnittet på antall år med offentlig støtte (rød stiplet linje), og

en ubetydelig men signifikant negativ påvirkning av antall år med offentlig støtte på inntekten.

2.6.6 Bakgrunnsvariabler

Gutter

Blant de studieorienterte hadde guttene totalt sett en middels stor positiv betydning for forventet inntekt, alt annet likt. Den besto av et sett med, samlet sett ikke-signifikante, indirekte påvirkninger og en middels positiv direkte betydning for inntekten.

Det var en liten positiv indirekte påvirkning av å være gutt på inntekt, gjennom heltidserfaring (grønn kurve i figur 34), fordi det var en liten positiv påvirkning av å være gutt på år med heltidserfaring (grønn stiplet linje). Det var en liten positiv indirekte påvirkning gjennom år med deltidserfaring (grønn kurve). Dette var fordi det var en liten negativ påvirkning av å være gutt på deltidserfaring – gutter hadde mindre deltid – som er illustrert med en rød stiplet linje. Det var kun en ubetydelig positiv påvirkning gjennom antall år med offentlig støtte.

Det var en liten positiv indirekte påvirkning gjennom utdanningsnivået (grønn kurve nederst til venstre), fordi det var en liten positiv påvirkning av å være gutt på utdanningsnivået (grønn stiplet linje) og en ubetydelig påvirkning av utdanningsnivået på inntekten. Igjen påpeker vi at dette er justert for alle andre forhold i analysen. Men resten av de indirekte påvirkningene var negative.

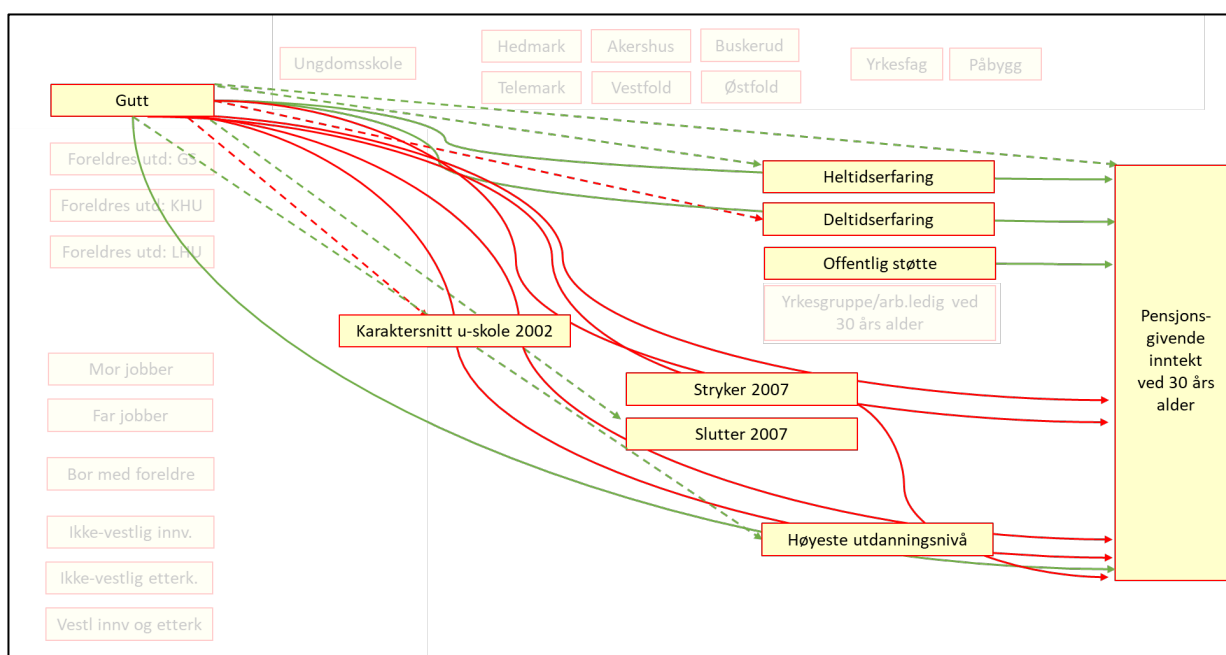
Det var en liten negativ påvirkning av å være gutt gjennom risiko for stryk på videregående innen 2002, fordi det var en liten positiv påvirkning av å være gutt på å stryke. Som nevnt var det en liten negativ påvirkning av stryk på inntekten.

I tillegg har vi også sett tidligere at det å stryke innen 2007 hadde en middels negativ betydning for utdanningsnivået, som i sin tur hadde en ubetydelig positiv betydning for inntekten. Produktet av dette ble en ytterligere indirekte påvirkning av å være gutt på inntekten, som var liten og negativ – og noe større enn stien gjennom å slutte. Merk at disse påvirkningene av å stryke var uavhengig av karaktersnittet.

Det var også for guttene flere små negative indirekte påvirkninger gjennom at de hadde en middels sterk negativ betydning for karaktersnittet (grønn stiplet linje). Gjennom et lavere karaktersnitt var forventet utdanningsnivå lavere og dermed forventet inntekt lavere. Gjennom et lavere karaktersnitt var risikoen større for å slutte eller å stryke før 2007 og dermed var forventet inntekt lavere, uavhengig av utdanningsnivået. Gjennom et lavere karaktersnitt var dermed risikoen større for slutting eller stryk før 2007, dermed ble også utdanningsnivået lavere og derav ble forventet inntekt lavere. Dette at stryk er et forhold av betydning skiller seg fra de yrkesfagorienterte.

Det var en middels positiv direkte påvirkning av å være gutt på inntekten, som altså ikke skyldes andre forhold i analysen. Her aner vi altså tegn på fordeler guttene har i arbeidslivet gjennom inntekter, etter å ha justert for f.eks. yrkesgrupper.

Samlet sett for disse indirekte påvirkningene synes det som at betydningen av arbeidserfaring på gutters inntekt veide tyngre enn karakterer og utdanning gjorde, for den totale påvirkningen var positiv. Fordi vi hadde justert for en rekke andre forhold så kan dette potensielt skyldes at gutter i større grad søker og får bedre betalte stillinger innenfor yrkesgrupper under ellers like forhold. Denne konklusjonen er den samme for både de yrkesfagorienterte og de studieorienterte.

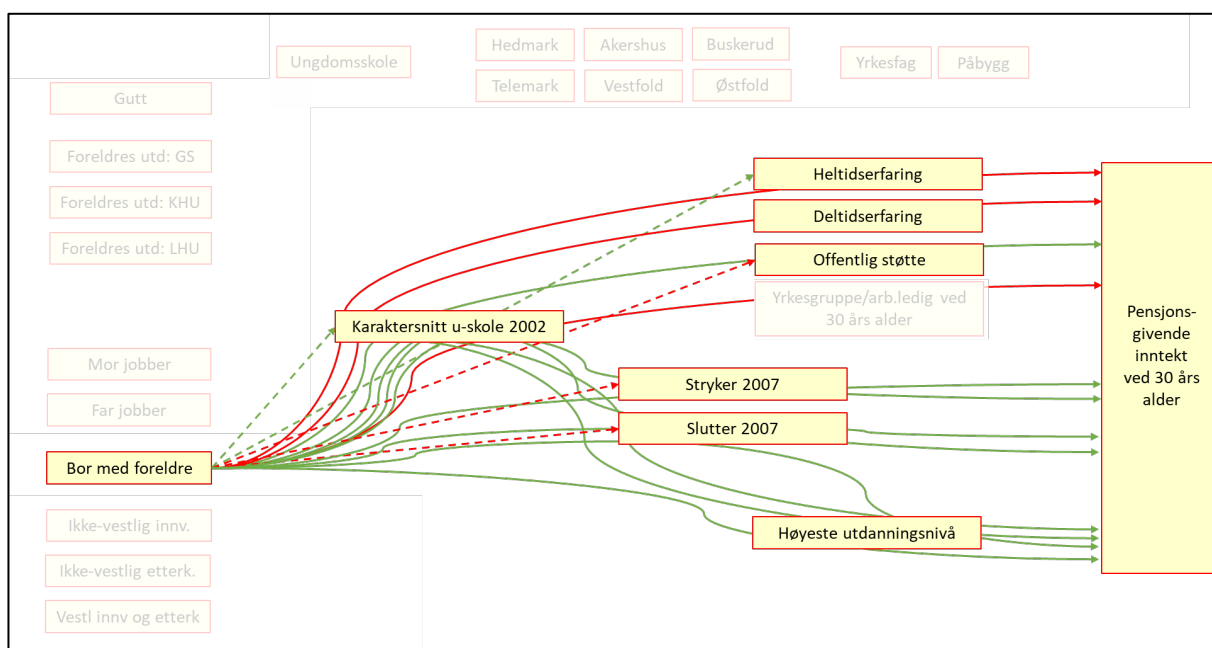
Figur 34. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. De studieorienterte. Fokus på karaktersnittets påvirkninger. N=5756.

Å bo med begge foreldrene

Å ha bodd med begge foreldrene som 16-åring, sammenlignet med referansegruppen hvor respondenten ikke bodde med begge foreldrene, hadde en samlet ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for inntekten gjennom hele 12 betydelige påvirkninger – dvs stier.

Det var derimot like påvirkninger gjennom å slutte og å stryke, og disse var små og positive. Det var en middels negativ påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på sannsynligheten for å *slutte* i videregående innen 2007 (rød stiplet linje i figur 35), alt annet likt. Sistnevnte hadde i sin tur en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for inntekten. Produktet av denne stien var derfor en liten positiv påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på inntekten, gjennom redusert risiko for å slutte (grønn kurve). På samme vis var det en liten negativ

påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på sannsynligheten for å *stryke* i videregående innen 2007 (rød stiplet linje). Sistnevnte hadde i sin tur en liten negativ betydning for inntekten. Produktet av denne stien var derfor en liten positiv påvirkning av å ha bodd med begge foreldrene på inntekten, gjennom redusert risiko for å stryke (grønn kurve). I tillegg medførte redusert risiko for å slutte eller stryke også en økning i forventet *utdanningsnivå*. Dermed var det også små positive påvirkninger gjennom disse to stiene. Dette illustreres som grønne kurver gjennom henholdsvis slutter og stryker, samt utdanningsnivå.

Figur 35. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på respondenter som bodde med foreldrene i 2002. N=5756

De som bodde med begge foreldrene hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet (grønn stiplet linje til venstre). Men som nevnt før var det en ubetydelig, men signifikant påvirkning av karaktersnittet på inntekten. Derfor var det ingen signifikant betydning for inntekten gjennom karaktersnittet i seg selv. Men det økte karaktersnittet førte til andre stier som alle var av liten størrelse. Gjennom økt karaktersnitt økte forventet utdanningsnivå og risiko for å slutte eller stryke ble redusert. Og, igjen, fordi risiko for å stryke og slutte sank så økte forventet utdanningsnivå. Alle disse stiene medførte økt forventet inntekt.

Det at de som bodde med begge foreldrene hadde høyere karaktersnitt fra grunnskolen førte til at antall år med offentlig støtte ble redusert. Dette hadde derfor en liten positiv betydning for forventet inntekt gjennom offentlig støtte (grønn kurve). Dette gir mening. Men det økte karaktersnittet for disse førte til en liten negativ betydning for inntekten gjennom redusert antall år erfaring med heltid og deltid. Dette passer ikke inn i det mønsteret vi har sett fra tidligere med at

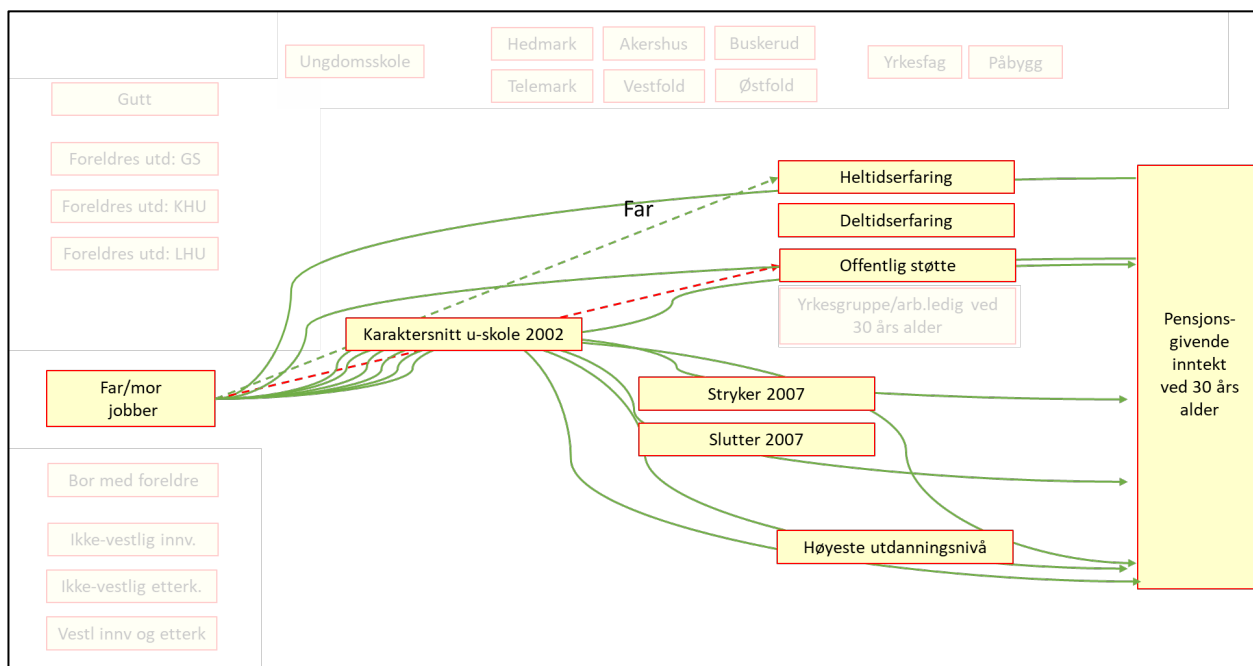
respondenter med gode ressurser hjemme fra gjør det bedre både gjennom utdanningssystemet og i arbeidslivet. Det så altså ut som at de skoleflinke studieorienterte som bodde med begge foreldrene hadde mindre arbeidserfaring, men mer utdanning, der det var sistnevnte som medførte høyere inntekt.

Foreldrene i arbeid

Som vi så for de yrkesfagorienterte så var det kun en liten positiv betydning for inntekten gjennom heltidserfaring dersom *far* var i arbeid. Dette skyldtes at det var en liten positiv påvirkning av å ha far i arbeid på heltidserfaringen. Vi kan ikke forklare hvorfor det i 2016 er en slik tydelig forskjell på mors og fars arbeidssituasjon.

Utover dette var det stort sett like funn for å ha mor i arbeid som far i arbeid. Derfor omtaler vi disse heretter mer eller mindre samlet.

Å ha en av foreldrene i jobb hadde en liten positiv betydning for inntekten, gjennom antall år med offentlig støtte (grønn kurve i figur 36). Det vil si at de som hadde en av foreldrene i arbeid hadde færre forventet år med offentlig støtte (rød stiplet linje), alt annet likt. Fordi hvert år med offentlig støtte hadde en negativ betydning for inntekten var dette derfor en fordel.

Figur 36. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om far eller mor jobbet i 2002. N=5756

De resterende seks indirekte påvirkningene var alle positive og små, og alle gikk gjennom karaktersnittet. De som hadde enten far eller mor i arbeid hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet, som medførte flere fordeler: Gjennom økt

forventede utdanningsnivået. Vi fant ikke slike stier for de med foreldre som hadde *kort høyere* utdanning.

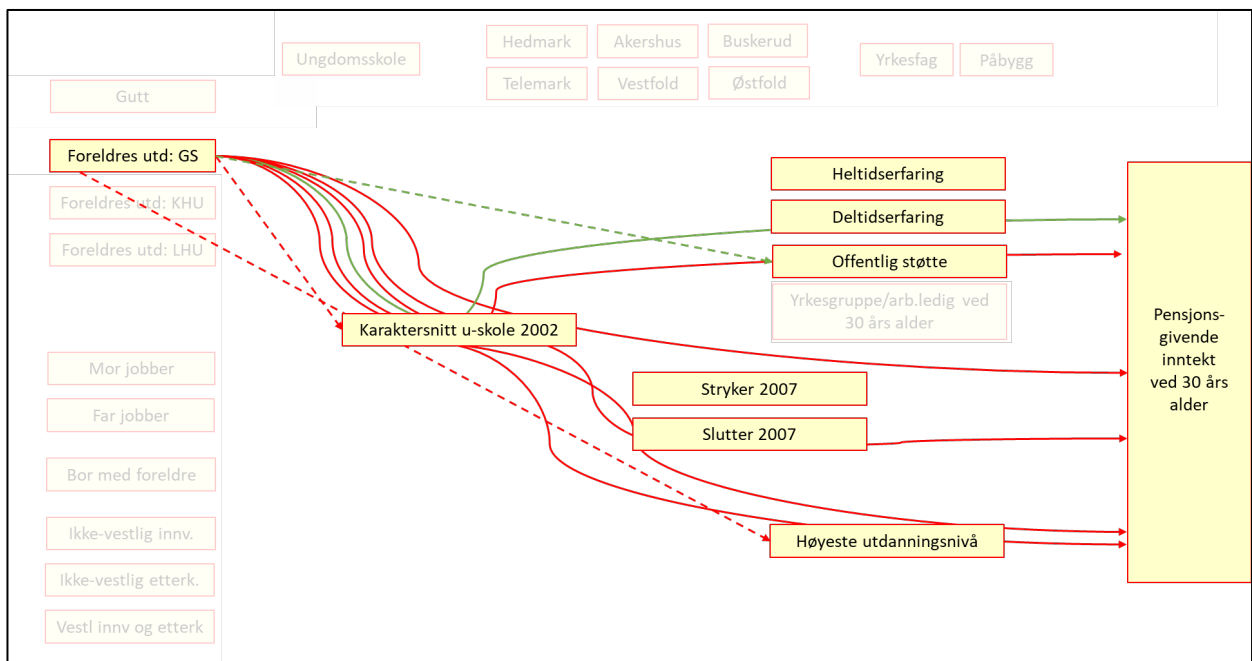
De med foreldre som hadde *lang høyere* utdanning hadde en middels positiv betydning for utdanningsnivået, mens de med foreldre som hadde *kort høyere* utdanning hadde en liten positiv betydning for utdanningsnivået (grønn stiplet linje). Men fordi utdanningsnivået hadde en ubetydelig, men signifikant, positiv betydning for inntekten så ble produktet av disse to stiene små og positive indirekte påvirkninger gjennom utdanningsnivået (grønn kurve gjennom utdanningsnivå). Med andre ord var det litt større påvirkninger for de med foreldre som har lang høyere utdanning enn de som har kort høyere utdanning, sammenlignet med referansegruppen.

Respondenter med foreldre som hadde lang høyere utdanning hadde en middels positiv betydning for karaktersnittet, mens de med foreldre som hadde kort høyere utdanning hadde en liten positiv betydning for karaktersnittet (grønn stiplet linje til karaktersnitt). Dette er utgangspunktet for de påfølgende positive indirekte påvirkningene gjennom blant annet et høyere karaktersnitt.

Fordi karaktersnitt hadde en ubetydelig betydning for inntekten var det kun en ubetydelig positiv påvirkning av foreldre som har høyere utdanning på inntekten gjennom karaktersnittet (ikke tegnet i figuren). Men som tidligere nevnt hadde karaktersnittet en liten positiv betydning for utdanningsnivået, en liten negativ betydning for å slutte og en middels negativ betydning for å stryke. Dermed var det fem små positive påvirkninger på inntekten: gjennom karaktersnittet og så utdanningsnivået (grønn kurv), gjennom karaktersnittet og så mindre risiko for å slutte eller stryke (to grønne kurver), og gjennom karaktersnittet, så mindre risiko for å slutte eller stryke og så høyere forventet utdanningsnivå (to grønne kurver). Alle disse var med på å løfte det forventede inntektsnivået.

Som vi så for de skoleflinke studieorienterte som bodde hjemme så var det interessante indirekte påvirkninger av karaktersnitt på inntekten gjennom erfaring med heltid, deltid og offentlig støtte. De hadde en liten negativ betydning for inntekten gjennom erfaring med heltid og deltid. Dette tyder igjen på at skoleflinke studieorienterte fra ressurssterke hjem (dvs. foreldre med høyere utdanning) velger utdanning fremfor arbeidslivserfaring.

For de med foreldre som kun hadde grunnskolen var det syv betydelige negative indirekte påvirkninger.

Figur 38. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. De studieorienterte. Fokus på om foreldre har grunnskole som høyeste utdanning. N=5756.

Det var en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for inntekten for disse respondentene, gjennom antall år med offentlig støtte (ikke tegnet inn i figur 38). Disse hadde en liten positiv betydning for år med offentlig støtte (grønn stiplet linje) som hadde en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for inntekten.

De med foreldre som kun hadde grunnskolen hadde en ubetydelig, men signifikant, negativ betydning for inntekten gjennom karaktersnittet, fordi påvirkningen på karaktersnittet var litt negativ (rød stiplet linje), og karaktersnittets betydning for inntekten var ubetydelig, men signifikant negativ.

Men de følger et typisk mønster i denne analysen, gjennom karaktersnittet. Fordi karaktersnittet hadde en liten positiv betydning for utdanningsnivået, en liten negativ betydning for sannsynlighet for å slutte før 2007 og en middels negativ betydning for sannsynlighet for å stryke før 2007 så var det flere små negative indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet og disse: Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å slutte eller stryke og derav lavere forventet inntekt. Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en redusert forventet utdanningsnivå. Og gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å slutte eller stryke og derav lavere forventet utdanningsnivå som medførte lavere forventet inntekt.

Et interessant funn er at de studieorienterte med foreldre som kun har grunnskole hadde et lavere karaktersnitt som medførte at de hadde mindre deltidserfaring. Fordi deltidserfaring hadde en liten negativ betydning for inntekten reduserte de å havne i en slags «deltidsfelle» hvor de ellers ville ha endt opp med lavere

inntekt. Men de hadde også en liten negativ betydning for inntekt gjennom flere år med offentlig støtte enn de som har foreldre med videregående. Så gjennom mer erfaring med offentlig støtte kommer de også her dårlig ut.

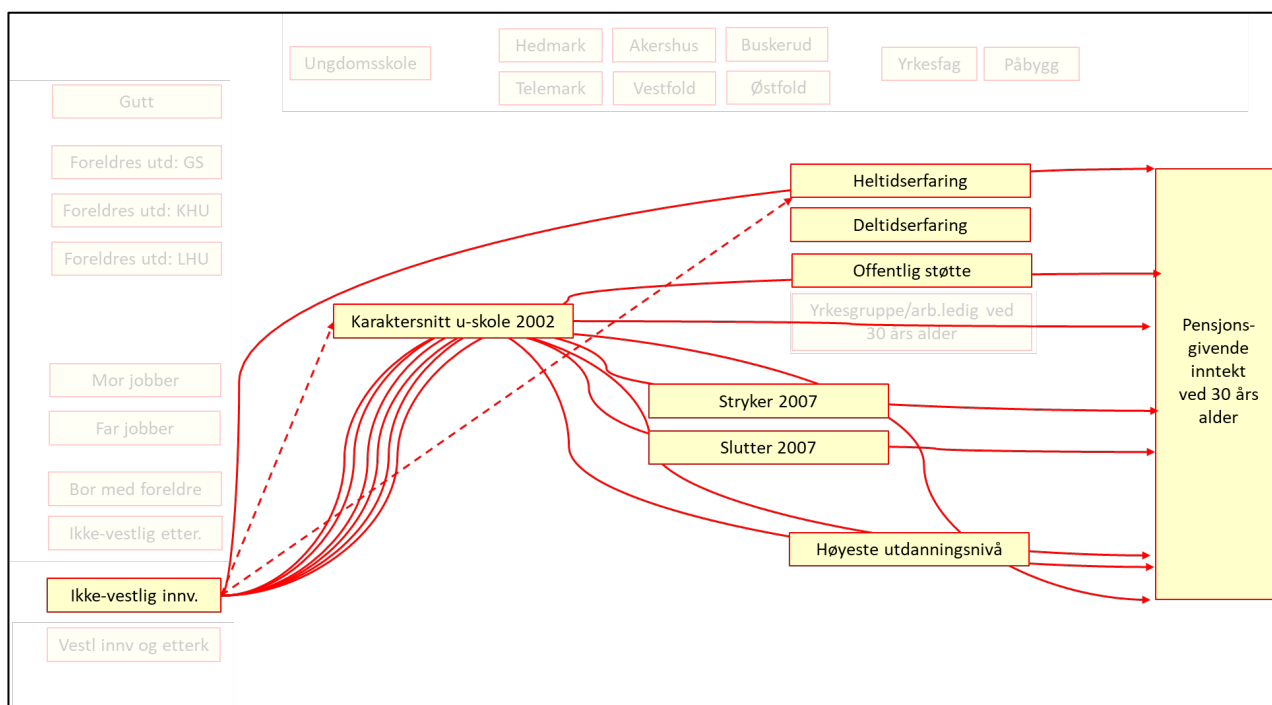
Totalt sett er det mange røde kurver i grafen, og altså mange utfordringer for de med foreldre som kun har grunnskolen.

Innvandringsbakgrunn

Sammenlignet med referansegruppen hvor majoritetsbefolkningen var, så hadde vestlige innvandrere en liten og negativ indirekte betydning for inntekt gjennom heltidserfaring, fordi de hadde mindre forventet heltidsarbeid, alt annet likt. Dette er ikke inkludert i figurene.

Ikke-vestlige innvandrere hadde en liten, negativ, total betydning for inntekten, alt annet holdt fast. Det var åtte negative indirekte påvirkninger, og ingen direkte påvirkninger.

Det var en liten negativ indirekte betydning for inntekten gjennom heltidserfaring (rød kurve i figur 39). Det vil si at de hadde en liten negativ betydning for heltidserfaring (rød stiplet linje). Som nevnt før hadde heltidserfaring en liten positiv betydning for inntekten. Merk at dette ikke skyldes lavere karaktersnitt, utdanning, yrkesgruppe eller andre forhold vi hadde med i analysen. Dette kan potensielt skyldes strukturelle årsaker i arbeidsmarkedet.

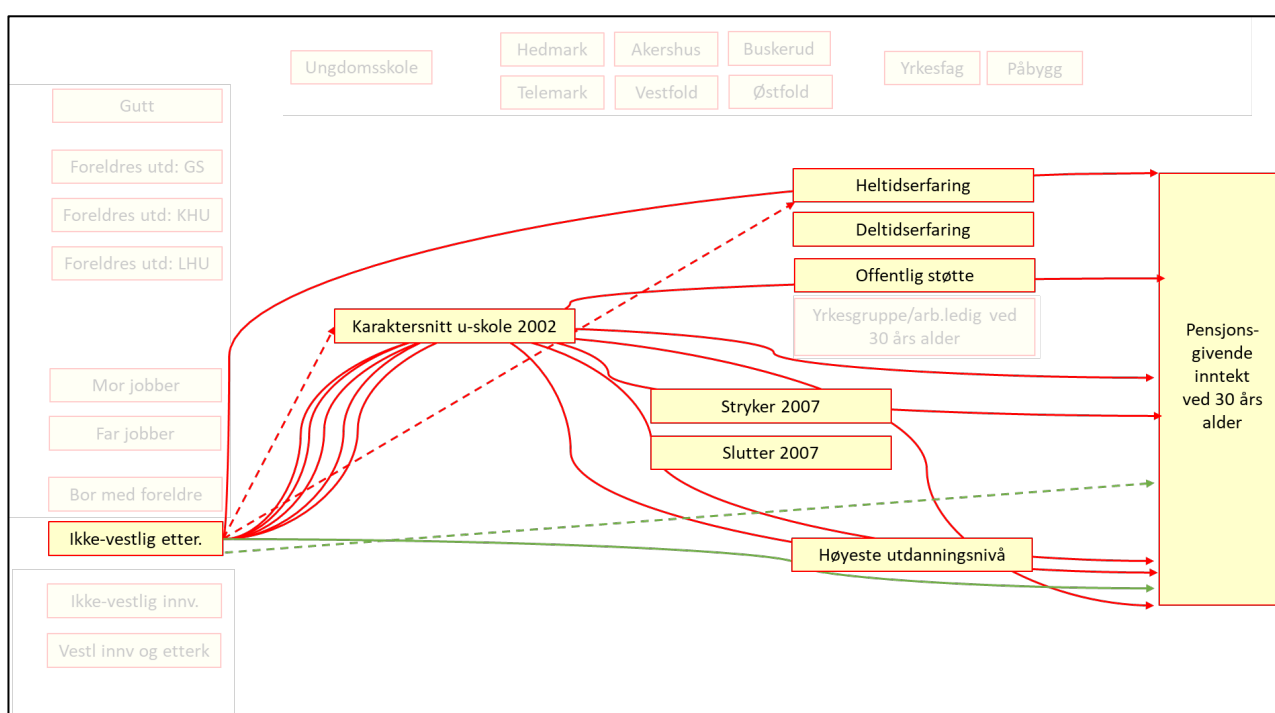

Figur 39. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om respondenten er ikke-vestlig innvandr. N=5756

Men bortsett fra dette var alle andre påvirkninger gjennom karaktersnittet. Ikke-vestlige innvandrere hadde en stor negativ betydning for snittet (rød stiplet linje). Som nevnt tidligere hadde karaktersnittet en ubetydelig betydning for inntekt. Men fordi påvirkningen på snittet var så stor ble produktet av dette en liten negativ påvirkning av å være ikke-vestlig innvanderer på inntekt, gjennom karaktersnittet.

Men de følger mønsteret fra tidligere med indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet. Fordi karaktersnittet hadde en liten positiv betydning for utdanningsnivået, en liten negativ betydning for sannsynlighet for å slutte før 2007 og en middels negativ betydning for sannsynlighet for å stryke før 2007 så var det flere små negative indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet og disse: Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å slutte eller stryke og derav lavere forventet inntekt (to røde kurver). Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene et redusert forventet utdanningsnivå (rød kurve nederst). Og gjennom et lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å slutte eller stryke og derav lavere forventet utdanningsnivå og derav lavere forventet inntekt (to røde kurver).

De hadde også en liten negativ indirekte betydning for inntekt gjennom lavere karaktersnitt og derav mer år med offentlig støtte.

Figur 40. Forhold som hadde betydning for inntekt ved 30 års alder. Studieorienterte. Fokus på om respondenten var ikke-vestlig etterkommer. N=5756

Ikke-vestlige etterkommere hadde en liten, positiv, total betydning for inntekten, i forhold til majoriteten. Dette er det motsatte av hva var for de ikke-vestlige innvandrerne. Det var seks negative indirekte påvirkninger, en positiv indirekte påvirkning, og en liten positiv direkte påvirkning. Det synes å være de sistnevnte to positive påvirkningene som gir ikke-vestlige etterkommere en fordel.

Det var en liten negativ indirekte betydning for inntekten gjennom heltidserfaring (rød kurve øverst til venstre, figur 40). Det skyldes at ikke-vestlige etterkommere hadde en liten negativ betydning for heltidserfaring (rød stiplet linje diagonal). Som nevnt før hadde heltidserfaring en liten positiv betydning for inntekten.

Ikke-vestlige etterkommere hadde en middels negativ betydning for karaktersnittet (rød stiplet linje), altså svakere enn de ikke-vestlige innvandrerne. Som nevnt tidligere hadde karaktersnittet en ubetydelig betydning for inntekt, så det var kun en liten påvirkning av å være ikke-vestlig etterkommer på inntekt, gjennom karaktersnittet (rød kurve).

Men de ikke-vestlige etterkommerne følger mønsteret fra tidligere med at, fordi karaktersnittet hadde en liten positiv betydning for utdanningsnivået, en liten negativ betydning for sannsynlighet for å slutte før 2007 og en middels negativ betydning for sannsynlighet for å stryke før 2007 så var det fire små negative indirekte påvirkninger gjennom karaktersnittet og disse: Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å stryke og derav lavere forventet inntekt. Merk at de ikke hadde økt risiko for å slutte. Gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene et redusert forventet utdanningsnivå. Men om litt skal vi se at dette veies opp. Og gjennom lavt karaktersnitt hadde disse respondentene en økt risiko for å slutte eller stryke og derav lavere forventet utdanningsnivå og derav lavere forventet inntekt. Mye av dette er det samme som for ikke-vestlige innvandrere, men påvirkningene synes noe mindre negative, og derfor mindre alvorlige konsekvenser av et lavere karaktersnitt.

Det var to positive påvirkninger som ikke bare veide opp for de negative påvirkningene, men gjorde at ikke-vestlige etterkommere totalt sett hadde flere fordeler sammenlignet med majoritetsbefolkningen. For det første så hadde de ikke-vestlige etterkommerne blant de studieorienterte en liten positiv betydning for inntekten, gjennom utdanningsnivået – altså uavhengig av karaktersnittet. Dette tyder på at de til tross for et lavere karaktersnitt søker seg mot høyere utdanning, og dermed benytter utdanningssystemet som et springbrett for sosial mobilitet.

For det andre var det en liten positiv direkte påvirkning fra å være ikke-vestlig innvandrer til inntekt (grønn stiplet linje). Denne er såpass mye større enn de indirekte negative påvirkningene at den veier opp for disse. Det kan tenkes at det er et kulturelt eller annet strukturelt forhold som spiller en rolle, som for eksempel en preferanse for bedre betalte jobber innenfor ellers like forhold som vi har hatt med i analysen. Dette kan være noe å utforske i videre studier.

Vedleggstabeller

Estimater

Tabell V.15. Oversikt over forkortelser benyttet i påfølgende vedleggstabeller.

Forkortelse	Betydning
b	ustandardisert (original koeffisient). Benyttes for å utregne sannsynlighet i logistiske regresjonsanalyser.
Std (b)	standardiserte estimater, dvs. original koeffisient delt på utfallsvariabelens standardavvik. Benyttes for å bestemme størrelsen på påvirkningen (stor, midt, liten, ubetydelig).
95% KI	95% konfidensintervaller for det standardiserte estimatet. Benyttes for å avgjøre om påvirkningen er statistisk signifikant på 95%-nivået.
FOCUS	Undervisningsfokus
PULL	Pull mot utdanningen
TILFREDS	Tilfredshet med undervisningen
PLIKTELEV	Pliktopplyllende elev
ENGAFOR	Foreldrenes akademiske og sosiale engasjement
KAR.SNITT	Karaktersnitt 10. trinn
1.VALG	Kom inn på førstevalget Vg1
FRAVÆR	Fravær i prosent
KOMP5	Kompetanseoppnåelse fra videregående 5 år etter grunnskolen
KOMP14	Kompetanseoppnåelse fra videregående 14 år etter grunnskolen
UTD-NIVÅ	Høyeste oppnådde utdanningsnivå ved 30 års alder (kontinuerlig var)
ÅR OFF	Antall år med offentlig støtte
ÅR HEL/DEL	Antall år med heltid/deltid
UTD-9	Høyeste oppnådde utdanningsnivå (9-delt ordinal var)
STRYK07	Om respondenten var stryker eller ikke i 2007
SLUTT07	Om respondenten var slutter eller ikke i 2007
INNENFOR	Om respondenten var i arbeid i 2016
INNTEKT	Respondentens pensjonsgivende inntekt i 2016

Tabell V.16. Estimer for logistisk stianalyse av kompetanseoppnåelse fra videregående etter fem år.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
FOCUS	Gutter	0,004	0,005	-0,032	0,041
FOCUS	Født en mnd senere på året	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
FOCUS	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,002	0,000	0,003
FOCUS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,066	0,087	0,047	0,128
FOCUS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
FOCUS	Hvis far arbeidet i 2002	0,018	0,024	-0,048	0,096
FOCUS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,022	-0,030	-0,091	0,032
FOCUS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
FOCUS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,072	0,096	0,040	0,152
FOCUS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,101	0,135	0,002	0,269
FOCUS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,157	0,209	0,068	0,351
FOCUS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,176	0,235	0,144	0,327
PULL	Gutter	0,097	0,133	0,091	0,175
PULL	Født en mnd senere på året	0,003	0,004	-0,021	0,030
PULL	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,000	-0,002	0,002
PULL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,003	0,004	-0,038	0,047
PULL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,035	0,047	-0,014	0,109
PULL	Hvis far arbeidet i 2002	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
PULL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,024	0,033	-0,034	0,100
PULL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
PULL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,023	0,031	-0,037	0,098
PULL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,071	0,097	-0,054	0,248
PULL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,077	0,105	-0,003	0,214
PULL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,141	0,193	0,089	0,297
TILFREDS	Gutter	-0,048	-0,086	-0,126	-0,047
TILFREDS	Født en mnd senere på året	0,015	0,028	0,004	0,051
TILFREDS	Født en mnd senere på året^2	-0,001	-0,001	-0,003	0,000
TILFREDS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,068	0,122	0,080	0,165
TILFREDS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,017	-0,030	-0,084	0,023
TILFREDS	Hvis far arbeidet i 2002	-0,044	-0,079	-0,154	-0,004
TILFREDS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,064	0,116	0,055	0,176
TILFREDS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,012	0,021	-0,019	0,061
TILFREDS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,029	0,053	-0,004	0,110
TILFREDS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,067	0,120	-0,041	0,282
TILFREDS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,027	-0,049	-0,178	0,080
TILFREDS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,103	0,186	0,092	0,280
PLIKTELEV	Gutter	-0,133	-0,181	-0,220	-0,142
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,050	0,002
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,003
PLIKTELEV	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,112	0,151	0,109	0,193

PLIKTELEV	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,044	-0,060	-0,111	-0,010
PLIKTELEV	Hvis far arbeidet i 2002	-0,030	-0,040	-0,115	0,034
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,074	-0,101	-0,164	-0,037
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,032	-0,044	-0,090	0,002
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,004	0,006	-0,060	0,072
PLIKTELEV	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,094	0,128	-0,022	0,277
PLIKTELEV	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,179	0,243	0,106	0,380
PLIKTELEV	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,062	0,085	-0,013	0,182
ENGAFOR	Gutter	-0,063	-0,238	-0,278	-0,198
ENGAFOR	Født en mnd senere på året	-0,001	-0,003	-0,028	0,022
ENGAFOR	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,001	-0,001	0,003
ENGAFOR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,078	0,295	0,255	0,336
ENGAFOR	Hvis mor arbeidet i 2002	0,014	0,054	-0,007	0,115
ENGAFOR	Hvis far arbeidet i 2002	0,032	0,119	0,040	0,198
ENGAFOR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,014	0,052	-0,012	0,116
ENGAFOR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,029	0,108	0,059	0,158
ENGAFOR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,015	-0,056	-0,120	0,007
ENGAFOR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,022	-0,082	-0,225	0,060
ENGAFOR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,039	-0,146	-0,264	-0,027
ENGAFOR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,040	-0,152	-0,239	-0,065
KAR.SNITT	Gutter	-0,272	-0,385	-0,423	-0,346
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,046	-0,002
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,002
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,186	0,263	0,223	0,304
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,093	0,131	0,089	0,174
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,080	0,114	0,058	0,169
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,342	0,484	0,431	0,537
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,240	0,339	0,298	0,380
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,209	-0,296	-0,345	-0,247
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,044	0,062	-0,063	0,187
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,141	-0,199	-0,340	-0,059
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,264	-0,374	-0,458	-0,290
1.VALG	Gutter	-0,118	-0,117	-0,179	-0,054
1.VALG	Født en mnd senere på året	-0,024	-0,024	-0,064	0,016
1.VALG	Født en mnd senere på året^2	0,002	0,002	-0,001	0,005
1.VALG	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,158	0,156	0,103	0,210
1.VALG	Hvis mor arbeidet i 2002	0,038	0,038	-0,046	0,122
1.VALG	Hvis far arbeidet i 2002	0,070	0,069	-0,055	0,193
1.VALG	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,169	0,167	0,074	0,261
1.VALG	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,136	0,134	0,068	0,201
1.VALG	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,046	-0,045	-0,137	0,047
1.VALG	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,174	-0,172	-0,447	0,102
1.VALG	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,146	0,145	-0,084	0,373

1.VALG	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,036	-0,035	-0,194	0,124
FRAVÆR	Gutter	-0,665	-0,101	-0,143	-0,060
FRAVÆR	Født en mnd senere på året	0,053	0,008	-0,019	0,035
FRAVÆR	Født en mnd senere på året^2	-0,007	-0,001	-0,003	0,001
FRAVÆR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-1,595	-0,243	-0,285	-0,201
FRAVÆR	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,685	-0,104	-0,157	-0,052
FRAVÆR	Hvis far arbeidet i 2002	-0,223	-0,034	-0,105	0,037
FRAVÆR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,048	-0,007	-0,075	0,060
FRAVÆR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,314	-0,048	-0,103	0,007
FRAVÆR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	1,221	0,186	0,129	0,243
FRAVÆR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,194	0,030	-0,155	0,214
FRAVÆR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,428	0,065	-0,054	0,185
FRAVÆR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,117	-0,018	-0,119	0,084
KOMP5	Høyere undervisningsfokus	-0,055	-0,034	-0,094	0,026
KOMP5	Høyere kognitiv aktivering i undervisningen	0,162	0,074	0,048	0,100
KOMP5	Høyere pull-motivasjon mot videregående	0,047	0,029	0,006	0,051
KOMP5	Høyere selvdisciplin i undervisningen	0,017	0,010	-0,050	0,071
KOMP5	Mer foreldreengasjement	0,124	0,027	0,004	0,050
KOMP5	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,616	0,359	0,342	0,376
KOMP5	Hvis elev kom inn på Vg1-førstevalget	0,103	0,086	0,055	0,116
KOMP5	Høyere fravær (%) i 2002	-0,022	-0,122	-0,132	-0,111
KOMP5	Østfold	0,004	0,005	-0,032	0,041
KOMP5	Akershus	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
KOMP5	Hedmark	0,001	0,002	0,000	0,003
KOMP5	Buskerud	0,066	0,087	0,047	0,128
KOMP5	Vestfold	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
KOMP5	Telemark	0,018	0,024	-0,048	0,096
KOMP5	Yrkesfag	-0,022	-0,03	-0,091	0,032
KOMP5	Påbygg	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
KOMP5	Gutter	0,072	0,096	0,040	0,152
KOMP5	Født en mnd senere på året	0,101	0,135	0,002	0,269
KOMP5	Født en mnd senere på året^2	0,157	0,209	0,068	0,351
KOMP5	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,176	0,235	0,144	0,327
KOMP5	Hvis mor arbeidet i 2002	0,097	0,133	0,091	0,175
KOMP5	Hvis far arbeidet i 2002	0,003	0,004	-0,021	0,030
KOMP5	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,000	0,000	-0,002	0,002
KOMP5	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,003	0,004	-0,038	0,047
KOMP5	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,035	0,047	-0,014	0,109
KOMP5	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
KOMP5	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,024	0,033	-0,034	0,100
KOMP5	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
	Fastledd	0,023	0,031	-0,037	0,098

Tabell V.17. Estimerer for logistisk stianalyse av kompetanseoppnåelse fra videregående etter 14 år.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
FOCUS	Gutter	0,004	0,005	-0,032	0,041
FOCUS	Født en mnd senere på året	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
FOCUS	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,002	0,000	0,003
FOCUS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,066	0,087	0,047	0,128
FOCUS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
FOCUS	Hvis far arbeidet i 2002	0,018	0,024	-0,048	0,096
FOCUS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,022	-0,030	-0,091	0,032
FOCUS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
FOCUS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,072	0,096	0,040	0,152
FOCUS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,101	0,135	0,002	0,269
FOCUS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,157	0,209	0,068	0,351
FOCUS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,176	0,235	0,144	0,327
PULL	Gutter	0,097	0,133	0,091	0,175
PULL	Født en mnd senere på året	0,003	0,004	-0,021	0,030
PULL	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,000	-0,002	0,002
PULL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,003	0,004	-0,038	0,047
PULL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,035	0,047	-0,014	0,109
PULL	Hvis far arbeidet i 2002	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
PULL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,024	0,033	-0,034	0,100
PULL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
PULL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,022	0,031	-0,037	0,098
PULL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,071	0,097	-0,054	0,248
PULL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,077	0,105	-0,003	0,214
PULL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,141	0,193	0,089	0,297
TILFREDS	Gutter	-0,048	-0,086	-0,126	-0,047
TILFREDS	Født en mnd senere på året	0,015	0,028	0,004	0,051
TILFREDS	Født en mnd senere på året^2	-0,001	-0,001	-0,003	0,000
TILFREDS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,068	0,122	0,080	0,165
TILFREDS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,017	-0,030	-0,084	0,023
TILFREDS	Hvis far arbeidet i 2002	-0,044	-0,079	-0,154	-0,004
TILFREDS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,064	0,116	0,055	0,176
TILFREDS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,012	0,021	-0,019	0,061
TILFREDS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,029	0,053	-0,004	0,110
TILFREDS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,067	0,120	-0,041	0,282
TILFREDS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,027	-0,049	-0,178	0,080
TILFREDS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,103	0,186	0,092	0,280
PLIKTELEV	Gutter	-0,133	-0,181	-0,220	-0,142
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,050	0,002
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,003
PLIKTELEV	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,112	0,151	0,109	0,193

PLIKTELEV	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,044	-0,060	-0,111	-0,010
PLIKTELEV	Hvis far arbeidet i 2002	-0,030	-0,040	-0,115	0,034
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,074	-0,101	-0,164	-0,037
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,032	-0,044	-0,090	0,002
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,004	0,006	-0,060	0,072
PLIKTELEV	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,094	0,128	-0,022	0,277
PLIKTELEV	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,179	0,243	0,106	0,380
PLIKTELEV	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,062	0,085	-0,013	0,182
ENGAFOR	Gutter	-0,063	-0,238	-0,278	-0,198
ENGAFOR	Født en mnd senere på året	-0,001	-0,003	-0,028	0,022
ENGAFOR	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,001	-0,001	0,003
ENGAFOR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,078	0,295	0,255	0,336
ENGAFOR	Hvis mor arbeidet i 2002	0,014	0,054	-0,008	0,115
ENGAFOR	Hvis far arbeidet i 2002	0,032	0,119	0,040	0,198
ENGAFOR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,014	0,052	-0,012	0,116
ENGAFOR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,029	0,108	0,059	0,158
ENGAFOR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,015	-0,056	-0,120	0,007
ENGAFOR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,022	-0,082	-0,225	0,060
ENGAFOR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,039	-0,146	-0,264	-0,027
ENGAFOR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,040	-0,152	-0,239	-0,065
KAR.SNITT	Gutter	-0,272	-0,385	-0,423	-0,346
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,046	-0,002
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,002
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,186	0,263	0,223	0,304
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,093	0,131	0,089	0,174
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,080	0,114	0,058	0,169
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,342	0,484	0,431	0,536
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,240	0,339	0,298	0,380
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,209	-0,296	-0,345	-0,247
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,044	0,062	-0,063	0,187
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,141	-0,199	-0,340	-0,059
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,264	-0,374	-0,458	-0,290
1.VALG	Gutter	-0,118	-0,117	-0,179	-0,054
1.VALG	Født en mnd senere på året	-0,024	-0,024	-0,064	0,016
1.VALG	Født en mnd senere på året^2	0,002	0,002	-0,001	0,005
1.VALG	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,158	0,156	0,103	0,210
1.VALG	Hvis mor arbeidet i 2002	0,038	0,038	-0,046	0,122
1.VALG	Hvis far arbeidet i 2002	0,070	0,069	-0,055	0,193
1.VALG	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,169	0,167	0,074	0,261
1.VALG	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,136	0,134	0,068	0,201
1.VALG	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,046	-0,045	-0,137	0,047
1.VALG	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,174	-0,172	-0,447	0,102
1.VALG	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,146	0,145	-0,083	0,373

1.VALG	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,036	-0,035	-0,194	0,124
FRAVÆR	Gutter	-0,665	-0,101	-0,143	-0,060
FRAVÆR	Født en mnd senere på året	0,053	0,008	-0,019	0,035
FRAVÆR	Født en mnd senere på året^2	-0,007	-0,001	-0,003	0,001
FRAVÆR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-1,594	-0,243	-0,285	-0,201
FRAVÆR	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,687	-0,105	-0,158	-0,052
FRAVÆR	Hvis far arbeidet i 2002	-0,224	-0,034	-0,105	0,037
FRAVÆR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,048	-0,007	-0,075	0,060
FRAVÆR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,315	-0,048	-0,103	0,007
FRAVÆR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	1,221	0,186	0,129	0,243
FRAVÆR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,200	0,031	-0,154	0,215
FRAVÆR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,426	0,065	-0,055	0,184
FRAVÆR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,121	-0,018	-0,120	0,083
KOMP14	Høyere undervisningsfokus	-0,027	-0,018	-0,088	0,053
KOMP14	Høyere kognitiv aktivering i undervisningen	0,120	0,057	0,028	0,087
KOMP14	Høyere pull-motivasjon mot Vgrunnskoleutdanning	0,078	0,049	0,023	0,075
KOMP14	Høyere selvdisiplin i undervisningen	-0,010	-0,006	-0,076	0,063
KOMP14	Mer foreldreengasjement	0,121	0,028	0,003	0,052
KOMP14	Gjennomsnittskaraktter fra grunnskolen	0,571	0,348	0,329	0,367
KOMP14	Hvis elev kom inn på Vg1-førstevalget	0,046	0,040	0,000	0,081
KOMP14	Høyere fravær (%) i 2002	-0,020	-0,115	-0,127	-0,102
KOMP14	Østfold	0,004	0,005	-0,032	0,041
KOMP14	Akershus	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
KOMP14	Hedmark	0,001	0,002	0,000	0,003
KOMP14	Buskerud	0,066	0,087	0,047	0,128
KOMP14	Vestfold	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
KOMP14	Telemark	0,018	0,024	-0,048	0,096
KOMP14	Yrkesfag	-0,022	-0,030	-0,091	0,032
KOMP14	Påbygg	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
KOMP14	Gutter	0,072	0,096	0,040	0,152
KOMP14	Født en mnd senere på året	0,101	0,135	0,002	0,269
KOMP14	Født en mnd senere på året^2	0,157	0,209	0,068	0,351
KOMP14	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,176	0,235	0,144	0,327
KOMP14	Hvis mor arbeidet i 2002	0,097	0,133	0,091	0,175
KOMP14	Hvis far arbeidet i 2002	0,003	0,004	-0,021	0,030
KOMP14	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,000	0,000	-0,002	0,002
KOMP14	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,003	0,004	-0,038	0,047
KOMP14	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,035	0,047	-0,014	0,109
KOMP14	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
KOMP14	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,024	0,033	-0,034	0,100
KOMP14	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
	Fastledd	0,022	0,031	-0,037	0,098

Tabell V.18. Estimater for lineær stianalyse av høyeste oppnådde utdanning i 2016.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
FOCUS	Gutter	0,004	0,005	-0,032	0,041
FOCUS	Født en mnd senere på året	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
FOCUS	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,002	0,000	0,003
FOCUS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,066	0,087	0,047	0,128
FOCUS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
FOCUS	Hvis far arbeidet i 2002	0,018	0,024	-0,048	0,096
FOCUS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,022	-0,030	-0,091	0,032
FOCUS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
FOCUS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,072	0,096	0,040	0,152
FOCUS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,101	0,135	0,002	0,269
FOCUS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,157	0,209	0,068	0,351
FOCUS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,177	0,235	0,144	0,327
PULL	Gutter	0,097	0,133	0,091	0,175
PULL	Født en mnd senere på året	0,003	0,004	-0,021	0,030
PULL	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,000	-0,002	0,002
PULL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,003	0,004	-0,038	0,047
PULL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,035	0,047	-0,014	0,109
PULL	Hvis far arbeidet i 2002	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
PULL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,024	0,033	-0,034	0,100
PULL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
PULL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,023	0,031	-0,037	0,098
PULL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,071	0,097	-0,054	0,248
PULL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,077	0,105	-0,003	0,214
PULL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,141	0,193	0,089	0,297
TILFREDS	Gutter	-0,048	-0,086	-0,126	-0,047
TILFREDS	Født en mnd senere på året	0,015	0,028	0,004	0,051
TILFREDS	Født en mnd senere på året^2	-0,001	-0,001	-0,003	0,000
TILFREDS	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,068	0,122	0,080	0,165
TILFREDS	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,017	-0,030	-0,084	0,023
TILFREDS	Hvis far arbeidet i 2002	-0,044	-0,079	-0,154	-0,004
TILFREDS	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,064	0,116	0,055	0,176
TILFREDS	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,012	0,021	-0,019	0,061
TILFREDS	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,029	0,053	-0,004	0,110
TILFREDS	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,067	0,120	-0,041	0,282
TILFREDS	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,027	-0,049	-0,178	0,080
TILFREDS	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,103	0,186	0,092	0,280
PLIKTELEV	Gutter	-0,133	-0,181	-0,220	-0,142
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,050	0,002
PLIKTELEV	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,003
PLIKTELEV	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,112	0,151	0,109	0,193
PLIKTELEV	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,044	-0,060	-0,111	-0,010

PLIKTELEV	Hvis far arbeidet i 2002	-0,030	-0,040	-0,115	0,034
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,074	-0,101	-0,164	-0,037
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,032	-0,044	-0,090	0,002
PLIKTELEV	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,004	0,006	-0,060	0,072
PLIKTELEV	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,094	0,128	-0,022	0,277
PLIKTELEV	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,179	0,243	0,106	0,380
PLIKTELEV	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,062	0,085	-0,013	0,182
ENGAFOR	Gutter	-0,063	-0,238	-0,278	-0,199
ENGAFOR	Født en mnd senere på året	-0,001	-0,003	-0,028	0,022
ENGAFOR	Født en mnd senere på året^2	0,000	0,001	-0,001	0,003
ENGAFOR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,078	0,295	0,255	0,336
ENGAFOR	Hvis mor arbeidet i 2002	0,014	0,054	-0,007	0,115
ENGAFOR	Hvis far arbeidet i 2002	0,032	0,119	0,040	0,198
ENGAFOR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,014	0,052	-0,012	0,116
ENGAFOR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,029	0,108	0,059	0,158
ENGAFOR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,015	-0,056	-0,120	0,007
ENGAFOR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,022	-0,082	-0,225	0,060
ENGAFOR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,039	-0,146	-0,264	-0,027
ENGAFOR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,040	-0,152	-0,239	-0,065
KAR.SNITT	Gutter	-0,272	-0,385	-0,423	-0,346
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året	-0,017	-0,024	-0,046	-0,002
KAR.SNITT	Født en mnd senere på året^2	0,001	0,001	-0,001	0,002
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,186	0,263	0,223	0,304
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,093	0,131	0,089	0,174
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,080	0,114	0,058	0,169
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,342	0,484	0,431	0,536
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,240	0,339	0,298	0,380
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,209	-0,296	-0,345	-0,247
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,044	0,062	-0,063	0,187
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,141	-0,199	-0,340	-0,059
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,264	-0,374	-0,458	-0,290
1.VALG	Gutter	-0,118	-0,117	-0,179	-0,054
1.VALG	Født en mnd senere på året	-0,024	-0,024	-0,064	0,016
1.VALG	Født en mnd senere på året^2	0,002	0,002	-0,001	0,005
1.VALG	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,158	0,156	0,103	0,210
1.VALG	Hvis mor arbeidet i 2002	0,038	0,038	-0,046	0,122
1.VALG	Hvis far arbeidet i 2002	0,070	0,069	-0,055	0,193
1.VALG	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,169	0,167	0,074	0,261
1.VALG	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,136	0,134	0,068	0,201
1.VALG	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,046	-0,045	-0,137	0,047
1.VALG	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,174	-0,172	-0,447	0,102
1.VALG	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,146	0,145	-0,083	0,373
1.VALG	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,035	-0,035	-0,194	0,124

FRAVÆR	Gutter	-0,665	-0,101	-0,143	-0,060
FRAVÆR	Født en mnd senere på året	0,053	0,008	-0,019	0,035
FRAVÆR	Født en mnd senere på året^2	-0,007	-0,001	-0,003	0,001
FRAVÆR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-1,594	-0,243	-0,285	-0,201
FRAVÆR	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,685	-0,104	-0,157	-0,052
FRAVÆR	Hvis far arbeidet i 2002	-0,223	-0,034	-0,105	0,037
FRAVÆR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,048	-0,007	-0,075	0,060
FRAVÆR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,315	-0,048	-0,103	0,007
FRAVÆR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	1,222	0,186	0,130	0,243
FRAVÆR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,205	0,031	-0,153	0,215
FRAVÆR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,426	0,065	-0,055	0,184
FRAVÆR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,121	-0,018	-0,120	0,083
UTD-NIVÅ	Høyere undervisningsfokus	-0,011	-0,001	-0,038	0,036
UTD-NIVÅ	Høyere kognitiv aktivering i undervisningen	0,360	0,034	0,020	0,049
UTD-NIVÅ	Høyere pull-motivasjon mot Vgrunnskoleutdanning	0,073	0,009	-0,004	0,022
UTD-NIVÅ	Høyere selvdisiplin i undervisningen	-0,140	-0,018	-0,053	0,018
UTD-NIVÅ	Mer foreldreengasjement	0,397	0,018	0,004	0,032
UTD-NIVÅ	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	2,601	0,314	0,303	0,325
UTD-NIVÅ	Hvis elev kom inn på Vg1-førstevalget	-0,002	0,000	-0,022	0,021
UTD-NIVÅ	Høyere fravær (%) i 2002	-0,068	-0,076	-0,083	-0,070
UTD-NIVÅ	Østfold	0,004	0,005	-0,032	0,041
UTD-NIVÅ	Akershus	-0,018	-0,024	-0,046	-0,002
UTD-NIVÅ	Hedmark	0,001	0,002	0,000	0,003
UTD-NIVÅ	Buskerud	0,066	0,087	0,047	0,128
UTD-NIVÅ	Vestfold	-0,039	-0,052	-0,097	-0,007
UTD-NIVÅ	Telemark	0,018	0,024	-0,048	0,096
UTD-NIVÅ	Yrkesfag	-0,022	-0,030	-0,091	0,032
UTD-NIVÅ	Påbygg	-0,018	-0,024	-0,068	0,020
UTD-NIVÅ	Gutter	0,072	0,096	0,040	0,152
UTD-NIVÅ	Født en mnd senere på året	0,101	0,135	0,002	0,269
UTD-NIVÅ	Født en mnd senere på året^2	0,157	0,209	0,068	0,351
UTD-NIVÅ	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,177	0,235	0,144	0,327
UTD-NIVÅ	Hvis mor arbeidet i 2002	0,097	0,133	0,091	0,175
UTD-NIVÅ	Hvis far arbeidet i 2002	0,003	0,004	-0,021	0,030
UTD-NIVÅ	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,000	0,000	-0,002	0,002
UTD-NIVÅ	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,003	0,004	-0,038	0,047
UTD-NIVÅ	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,035	0,047	-0,014	0,109
UTD-NIVÅ	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,052	-0,071	-0,157	0,016
UTD-NIVÅ	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,024	0,033	-0,034	0,100
UTD-NIVÅ	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,015	-0,020	-0,069	0,028
	Fastledd	0,023	0,031	-0,037	0,098

Tabell V.19. Estimer for logistisk stianalyse av posisjon i arbeidslivet i 2016. Yrkesfagorienterte.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
INNENFOR	Gutter	-1,311	-0,344	-0,465	-0,223
INNENFOR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,286	-0,075	-0,166	0,016
INNENFOR	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,057	-0,015	-0,140	0,110
INNENFOR	Hvis far arbeidet i 2002	-0,496	-0,130	-0,295	0,035
INNENFOR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,904	0,237	-0,087	0,562
INNENFOR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,999	0,262	0,124	0,400
INNENFOR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,120	-0,031	-0,140	0,077
INNENFOR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,549	-0,144	-0,564	0,275
INNENFOR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,234	0,061	-0,347	0,470
INNENFOR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,243	-0,064	-0,300	0,173
INNENFOR	Gjennomsnittskaracter fra grunnskolen	-3,632	-0,626	-0,733	-0,520
INNENFOR	Ett år mer med heltid	0,812	0,690	0,631	0,748
INNENFOR	Ett år mer med deltid	0,366	0,201	0,153	0,249
INNENFOR	Ett år mer med offentlig støtte	-1,166	-0,655	-0,695	-0,616
INNENFOR	Høyeste oppnådde utdanning innen 2016 (9-delt)	0,382	0,152	0,075	0,230
INNENFOR	Sluttet innen 2007	-1,047	-0,343	-0,442	-0,244
INNENFOR	Stryker innen 2007	0,324	0,085	0,020	0,150
INNENFOR	Østfold	-0,390	-0,102	-0,364	0,159
INNENFOR	Akershus	-0,394	-0,103	-0,334	0,127
INNENFOR	Hedmark	-0,145	-0,038	-0,262	0,186
INNENFOR	Buskerud	-0,654	-0,172	-0,425	0,081
INNENFOR	Vestfold	-0,861	-0,226	-0,454	0,002
INNENFOR	Telemark	0,528	0,139	-0,099	0,376
INNENFOR	Yrkesfag	0,560	0,147	-0,010	0,303
INNENFOR	Påbygg	1,027	0,269	0,024	0,515
ÅR HEL	Gutter	2,941	0,909	0,849	0,968
ÅR HEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,256	0,079	0,015	0,143
ÅR HEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,455	0,140	0,055	0,226
ÅR HEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,580	0,179	0,075	0,284
ÅR HEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-1,063	-0,328	-0,518	-0,139
ÅR HEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,591	-0,182	-0,282	-0,083
ÅR HEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,005	-0,002	-0,076	0,072
ÅR HEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,494	-0,153	-0,426	0,120
ÅR HEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,632	0,195	-0,033	0,424
ÅR HEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,430	-0,133	-0,292	0,026
ÅR HEL	Gjennomsnittskaracter fra grunnskolen	2,402	0,488	0,458	0,517
ÅR DEL	Gutter	-1,834	-0,877	-0,937	-0,817
ÅR DEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,039	-0,019	-0,083	0,046
ÅR DEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,151	0,072	-0,014	0,158
ÅR DEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,004	0,002	-0,092	0,096

ÅR DEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,263	0,126	-0,091	0,343
ÅR DEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,090	0,043	-0,046	0,132
ÅR DEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,026	0,013	-0,064	0,089
ÅR DEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,607	-0,290	-0,625	0,045
ÅR DEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,161	-0,077	-0,371	0,217
ÅR DEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,306	0,146	-0,046	0,338
ÅR DEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,303	-0,095	-0,124	-0,066
ÅR OFF	Gutter	-0,850	-0,397	-0,467	-0,327
ÅR OFF	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,191	-0,089	-0,156	-0,023
ÅR OFF	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,520	-0,243	-0,324	-0,161
ÅR OFF	Hvis far arbeidet i 2002	-0,411	-0,192	-0,306	-0,078
ÅR OFF	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,335	0,156	-0,065	0,378
ÅR OFF	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,328	0,153	0,054	0,252
ÅR OFF	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,065	0,030	-0,053	0,113
ÅR OFF	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,061	0,029	-0,242	0,300
ÅR OFF	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,610	-0,285	-0,580	0,010
ÅR OFF	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,280	-0,131	-0,310	0,048
ÅR OFF	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-1,585	-0,486	-0,516	-0,456
UTD-9	Gutter	0,182	0,120	0,056	0,183
UTD-9	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,066	0,043	-0,021	0,107
UTD-9	Hvis mor arbeidet i 2002	0,085	0,056	-0,021	0,132
UTD-9	Hvis far arbeidet i 2002	0,056	0,037	-0,062	0,136
UTD-9	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,094	0,062	-0,120	0,244
UTD-9	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,092	0,061	-0,023	0,144
UTD-9	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,187	-0,123	-0,195	-0,051
UTD-9	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,096	-0,063	-0,312	0,186
UTD-9	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,232	-0,153	-0,360	0,055
UTD-9	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,151	-0,099	-0,248	0,050
UTD-9	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,390	0,169	0,134	0,203
UTD-9	Sluttet innen 2007	-0,708	-0,582	-0,611	-0,552
UTD-9	Stryker innen 2007	-0,305	-0,202	-0,251	-0,152
SLUTT07	Gutter	-0,183	-0,147	-0,231	-0,063
SLUTT07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,341	-0,273	-0,363	-0,184
SLUTT07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,069	-0,056	-0,167	0,056
SLUTT07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,135	-0,108	-0,246	0,029
SLUTT07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,035	0,028	-0,266	0,323
SLUTT07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,106	0,085	-0,040	0,211
SLUTT07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,102	0,082	-0,022	0,185
SLUTT07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,271	0,217	-0,171	0,605
SLUTT07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,126	0,101	-0,130	0,332
SLUTT07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,061	-0,049	-0,287	0,189
SLUTT07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-1,057	-0,557	-0,587	-0,526
STRYK07	Gutter	-0,089	-0,089	-0,208	0,031

STRYK07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,006	0,006	-0,124	0,137
STRYK07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,132	-0,131	-0,307	0,044
STRYK07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,018	-0,018	-0,199	0,164
STRYK07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,031	-0,030	-0,355	0,294
STRYK07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,010	0,010	-0,138	0,157
STRYK07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,067	-0,067	-0,205	0,071
STRYK07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,254	0,253	-0,209	0,714
STRYK07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,310	-0,309	-0,733	0,115
STRYK07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,224	0,223	-0,033	0,479
STRYK07	Gjennomsnittskaraktter fra grunnskolen	-0,043	-0,028	-0,087	0,031
KAR.SNITT	Gutter	-0,169	-0,258	-0,341	-0,174
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,165	0,252	0,173	0,331
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,079	0,120	0,010	0,231
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,079	0,120	-0,025	0,266
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,191	0,291	0,087	0,495
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,201	0,305	0,194	0,417
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,205	-0,313	-0,399	-0,226
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,042	0,064	-0,268	0,395
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,213	-0,324	-0,617	-0,032
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,163	-0,248	-0,437	-0,059
	Fastledd	7,543	1,979		

Tabell V.20. Estimater for logistisk stianalyse av posisjon i arbeidslivet i 2016. Studieorienterte.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
INNENFOR	Gutter	-0,005	-0,003	-0,086	0,079
INNENFOR	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,024	0,016	-0,066	0,099
INNENFOR	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,045	-0,030	-0,151	0,090
INNENFOR	Hvis far arbeidet i 2002	-0,218	-0,147	-0,303	0,009
INNENFOR	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,257	0,173	0,032	0,315
INNENFOR	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,012	-0,008	-0,108	0,091
INNENFOR	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,151	0,102	-0,053	0,257
INNENFOR	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,108	-0,073	-0,305	0,160
INNENFOR	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,300	-0,203	-0,405	0,000
INNENFOR	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,107	-0,072	-0,272	0,128
INNENFOR	Gjennomsnittskaracter fra grunnskolen	-0,298	-0,122	-0,177	-0,067
INNENFOR	Ett år mer med heltid	0,290	0,487	0,454	0,519
INNENFOR	Ett år mer med deltid	0,110	0,154	0,110	0,199
INNENFOR	Ett år mer med offentlig støtte	-0,722	-0,438	-0,468	-0,408
INNENFOR	Høyeste oppnådde utdanning innen 2016 (9-delt)	0,129	0,118	0,040	0,197
INNENFOR	Sluttet innen 2007	-0,323	-0,239	-0,331	-0,147
INNENFOR	Stryker innen 2007	0,105	0,079	-0,020	0,177
INNENFOR	Østfold	-0,068	-0,046	-0,193	0,101
INNENFOR	Akershus	0,221	0,149	0,038	0,261
INNENFOR	Hedmark	0,359	0,242	0,059	0,426
INNENFOR	Buskerud	0,005	0,003	-0,152	0,158
INNENFOR	Vestfold	0,070	0,047	-0,091	0,186
INNENFOR	Telemark	-0,011	-0,008	-0,160	0,144
INNENFOR	Yrkesfag	-0,208	-0,141	-0,267	-0,014
INNENFOR	Påbygg	-0,015	-0,010	-0,152	0,132
ÅR HEL	Gutter	0,429	0,173	0,126	0,219
ÅR HEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,050	0,020	-0,032	0,072
ÅR HEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,103	0,041	-0,025	0,108
ÅR HEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,317	0,128	0,019	0,236
ÅR HEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,740	-0,298	-0,360	-0,236
ÅR HEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,354	-0,142	-0,198	-0,087
ÅR HEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,061	-0,025	-0,111	0,061
ÅR HEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,945	-0,380	-0,543	-0,218
ÅR HEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,523	-0,211	-0,326	-0,096
ÅR HEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,478	-0,192	-0,309	-0,075
ÅR HEL	Gjennomsnittskaracter fra grunnskolen	0,225	0,055	0,031	0,079
ÅR DEL	Gutter	-0,577	-0,276	-0,323	-0,230
ÅR DEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,005	0,002	-0,052	0,057
ÅR DEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,070	0,034	-0,055	0,122
ÅR DEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,148	0,071	-0,029	0,171

ÅR DEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,082	-0,039	-0,104	0,025
ÅR DEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,035	-0,017	-0,076	0,042
ÅR DEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,041	-0,019	-0,096	0,058
ÅR DEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,229	-0,110	-0,281	0,061
ÅR DEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,204	0,097	-0,029	0,224
ÅR DEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,147	0,070	-0,040	0,180
ÅR DEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,058	0,017	-0,006	0,040
ÅR OFF	Gutter	-0,068	-0,076	-0,120	-0,031
ÅR OFF	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,076	-0,085	-0,136	-0,033
ÅR OFF	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,094	-0,105	-0,165	-0,045
ÅR OFF	Hvis far arbeidet i 2002	-0,226	-0,251	-0,324	-0,178
ÅR OFF	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,021	0,023	-0,054	0,101
ÅR OFF	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,022	0,024	-0,027	0,075
ÅR OFF	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,091	0,102	0,028	0,175
ÅR OFF	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,129	0,144	0,011	0,277
ÅR OFF	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,058	0,065	-0,039	0,169
ÅR OFF	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,066	0,073	-0,031	0,177
ÅR OFF	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,386	-0,261	-0,278	-0,244
UTD-9	Gutter	0,155	0,114	0,054	0,175
UTD-9	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,113	-0,084	-0,134	-0,034
UTD-9	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,080	-0,059	-0,139	0,021
UTD-9	Hvis far arbeidet i 2002	-0,050	-0,037	-0,141	0,067
UTD-9	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,629	0,465	0,383	0,546
UTD-9	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,332	0,245	0,185	0,305
UTD-9	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,023	-0,017	-0,119	0,085
UTD-9	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,073	0,054	-0,186	0,294
UTD-9	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,286	0,212	0,041	0,382
UTD-9	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,145	0,107	-0,014	0,228
UTD-9	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,427	0,191	0,167	0,215
UTD-9	Sluttet innen 2007	-0,342	-0,277	-0,318	-0,237
UTD-9	Stryker innen 2007	-0,474	-0,389	-0,428	-0,350
SLUTT07	Gutter	0,105	0,096	-0,010	0,201
SLUTT07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,382	-0,349	-0,448	-0,249
SLUTT07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,117	-0,107	-0,245	0,032
SLUTT07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,212	-0,194	-0,376	-0,011
SLUTT07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,046	-0,042	-0,211	0,127
SLUTT07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,095	-0,087	-0,189	0,016
SLUTT07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,136	0,124	-0,045	0,293
SLUTT07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,303	0,277	-0,026	0,580
SLUTT07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,216	-0,197	-0,624	0,230
SLUTT07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,016	0,015	-0,231	0,261
SLUTT07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,582	-0,322	-0,356	-0,287
STRYK07	Gutter	0,220	0,198	0,111	0,284

STRYK07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,183	-0,165	-0,263	-0,067
STRYK07	Hvis mor arbeidet i 2002	0,019	0,017	-0,122	0,156
STRYK07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,014	-0,012	-0,199	0,174
STRYK07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,333	-0,299	-0,455	-0,144
STRYK07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,134	-0,121	-0,207	-0,035
STRYK07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,064	0,058	-0,089	0,204
STRYK07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,125	0,112	-0,208	0,432
STRYK07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,129	0,116	-0,107	0,339
STRYK07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,029	-0,026	-0,217	0,165
STRYK07	Gjennomsnittskaraktter fra grunnskolen	-0,652	-0,355	-0,379	-0,331
KAR.SNITT	Gutter	-0,241	-0,398	-0,452	-0,343
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,154	0,255	0,202	0,308
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,084	0,139	0,081	0,198
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,071	0,118	0,038	0,198
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,274	0,452	0,389	0,515
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,179	0,296	0,246	0,347
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,129	-0,214	-0,304	-0,123
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,036	0,060	-0,114	0,233
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,164	-0,271	-0,432	-0,109
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,335	-0,553	-0,657	-0,448
	Fastledd	0,945	0,638		

Tabell V.21. Estimater for lineær stianalyse av inntekt i 2016. Yrkesfagorienterte.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
INNTEKT	Gutter	0,140	0,140	0,068	0,212
INNTEKT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,029	-0,029	-0,078	0,021
INNTEKT	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,029	-0,029	-0,107	0,050
INNTEKT	Hvis far arbeidet i 2002	0,015	0,015	-0,088	0,118
INNTEKT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,163	0,163	0,013	0,313
INNTEKT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,072	0,072	-0,003	0,146
INNTEKT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,048	-0,048	-0,131	0,035
INNTEKT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,212	-0,213	-0,447	0,022
INNTEKT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,091	0,091	-0,065	0,247
INNTEKT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,060	-0,060	-0,196	0,076
INNTEKT	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,265	-0,175	-0,216	-0,133
INNTEKT	Ett år mer med heltid	0,118	0,300	0,280	0,319
INNTEKT	Ett år mer med deltid	-0,056	-0,107	-0,133	-0,081
INNTEKT	Ett år mer med offentlig støtte	-0,058	-0,094	-0,117	-0,070
INNTEKT	Høyeste oppnådde utdanning innen 2016 (9-delt)	0,057	0,079	0,048	0,111
INNTEKT	Sluttet innen 2007	-0,113	-0,133	-0,168	-0,097
INNTEKT	Stryker innen 2007	0,000	0,000	-0,043	0,042
INNTEKT	Østfold	0,021	0,021	-0,083	0,124
INNTEKT	Akershus	0,096	0,096	0,019	0,172
INNTEKT	Hedmark	-0,086	-0,086	-0,194	0,021
INNTEKT	Buskerud	0,102	0,102	0,008	0,196
INNTEKT	Vestfold	-0,037	-0,037	-0,140	0,066
INNTEKT	Telemark	0,089	0,089	-0,039	0,217
INNTEKT	Yrkesfag	0,040	0,040	-0,052	0,133
INNTEKT	Påbygg	-0,040	-0,040	-0,173	0,092
INNTEKT	Ledere	0,602	0,604	0,445	0,763
INNTEKT	Akademisk	0,576	0,578	0,372	0,783
INNTEKT	Undervisning	0,470	0,472	0,012	0,931
INNTEKT	Høyskole	0,502	0,503	0,338	0,668
INNTEKT	Salg&service	-0,234	-0,234	-0,387	-0,082
INNTEKT	Håndverkere og primæryrker	0,225	0,226	0,075	0,377
INNTEKT	Arbeideryrker	0,251	0,252	0,072	0,432
INNTEKT	Renhold og hjelpearbeidere	0,024	0,024	-0,193	0,240
INNTEKT	Utenfor	-1,033	-1,036	-1,190	-0,881
INNTEKT	Ukjent yrke	-0,652	-0,654	-0,804	-0,504
ÅR HEL	Gutter	1,810	0,716	0,649	0,783
ÅR HEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,087	0,034	-0,038	0,107
ÅR HEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,277	0,110	0,016	0,203
ÅR HEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,427	0,169	0,052	0,286
ÅR HEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,506	-0,200	-0,425	0,025
ÅR HEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,457	-0,181	-0,283	-0,078

ÅR HEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,023	-0,009	-0,092	0,074
ÅR HEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,006	-0,002	-0,284	0,279
ÅR HEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,585	0,231	-0,008	0,471
ÅR HEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,337	-0,134	-0,295	0,028
ÅR HEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	1,494	0,389	0,358	0,420
ÅR DEL	Gutter	-1,351	-0,705	-0,774	-0,635
ÅR DEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,021	-0,011	-0,079	0,057
ÅR DEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,045	0,023	-0,065	0,112
ÅR DEL	Hvis far arbeidet i 2002	-0,004	-0,002	-0,103	0,099
ÅR DEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,122	0,064	-0,160	0,287
ÅR DEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,066	0,034	-0,056	0,124
ÅR DEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,032	0,017	-0,063	0,096
ÅR DEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,472	-0,246	-0,605	0,112
ÅR DEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,342	-0,179	-0,453	0,095
ÅR DEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,224	0,117	-0,079	0,313
ÅR DEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,343	-0,118	-0,148	-0,087
ÅR OFF	Gutter	-0,365	-0,227	-0,299	-0,154
ÅR OFF	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,097	-0,060	-0,128	0,007
ÅR OFF	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,272	-0,169	-0,252	-0,086
ÅR OFF	Hvis far arbeidet i 2002	-0,273	-0,170	-0,289	-0,050
ÅR OFF	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,168	0,104	-0,123	0,332
ÅR OFF	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,259	0,161	0,061	0,260
ÅR OFF	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,033	0,020	-0,067	0,107
ÅR OFF	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,297	-0,184	-0,450	0,082
ÅR OFF	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,309	-0,192	-0,416	0,032
ÅR OFF	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,237	-0,147	-0,299	0,004
ÅR OFF	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,878	-0,358	-0,386	-0,330
UTD-9	Gutter	0,078	0,056	-0,018	0,130
UTD-9	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,039	0,028	-0,042	0,098
UTD-9	Hvis mor arbeidet i 2002	0,088	0,063	-0,022	0,148
UTD-9	Hvis far arbeidet i 2002	0,049	0,035	-0,071	0,140
UTD-9	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,147	0,105	-0,093	0,303
UTD-9	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,093	0,066	-0,020	0,153
UTD-9	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,176	-0,126	-0,206	-0,047
UTD-9	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,027	-0,019	-0,345	0,307
UTD-9	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,209	-0,150	-0,364	0,065
UTD-9	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,134	-0,096	-0,261	0,068
UTD-9	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,291	0,137	0,103	0,171
UTD-9	Sluttet innen 2007	-0,676	-0,568	-0,601	-0,535
UTD-9	Stryker innen 2007	-0,283	-0,204	-0,253	-0,155
SLUTT07	Gutter	0,067	0,057	-0,044	0,157
SLUTT07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,313	-0,267	-0,361	-0,174
SLUTT07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,018	-0,016	-0,136	0,105

SLUTT07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,112	-0,095	-0,242	0,052
SLUTT07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,025	-0,021	-0,312	0,271
SLUTT07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,099	0,085	-0,044	0,214
SLUTT07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,089	0,076	-0,042	0,193
SLUTT07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,138	0,118	-0,296	0,531
SLUTT07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,160	0,137	-0,122	0,396
SLUTT07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,046	-0,040	-0,293	0,214
SLUTT07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,862	-0,483	-0,520	-0,447
STRYK07	Gutter	0,037	0,037	-0,088	0,161
STRYK07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,024	0,024	-0,109	0,158
STRYK07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,152	-0,151	-0,329	0,027
STRYK07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,020	-0,020	-0,199	0,158
STRYK07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,058	-0,058	-0,381	0,266
STRYK07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,006	-0,006	-0,159	0,147
STRYK07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,070	-0,070	-0,215	0,075
STRYK07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,245	0,243	-0,231	0,718
STRYK07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,407	-0,405	-0,826	0,016
STRYK07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,180	0,179	-0,091	0,449
STRYK07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,027	-0,018	-0,075	0,039
KAR.SNITT	Gutter	-0,272	-0,413	-0,498	-0,329
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,123	0,186	0,110	0,263
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,054	0,081	-0,023	0,186
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,057	0,087	-0,059	0,232
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,218	0,332	0,134	0,530
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,180	0,274	0,167	0,380
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,176	-0,267	-0,355	-0,180
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,095	0,144	-0,175	0,463
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,195	-0,296	-0,585	-0,006
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,136	-0,206	-0,385	-0,027
	Fastledd	-0,279	-0,280		

Tabell V.22. Estimater for lineær stianalyse av inntekt i 2016. Studieorienterte.

Y	Parameter	b	Std (b)	95% KI	
INNTEKT	Gutter	0,348	0,349	0,300	0,399
INNTEKT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,040	-0,040	-0,093	0,013
INNTEKT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,005	0,005	-0,061	0,071
INNTEKT	Hvis far arbeidet i 2002	0,000	0,000	-0,102	0,101
INNTEKT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,032	0,032	-0,032	0,095
INNTEKT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,008	0,008	-0,042	0,058
INNTEKT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,006	0,006	-0,091	0,103
INNTEKT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,094	-0,094	-0,285	0,097
INNTEKT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,176	0,177	0,043	0,311
INNTEKT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,079	0,079	-0,018	0,176
INNTEKT	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,039	0,023	0,005	0,042
INNTEKT	Ett år mer med heltid	0,124	0,281	0,276	0,286
INNTEKT	Ett år mer med deltid	-0,061	-0,125	-0,129	-0,120
INNTEKT	Ett år mer med offentlig støtte	-0,052	-0,041	-0,047	-0,035
INNTEKT	Høyeste oppnådde utdanning innen 2016 (9-delt)	0,053	0,068	0,036	0,099
INNTEKT	Sluttet innen 2007	-0,066	-0,072	-0,134	-0,009
INNTEKT	Stryker innen 2007	-0,127	-0,140	-0,174	-0,106
INNTEKT	Østfold	0,026	0,026	-0,075	0,127
INNTEKT	Akershus	0,055	0,055	-0,035	0,146
INNTEKT	Hedmark	-0,032	-0,033	-0,150	0,085
INNTEKT	Buskerud	0,069	0,069	-0,024	0,163
INNTEKT	Vestfold	0,036	0,036	-0,072	0,145
INNTEKT	Telemark	0,006	0,006	-0,112	0,123
INNTEKT	Yrkesfag	-0,150	-0,151	-0,228	-0,074
INNTEKT	Påbygg	-0,099	-0,100	-0,186	-0,013
INNTEKT	Ledere	0,542	0,544	0,407	0,682
INNTEKT	Akademisk	0,477	0,480	0,357	0,602
INNTEKT	Medisin	0,446	0,448	0,335	0,560
INNTEKT	Undervisning	0,038	0,038	-0,114	0,190
INNTEKT	Høyskole	0,433	0,435	0,315	0,555
INNTEKT	Salg&service	-0,362	-0,363	-0,513	-0,214
INNTEKT	Håndverkere og primæryrker	-0,102	-0,103	-0,418	0,213
INNTEKT	Arbeideryrker	0,057	0,057	-0,156	0,271
INNTEKT	Renhold og hjelpearbeidere	-0,391	-0,393	-0,785	0,000
INNTEKT	Utenfor	-0,816	-0,820	-0,942	-0,698
INNTEKT	Ukjent yrke	-0,817	-0,821	-0,944	-0,698
ÅR HEL	Gutter	0,204	0,091	0,043	0,138
ÅR HEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,002	0,001	-0,050	0,051
ÅR HEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,040	0,018	-0,051	0,086
ÅR HEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,245	0,109	0,007	0,210
ÅR HEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,599	-0,266	-0,329	-0,203

ÅR HEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,308	-0,136	-0,192	-0,081
ÅR HEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,005	-0,002	-0,091	0,086
ÅR HEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,473	-0,210	-0,392	-0,028
ÅR HEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,298	-0,132	-0,252	-0,013
ÅR HEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,440	-0,195	-0,308	-0,082
ÅR HEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,103	-0,027	-0,052	-0,003
ÅR DEL	Gutter	-0,426	-0,210	-0,258	-0,162
ÅR DEL	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,002	-0,001	-0,057	0,055
ÅR DEL	Hvis mor arbeidet i 2002	0,045	0,022	-0,065	0,109
ÅR DEL	Hvis far arbeidet i 2002	0,120	0,059	-0,044	0,162
ÅR DEL	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,088	-0,044	-0,111	0,024
ÅR DEL	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,022	-0,011	-0,070	0,049
ÅR DEL	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,090	-0,045	-0,127	0,038
ÅR DEL	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,226	-0,111	-0,288	0,065
ÅR DEL	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,182	0,089	-0,037	0,215
ÅR DEL	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,209	0,103	-0,004	0,210
ÅR DEL	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,142	0,042	0,020	0,064
ÅR OFF	Gutter	-0,043	-0,055	-0,100	-0,010
ÅR OFF	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,050	-0,063	-0,112	-0,013
ÅR OFF	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,079	-0,100	-0,160	-0,040
ÅR OFF	Hvis far arbeidet i 2002	-0,200	-0,254	-0,326	-0,182
ÅR OFF	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,010	0,012	-0,059	0,084
ÅR OFF	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,008	0,010	-0,038	0,058
ÅR OFF	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,099	0,125	0,050	0,200
ÅR OFF	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	-0,004	-0,005	-0,140	0,130
ÅR OFF	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,001	-0,002	-0,101	0,098
ÅR OFF	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,048	0,060	-0,04	0,161
ÅR OFF	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,263	-0,199	-0,215	-0,183
UTD-9	Gutter	0,190	0,149	0,081	0,216
UTD-9	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,103	-0,080	-0,133	-0,028
UTD-9	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,060	-0,047	-0,132	0,038
UTD-9	Hvis far arbeidet i 2002	-0,030	-0,024	-0,129	0,082
UTD-9	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,599	0,469	0,389	0,548
UTD-9	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,288	0,225	0,165	0,286
UTD-9	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,000	0,000	-0,111	0,111
UTD-9	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,143	0,112	-0,122	0,346
UTD-9	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,345	0,270	0,088	0,452
UTD-9	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,123	0,096	-0,032	0,224
UTD-9	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	0,379	0,177	0,154	0,201
UTD-9	Sluttet innen 2007	-0,320	-0,268	-0,310	-0,226
UTD-9	Stryker innen 2007	-0,426	-0,364	-0,406	-0,323
SLUTT07	Gutter	0,130	0,121	0,006	0,236
SLUTT07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,380	-0,354	-0,457	-0,250

SLUTT07	Hvis mor arbeidet i 2002	-0,119	-0,111	-0,258	0,036
SLUTT07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,208	-0,194	-0,390	0,002
SLUTT07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,053	-0,049	-0,211	0,113
SLUTT07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,110	-0,102	-0,211	0,006
SLUTT07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,125	0,116	-0,064	0,297
SLUTT07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,188	0,175	-0,140	0,490
SLUTT07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,265	-0,247	-0,686	0,193
SLUTT07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	0,042	0,039	-0,223	0,301
SLUTT07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,475	-0,265	-0,299	-0,230
STRYK07	Gutter	0,215	0,197	0,105	0,289
STRYK07	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	-0,176	-0,161	-0,260	-0,061
STRYK07	Hvis mor arbeidet i 2002	0,039	0,036	-0,111	0,183
STRYK07	Hvis far arbeidet i 2002	-0,032	-0,029	-0,221	0,162
STRYK07	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	-0,319	-0,292	-0,457	-0,126
STRYK07	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	-0,089	-0,081	-0,171	0,008
STRYK07	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	0,062	0,056	-0,093	0,206
STRYK07	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,102	0,093	-0,214	0,400
STRYK07	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	0,113	0,103	-0,118	0,324
STRYK07	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,002	-0,002	-0,199	0,195
STRYK07	Gjennomsnittskarakter fra grunnskolen	-0,603	-0,330	-0,354	-0,306
KAR.SNITT	Gutter	-0,231	-0,387	-0,441	-0,333
KAR.SNITT	Hvis elev bodde m/begge foreldrene	0,142	0,238	0,185	0,291
KAR.SNITT	Hvis mor arbeidet i 2002	0,084	0,140	0,080	0,200
KAR.SNITT	Hvis far arbeidet i 2002	0,070	0,117	0,035	0,199
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har lang høyere utdanning	0,241	0,402	0,341	0,464
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har kort høyere utdanning	0,154	0,258	0,208	0,308
KAR.SNITT	Hvis foreldrene har grunnskoleutdanning	-0,115	-0,192	-0,280	-0,104
KAR.SNITT	Elever med vestlig innvandringsbakgrunn	0,068	0,114	-0,062	0,290
KAR.SNITT	Elever som er ikke-vestlige etterkommere	-0,143	-0,239	-0,394	-0,084
KAR.SNITT	Elever med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn	-0,327	-0,547	-0,650	-0,443
	Fastledd	-1,544	-1,551		

Referanser

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum
- Hallquist, M. N., & Wiley, J. F. (2018). MplusAutomation: An R Package for Facilitating Large-Scale Latent Variable Analyses in Mplus. *Structural Equation Modeling*, 1–18. doi:10.1080/10705511.2017.1402334
- Kenny, D. A. (2018). *Mediation*. <http://davidakenny.net/cm/mediate.htm>
Hentet: 09.02.2020.
- Markussen, E., Daus, S., & Hovdhaugen, E. (2020). *Fra 16 til 30. Om utdanning, jobb og inntekt for 9341 unge fra Østlandet, 14 år etter at de gikk ut av tiende klasse i 2002*. NIFU Rapport 2020:2.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (1998-2017). *Mplus User's Guide. Eighth Edition* (8 ed.). Los Angeles, CA, US: Muthén & Muthén.
- R Core Team. (2018). *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. Retrieved from www.r-project.org

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no